

T.C.
BATMAN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI

DİYARBAKIRLI KORE GAZİLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN
KADRIYE ALEN SUBAŞI

DANIŞMAN
Doç. Dr. Tekin İDEM

Mayıs-2024

BATMAN

TEZ KABUL VE ONAYI

Kadriye Alen SUBAŞI tarafından hazırlanan “**Diyarbakırlı Kore Gazileri**” adlı tez çalışması 29/04/2024 tarihinde aőağıdaki jüri üyeleri tarafından oy birliğı ile Batman Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı’nda YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

İmza

Başkan/Danışman

Doç. Dr. Tekin İDEM

.....

Üye

Dr. Öğr. Üyesi Canan SARIYAR SEZAN

.....

Üye

Dr. Öğr. Üyesi Türker UYGUR

.....

Yukarıdaki sonucu onaylarım.

Dr. Öğr. Üyesi Ömer Murat ÖTER

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdür V.

TEZ BİLDİRİMİ

Bu tezdeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edildiğini ve tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını bildiririm

İmza

Kadriye Alen SUBAŞI

25/05/2024

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ
DIYARBAKIRLI KORE GAZİLERİ
KADRIYE ALEN SUBAŞI

BATMAN ÜNİVERSİTESİ LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

TARİH ANABİLİM DALI

Danışman: Doç. Dr. Tekin İDEM

2024, 109 Sayfa

Jüri

Dr. Öğr. Üyesi Canan SARIYAR SEZAN

Dr. Öğr. Üyesi Türker UYGUR

II. Dünya savaşından sonra başlayan Soğuk Savaş döneminde Kore Yarımadasının iki gücü olan Güney Kore Devleti ve Kuzey Kore Devleti arasında sıcak mücadele şeklinde gerçekleşen Kore Savaşı, savaşa Amerika Birleşik Devletleri, Birleşmiş Milletler ve Çin'in dahil olmasıyla uluslararası bir alana yayılmıştır. Türkiye Birleşmiş Milletlerin yardım çağrısına, bir yandan NATO'ya üye olmak bir yandan da uluslararası barışın korunmasına katkıda bulunmak için olumlu bir değerlendirmede bulunmuştur.

Bu çalışma, Türkiye dış siyasetinde önemli başarıların kaydedildiği Kore Savaşı'nın, Türk Devleti'ne siyasal, sosyo-kültürel ve ekonomik açıdan etkilerine; Kore yarımadasında yaşanan gelişmelerin yanı sıra Türkiye'den savaşa katılan askerlerden Diyarbakır ilinden katılım sağlayarak gazi unvanını alan Diyarbakırlı Kore Gazilerinin savaşa katkılarına ve ölümsüz anılarına değinmek amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kore, II. Dünya Savaşı, Türk Dış Politikası, Diyarbakırlı Gaziler.

ABSTRACT
MASTER’S DISSERTATION
KOREAN VETERANS FROM DIYARBAKIR
Kadriye Alen SUBAŞI
Batman University Graduate Education Institute
Department of History
Advisor: Assoc. Prof. Dr. Tekin İDEM
2024, 109 Page
Jury
Asist. Prof. Dr. Canan SARIYAR SEZAN
Asist. Prof. Dr. Türker UYGUR

The Korean War, which took place as a hot struggle between the two powers of the Korean Peninsula, the South Korean State and the North Korean State, during the Cold War period that started after the Second World War, spread to an international arena with the involvement of the United States, the United Nations and China in the war. Turkey responded positively to the United Nations' call for help in order to become a member of NATO and to contribute to the maintenance of international peace.

This study examines the political, socio-cultural and economic effects of the Korean War, in which significant successes were recorded in Turkey's foreign policy, on the Turkish State; It was carried out in order to touch upon the developments in the Korean peninsula, as well as the contributions to the war and the immortal memories of the Korean Veterans from Diyarbakır, who participated in the war from Turkey and received the title of veteran by participating in the Diyarbakır province.

Key Words: Korea, World War II, Turkish Foreign Policy, Veterans from Diyarbakır..

ÖN SÖZ

Kore Yarımadası, stratejik konumu itibariyle asırlar boyunca işgallere güç savaşlarına sahne olmuştur. 1939 yılında gerçekleşen II. Dünya Savaşı'nda Kore Yarımadasının hala Japon emperyalizmi altında olması onu bu savaş başlangıcında da özgür kılmamıştır. Ancak Kore egemenliğine sahip olan Japonya'nın II. Dünya Savaşı'nda yenilmesi neticesinde Kore Yarımadası yeni güç savaşlarına şahitlik etmiştir. Dahası savaş sonrası, ülkeler Doğu ve Batı şeklinde ayrılarak iki kutuplu dünya düzenine sahne olan soğuk savaş dönemine geçilmiştir. Bu süreçte süper güç olarak bir tarafta yer alan ABD, Güney Kore yönetimini ele alırken diğer tarafta yer alan Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği ise Kuzey Kore'nin egemenliğini eline almıştır. Kuzey ve Güney bölgeler arasında sınır kabul edilen 38. Paralelin Kuzey Kore'nin Güney Kore'ye saldırmak üzere aşmasıyla Soğuk Savaş sürecinin ilk sıcak savaşı fiilen başlamıştır.

Türkiye bu süreçte Sovyetlerin saldırgan tutumu dolayısıyla yaşadığı güvenlik endişeleri, ekonomik ve askeri yeterliliğe sahip olmadığı için tarafsızlık politikasından vazgeçerek Batı Blokunda yer edinmeye çalışmıştır. Birleşmiş Milletlere üye olan Türkiye, güvenlik tehdidini ortadan kaldırmak üzere NATO üyeliğine alınmak ve de dünya barışına katkı sağlamak amacıyla Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinin Güney Kore için yardım çağrısına olumlu yanıt vermiştir. Buna karşılık 25 Temmuz 1950 yılında ilk etapta 4500 kişilik askeri birliği Birleşmiş Milletler Komutanlığı'ndaki komutaya yollamıştır. 4500 Kişilik askeri kuvvette ilerleyen süreçlerde gönüllülerinde katılımıyla artış yaşanmıştır. Türkiye'nin askeri alandaki başarıları dünya çapında yankı uyandırmış ve dolayısıyla ülkemiz bu savaş ile onore olmuştur.

Varlığı her daim kalbimde olan sevgili Anne ve Babama, tez yazım süresince çalışmamı tamamlayabilmem adına anlayış ve desteklerini benden esirgemeyen sevgili aileme, saygıdeğer Diyarbakırlı Kore Gazilerimiz ile kıymetli ailelerine, Yararlandığım tüm kaynak sahiplerine ve benden bilgi birikimi, değerlendirme ve yardımlarını esirgemeyen kıymetli hocam Sayın Doç. Dr. Tekin İdem'e, teşekkürlerimi sunmayı borç bilirim.

Kadriye Alen Subaşı

Batman-2024

KISALTMALAR

ABD:	Amerika Birleşik Devletleri
CHP:	Cumhuriyet Halk Partisi
Çev. :	Çeviri
DP:	Demokrat Parti
GSMH:	Gayri Safi Milli Hasıla
KB:	Kuzey Batı
KOCİS:	The Korean Culture and Information Service (Kore Kültür ve Bilgi Servisi)
M.Ö:	Milattan önce
M.S:	Milattan sonra
NATO:	Kuzey Atlantik Antlaşma Örgütü
S. :	Sayfa
SSCB:	Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği
TSK:	Türk Silahlı Kuvvetleri
UNMCK:	Kore Birleşmiş Milletler Anıt Mezarlığı

İÇİNDEKİLER

TEZ BİLDİRİMİ	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT.....	v
ÖN SÖZ	vi
KISALTMALAR	vii
İÇİNDEKİLER	viii
GİRİŞ	1
1. II. DÜNYA SAVAŞI; KORE SAVAŞI VE TÜRKİYE CUMHURİYETİ'NİN DIŞ POLİTİKASI	2
1.1. Kore Yarımadası'nın Coğrafi Yapısı ve Tarihi	2
1.1.2. Siyasi Tarihiyle Kore	3
1.1.2.1. Kore'de Kurulan İlk Devlet: Joseon	3
1.1.2.2. Kore'de Üç Krallık Dönemi.....	3
1.2. I. Dünya Savaşı Öncesi Kore	4
1.3. I. Dünya Savaşı Sonrası Kore	5
1.4. II. Dünya Savaşı ve Sonrasında Kore'deki Gelişmeler	5
1.5. Kore Yarımadasında Demokratik Girişimler; Soğuk Savaş ve Sonrası Ekonomik Gelişmeler.....	6
1.6. Kore Yarımadasından Yabancı Birliklerin Çekilmesi	8
1.7. II. Dünya Savaşı ve Sonuçları Üzerine	9
1.7.1. II. Dünya Savaşı'ndan Sonra Amerika Birleşik Devletleri.....	10
1.7.2. II. Dünya Savaşı'ndan Sonra SSCB.....	10
1.7.3. II. Dünya Savaşı'ndan Sonra Fransa.....	11
1.7.4. II. Dünya Savaşı'ndan Sonra Britanya İmparatorluğu.....	11
1.7.5. II. Dünya Savaşı'ndan Sonra Almanya.....	12
1.7.6. II. Dünya Savaşı'ndan Sonra İtalya	13
1.7.7. II. Dünya Savaşı'ndan Sonra Japonya	13
1.8. II. Dünya Savaşı'nda Türkiye ve Dış Politikası.....	14
1.8.1. Balkanlar ve Türkiye.....	15
1.8.2. Ortadoğu ve Türkiye (1941)	16
1.8.3. Savaş Konferanslarının Yapılması ve Türkiye	17
1.8.3.1. Casablanca Konferansı.....	17
1.8.3.2. Adana Konferansı	17
1.8.3.3. Quebec Konferansı.....	18
1.8.3.4. Moskova Konferansı	19
1.8.3.5. Birinci Kahire Konferansı	19
1.8.3.6. Tahran Konferansı.....	20
1.8.3.7. İkinci Kahire Konferansı.....	21
1.8.3.8. Yalta Konferansı.....	22
1.8.3.9. San Francisco Konferansı	23
1.8.3.10. Potsdam Konferansı	23
1.8.4. Truman Doktrini ile Türkiye.....	24
1.8.5. Marshall Planı	25
1.8.6. NATO'nun Kuruluşu	25
1.8.6.1 Türkiye'nin NATO'ya Katılma Girişimleri	26
1.8.6.2. Türkiye'nin NATO'ya Katılması	27
1.9. Türkiye ve Kore Savaşı.....	28

1.9.1. Türkiye Cumhuriyeti ve Kore ilişkilerinin Başlangıcı.....	28
1.9.2 Türkiye'nin Kore Savaşına Asker Göndermesi ve Muhalefetten Tepkiler.....	28
1.9.3. Türk Tugayı'nın Harbe Girişinden Önce Kore'deki Durum	29
1.9.3.1. Başkent Seoul'ün İşgali	29
1.9.3.2. ABD Kuvvetlerinin Kore'ye Girişi	30
1.9.3.3. İnchon Çıkarması ve Sonrası	30
1.9.4. Türk Tugayının Kore'ye İntikali.....	30
1.9.5. Kunuri Muharebeleri.....	31
1.9.5.1 Wawon Muharebesi (28 Kasım 1950).....	32
1.9.5.2. Simninni ve Kaecheon Muharebesi (29 Kasım 1950)	32
1.9.5.3. Sunchon Boğazı Muharebesi	33
1.9.5.4. Kunuri Savaşları'nın Yankıları.....	34
1.9.5.5. Kunuri Savaşları'nın Sonuçları ve Sonrası	35
1.9.5.6. 28-29 Mayıs 1953 Vegas Savaşları	35
1.9.6. Silahların Susması ve Barış Görüşmeleri.....	36
2. DİYARBAKIRLI KORE GAZİLERİ VE AİLELERİYLE RÖPORTAJ	38
2.1. Diyarbakırlı Kore Gazileri ve Anıları	44
2.1.1. Gazi Aziz Gönülalan	44
2.1.2. Gazi Hasan Çelik	47
2.1.3. Gazi Felemez Beytar	49
2.1.4. Gazi Hasan Dicleli	51
2.1.5. Gazi Şeyhmus Erdem.....	53
2.1.6. Gazi Resul Burak	55
2.1.7. Gazi Yusuf Turhan.....	58
2.1.8. Gazi Mehmet Ali Meşteek.....	60
2.1.9. Gazi Ömer Çiçek.....	62
2.1.10. Gazi Hasan Yanık	64
2.1.11. Gazi Şeyhmus İnan	66
2.1.12. Gazi Salih Kan	68
2.1.13. Gazi Veysi Doh.....	71
2.1.14. Gazi Abdullah Güneri	72
2.1.15. Gazi Abdulhamit Çiçek.....	74
2.1.16. Gazi Ahmet Üçgül	75
2.1.17. Gazi Zülfükar Yeşil.....	77
2.1.18. Mehmet Tuğrul	79
2.1.19. Gazi Zülfükar Özdemir	81
2.1.20. Gazi Mehmet Şakir Varlık	83
2.1.21. Gazi Hüseyin Kolay	85
2.1.22. Gazi Cemil Çavli.....	87
SONUÇ	88
KAYNAKÇA	90
EKLER	95
ÖZGEÇMİŞ	109

GİRİŞ

Bu tez çalışmasında Türkiye Cumhuriyeti tarihinde sonuçları itibariyle büyük önem taşıyan Kore Savaşı'nın başlangıcına, Kore Yarımadasının coğrafi özelliklerine, siyasi tarihinin nasıl şekillendiğine, Kore Cumhuriyeti kurulmadan önce yarımada hüküm süren güçlere, cumhuriyet ilan edilene kadarki olaylara, cumhuriyetin ilanından sonra meydana gelen büyük savaşa, savaşın baş aktörlerine ve gidişatına; savaşın kahramanı olan askerlerden Diyarbakırlı Kore Gazilerine değinilmeye çalışılmıştır.

Bu tez iki bölümden hazırlanmış olup, ilk bölümünde, Kore Yarımadasının coğrafi yapısına, yarımada kurulan devletlere, II. Dünya Savaşı ve sonuçlarına, Türkiye'nin dış politikasına, Kore Savaşı'na, Türkiye'nin Kore Savaşı'na katılımına, savaşın sonuçlarına değinilmiştir. Tezin ikinci bölümünde ise Türkiye/Diyarbakır ilinden savaşa katılmış olan Diyarbakırlı Kore Gazilerine ve ölümsüz hatıralarına değinilmiştir.

1. II. DÜNYA SAVAŞI; KORE SAVAŞI VE TÜRKİYE CUMHURİYETİ'NİN DIŞ POLİTİKASI

1.1. Kore Yarımadası'nın Coğrafi Yapısı ve Tarihi

1.1.1. Kore Yarımadası'nın Coğrafi Yapısı

Güney Kore; karaların çoğunluğunun bulunduğu Kuzey Yarım Küre'nin, (Güner, Ertürk, 2020, s.11) Uzak doğusunda yer alan engebeli olarak nitelendirilebilecek bir yarımada ülkesidir. Yarımadanın kuzeyinde Çin ile Rusya ülkeleri, doğu yönünde ise Japon Denizi ve Japonya bulunmaktadır. (Süvari, 2018, s.243) Yarımada; dik çıkılması ve yol alması zor dağlık bölgelerden oluşturmaktadır. Bu nedenden dolayı dağlık sahalarda askerî harekât kolay olmamaktadır. Dağların Kuzey ve Güney yönlü sıralandığı ülkede vadiler çoğunlukla pirinç tarımı için kullanılsa da yağışlı dönemlerde bu kesim de yol alması zor bir süreci doğurmaktadır. Kore nehirlerinin yüz ölçümü büyük diye nitelendirilebilecek debisi yağıştan (özellikle muson yağmurları) ve engebeden dolayı yüksek su varlıklarıdır. (Artuç, 1990, s.16-18)

Kentler her ne kadar barındırdıkları yoğun nüfusları, hizmet tüketimi ve sanayi yoğunluklarına göre iklim üzerinde etkili olsa da (Elif, 2023, s.96) temelde Dünyanın eksen eğikliğinden (Sütçü, 2020) kaynaklanan Muson yağmurları Güney Kore'de varlığını önemli oranda göstermektedir. Öyle ki bu Kore için bir sorun haline gelmiş ve Nisan'dan başlayıp Eylül'e kadar süren bu yağış tipi sel ve taşkınları meydana getirmektedir. (Artuç, 1990, s.18) Yağış miktarı yıl içinde 1300mm'dir ve Muson yağışlarından dolayı %60-70'lik bölümü yaz mevsiminde görülmektedir. Muson yağmurları bittiğinde normalin üstünde sıcak hava etkili olmaktadır. Isı birikiminin etkisiyle ağustos ayı yılın en sıcak ayı olarak kaydedilmektedir. Hatta ağustos ayının gece saatlerinde bile sıcaklık tropikallik etkisiyle 25°C'yi geçebilmektedir. Ülkenin güneyinde yer alan Busan şehri deniz turizmi açısından yaz mevsimlerinde yerli ve yabancı turistleri ağırlamaktadır. Ülkede son yıllarda küresel ısınma sorunuyla subtropikal iklime geçiş sinyalleri görülmüştür. Sıcaklığın 35°C'nin üstüne çıktığı yaz aylarında, bazı tür bitkilerin yetiştirme sınır çizgisi kuzey yönüne doğru kaymaktadır. Busan sahili kıyılarına yakın kesimlerde geçmişte varlığı bölgede mevcut olmayan mercan kayalıkları görülmüştür ve Kore Devleti'ne bağlı Jeju Adası'nın olduğu denizde subtropikal deniz bitkilerinin sayısı artmıştır. (Kore Kültür ve Enformasyon Servisi, 2015, s. 36-39)

1.1.2. Siyasi Tarihiyle Kore

1.1.2.1. Kore’de Kurulan İlk Devlet: Joseon

Koreliler tarihlerini, Çin alfabesiyle XIII. Yüzyılda Samguk Yusa (Üç Krallık Öyküleri) adı verilen bir eserle kaydetmişlerdir. Esere göre Tan’gun ilk Kore devleti olan Joseon’u M.Ö. 2333’de kurmuştur. (Yıldırım, 2018, s. 117) MÖ 3. yüzyılın sonlarında Çin’de meydana gelen haneden değişikliği sonucu Çin’den Joseon’a göç başlamıştır. Bu durum her ne kadar ticareti geliştirse de iki güç arasında çatışmalar yaşanmış ve yaşanan çatışmalarda Joseon, Çin hanedanlığı tarafından M.Ö. 108 yılında yıkılmıştır. (KOCİS, 2015, 187-188)

1.1.2.2. Kore’de Üç Krallık Dönemi

Üç krallık olarak adlandırılan Goguryeo, Baekje ve Silla Kore’de hüküm sürmüştür. M.S. 2. ila 3. yüzyılda Goguryeo, kuzey Çin topraklarını fethederek krallık topraklarını genişletmeyi başarmışsa da MS 4. yüzyılın ortalarında Çin’i işgal edip Gungnae’yi yağmalayan Murong Huang sebebiyle ciddi gerileme yaşamıştır. (Cartwright, çev. İlikan) Goguryeo Kralı Micheon, Çin’ in Han Hanedanlığı’nı ülkesinden (yarımadadan) çıkarmıştır. Kral Gwanggaeto, Doğu Buyeoluları, Sushenlileri ve Hitaylıları hüküm sürdüğü bölgeden göndermiş ve topraklarını Mançurya’ya kadar genişletmiştir. Bunun yanında Baekje’yi fethedip bazı kalelerini ele geçirmiştir. Silla’ ya ait bölgeye gelen Wokou istilacıları’(Japon korsanları)nı yarımadanın güneyinden sürmüş ve topraklarını güneye kadar genişletmiştir. Baekje krallığı ise Han Nehri çevresindeki yerliler ve Buyeo-Goguryeo’daki vatandaşların göçlerinin sonucu olarak MÖ 18. yüzyılda kurulmuş bir diğer Kore devletidir. Politik sistemini Çin kültürünü benimseyerek şekillendirmiştir.

3. yüzyılın ortalarında Kral Goi hükümdarlığında Han Nehri ve çevresine tamamen hüküm sürmüştür. 4. yüzyılın ortalarında Kral Geunchogo, başka bölgeleri de ele geçirerek Goguryeo ile karşı karşıya kalmıştır. Silla Krallığı ise küçük devletlerden biri olan Saroguk’ta varlığını göstermiştir. Göçmenler Gyeongju bölgesinin yerlileri ile birleşip bölgeye M.Ö. 57 yılında ülke niteliği kazandırmıştır. Park, Seok, Kim soyadlı yöneticiler sırayla tahta geçmiş ve 4. yüzyıl civarında Nakdong Nehrinin doğusundaki birçok bölgeyi krallık himayesine almıştır. Silla ittifaklarla önce 660 yılında Baekje’yi sonra 668 yılında Goguryeo’yu yıkmıştır ve krallıklar Silla çatısı altında birleşmiştir. (KOCİS, 2015, s.191-193)

1.2. I. Dünya Savaşı Öncesi Kore

1800'lerin sonlarına doğru, Uzak Doğu'da üstünlük mücadelesine girişen Çin, Japon ve Rus birlikleri, Coson (Kore) toprakları için kıyasıya mücadele etmiş ve bu kaostan Japonya zaferle çıkmıştır. (Köroğlu Türközü, 2017, s.8) Japonya'nın bu zaferi aslında 19. yüzyılın ortalarında, batılı güçlerin Çin ve Japonya'yı ticarete ikna edip Joeson Hanedanlığını edememelerine de dayanmaktadır. Joeson 1866 yılında önce Fransa'nın sonra da ABD'nin saldırılarını 1871 yılında engellemesiyle bu devletleri yenilgiye uğratmıştır. Ancak baskılar devam etmiş ve 1875 yılında Japonya, Joseon Hanedanlığından limanlarını ticarete açmasını bildirmiş ve savaş gemisini Unyoho'yu Ganghwa Adası ile Yeongjong Adası'nda konumlandırarak saldırıya geçmiştir. Japonya isteklerini kabul ettirdiği bir anlaşma imzalamak istemekteydi bu talebini Qing (Çin) Hanedanlığı'na bildirmiş ve talep kabul edilmiştir. Böylelikle 1876 yılında Ganghwa Adası'nda Ganghwa Adası Anlaşması taraflar arasında imzalanmıştır. Ancak bu anlaşma, Joseon'nun Japonya tarafından askeri tehdit altında bulunduğu için yalnızca Japonya'nın çıkarlarını destekleyen adaletsiz bir anlaşma olmuştur. (KOCİS, 2015, s.208-210)

1910 yılına gelindiğinde Japonya tarafından son Kore kralı zorla tahtan indirilmiş ve Japon ilhakı gerçekleşmiştir. Bu süreden sonra Kore II. Dünya Savaşı'na kadar işgal altında kalacaktır. Kore'nin demokratik ve bağımsız hayatı bu olayla sonlanmıştır. Japon emperyalizmi Kore için katı ve yıpratıcı bir süreci başlatmıştır. Artık Koreliler kendi vatanlarında adeta bir yabancıymışçasına yaşamak zorunda kalmış; demokratik ve bağımsız vatanlarına, bireysel özgürlüklerine hasret çekmişlerdir. Japonlar Korelilere kendi kültürlerini dayatmış; asimilasyonu daha kolay gerçekleştirebilmek için Japon isimlerini kullanmaları konusunda baskı yapmıştır. Bu zulme daha fazla sessiz kalmayan halk meydanlara dökülmüştür. Ne var ki bu eylemler şiddetle bastırılmıştır. Akabinde 1 Mart 1919'da Bağımsızlık Hareketi eylemi aydınların öncülüğüyle başlamıştır. Bundan sonra Japonya Kore halkını kontrol altında tutmak için çeşitli yollara başvurmuştur. Ekonomik ve politik baskı yolunu ideal bulan Japonlar şiddeti arttırmışsa da mücadeleciler ruhlarını kaybetmeyen Koreliler için tüm bu ızdırap 1945'te bağımsızlıklarını elde edince bitecektir öyle ki bu ruh ile (Köroğlu Türközü, 2017, s.9) büyük yankı uyanmıştır; 1 Mart 1919'da ilan edilen Bağımsızlık Bildirgesiyle sadece ülkedeki öğrencileri ve vatandaşları ayaklandırmamış, ABD, Japonya, Avrupa, Mançurya ve Sibirya Kıyı Eyaletlerine kadar bu etki ulaşmıştır ve bu bağımsızlık mücadelesi 1 Mart Hareketi olarak adlandırılmış

(KOCİS, 2015, s.211) ve bu tarih Kore Devleti için dönüm noktalarından biri olduğu için 2019'da 100. Yıl anma günü düzenlenmiştir. (Korean Cultur Center, 2024)

1.3. I. Dünya Savaşı Sonrası Kore

I. Dünya Savaşı başlamadan önce Japonlar Ruslarla girdiği bazı çatışmalar sonucu Amerikalıları yenebilecekleri fikrini benimsemişlerdir. Panama Kanalı o yıllarda henüz kullanıma açılmamıştı ve Amerika Japonya'ya denk bir güç olarak görülmemektedir. Japonların Çin'e karşı tutum ve eylemlerinin temelinde de bu bilinç olmuştur. Birinci Dünya Savaşı ile topyekün savaş kavramı ana prensip olmuş böylelikle klasik savaş algısı değiştirmiştir. Birinci Dünya Savaşı'nın başladığı günlerde savaşın kısa sürede bitmesi beklenmiş ancak dört yıl sürmüştür. Bu savaş yalnızca askeri gücü elinde tutanın değil, ekonomi ve endüstri alanlarında da gücü olanın galip geleceğini göstermiştir. Dünya Savaşı'ndan önce dünyanın en güçlü ordularından biri olarak lanse edilen Japon ordusu itibar kaybetmiş ve demode bir güç olarak görülmüştür. Elbette bu durum diplomasiyi de etkilemiş ve Japonya ABD'nin cüretkar davranışlarına karşı bir dönem çekimser kalmıştır. (Akyüz, 2022, s.112)

Birinci Dünya Savaşı'nda Japonya itilaf bloğunda yer aldığı için Koreliler Wilson İlkeleri doğrultusunda self-determinasyon talep edememişlerdir (Küçük, 2011, s.12). Japonya her ne kadar askeri açıdan geride kalmış gibi görünse de jeopolitik ve ekonomik olarak oldukça karlı çıkmıştır. Japonlar Birinci Dünya Savaşında başka devletlere mühimmat ve silah satmış ya da para karşılığında yardım etmiştir. Bundan büyük gelir elde eden Japonya Rus-Japon Savaşı sırasında biriken büyük borcunu rahatlıkla kapatıp kar bile elde etmiştir. (Akyüz, 2022, s.111)

Haziran 1920'ye gelindiğinde, Kore bağımsızlık ordusu ile Japon askerleri arasında Çin'in Jilin Eyaleti'nde Bongodong Savaşı, Ekim 1920'de Koreli gönüllülerin olduğu Mançurya'da da bağımsızlık savaşları gerçekleşmiştir. Kore'deki geçici hükümet Mançurya'da dağınık halde olan Kore örgütlerini bir araya getirip 1940 yılında Kore Bağımsızlık Ordusu'nu kurmuştur. Modern bir anayasaya da sahip olan geçici hükümet aynı zamanda Kore'nin ilk demokratik cumhuriyet hükümeti olarak tarihe geçmiştir. (KOCİS, 2015, s.211)

1.4. II. Dünya Savaşı ve Sonrasında Kore'deki Gelişmeler

II. Dünya Savaşı sürerken Kore'nin sorun olarak ele alınması ilk kez Kahire konferansında gerçekleşmiştir. Konferansta Amerika, Büyük Britanya ve Çin zamanı

gelince Kore'nin bağımsızlığını ve özgürlüğünü elde etmesine karar vermiştir. Böylece Kore ilerde Amerika'nın işgaliyle (bağımsızlığı için) özgürlüğüne kavuşacaktır. Rusya'nın Kahire konferansından sonra Uzak Doğu'da savaşa katılmama kararı Yalta Konferansı'nda değişmiştir. Postdam Bildirgesi'nden sonra Amerika ve Rus güçleri Japonya'nın Kore'den çıkarılması hususunda anlaşmaya varmıştır. (Tatar, 2004, s.13) toprakların kuzey kesimi SSCB, güney kesimi ise ABD askeri bölgesi olması konusunda anlaşılmıştır. Böylelikle Kuzey ve Güney 38 enlemde ayrılmıştır. (Bulut, 2018, s.188)

Bundan sonra Kore'deki geçici hükümet Japonya'ya savaş ilan etmiş, müttefiklere katılarak Hindistan ve Myanmar'la hareket edip savaşmıştır. Ayrıca Koreli vatanseverler olası tüm çatışmalar için ABD'nin yardımları ile askeri eğitimler almıştır. (KOCİS, 2015, s.212)

1.5. Kore Yarımadasında Demokratik Girişimler; Soğuk Savaş ve Sonrası

Ekonomik Gelişmeler

Kore Yarımadası II. Dünya Savaşı'na değin Japon işgali altındayken, Japonya'nın Kore topraklarını terk etmesiyle ülke ikiye bölünmüş ve ABD himayesindeki güney kesimi bütünüyle batı etkisine girmiş; pek çok anayasal kurum kurulmuştur. (Kılıçdaroğlu ve Arslantaş, 2021, s.622)

Tarih 1948'i gösterdiğinde Kore topraklarının güney kesiminde Kore halkı ilk demokratik seçimini Birleşmiş Milletlerin güvenliğinde gerçekleştirecektir. 198 tane ulusal meclis üyesi bu seçimle belirlenecek daha sonra anayasa oluşturulacak ve Kore'nin ilk Cumhurbaşkanı ve Başbakanı seçilecektir. Yi Seung-man ilk Cumhurbaşkanı olurken Yi Si-yeong da Başkan Vekili seçilecektir. Böylelikle liberal demokratik Kore Cumhuriyeti kurulmuş olacaktır. Kuzey kesimde ise işler karışıklık gösterecek, Sovyet Rusya'nın kabul etmemesiyle bu kesimde Birleşmiş Milletler gözetiminde bir seçim yapılacak ve Sovyet ordusunda da görev alan Kim Il-sung 9 Eylül 1948'te komünist bir ülke olarak kurulan Kore Demokratik Halk Cumhuriyeti'nde başbakan olacaktır (KOCİS, 2015, s.212).

1961'de Güney Kore'de askeri darbe sonrası yeni bir seçimle başa gelen Park Chung-hee hükümeti tarafından, "Anavatanın Modernizasyonu" sloganıyla 5 yıl süreli bir ekonomik kalkınma planı yapılacak ve ihracata yönelik gelişmeyi baz alan 'Han Nehrindeki Mucize'yi yapılandıracaktır. Hatta toprak kalkınması yapılacak tarım

ülkesinden sanayi ülkesine evrilecek, fakir ülke görünümünde kurtulacaktır (KOCİS, 2015, s.214).

Keskin (2021), Kore Cumhuriyeti'nin uygulamaya başladığı beş yıllık kalkınma planları ve dönemlerini (1960 yılı sonrası planlar) ve bahsi geçen plan dönemlerinde ağırlık verilen sanayi işkollarını şöyle akarmıştır:

- '1.Kalkınma Planı (1962-1966 dönemi) doğrultusunda kendine yetebilen kaynaklarını kendi oluşturan bir sanayi için hedefler planlanmıştır. Petrol rafinerileri, elektrifikasyon, gübre üretimi, sentetik elyaf, gibi alanlara önem verilmiştir.
- 2. Kalkınma Planı (1967 - 1971 dönemi) doğrultusunda sanayinin yeni gelişmelerle senkronunun sağlanması amaçlanmış, demir-çelik sanayisi, makine sanayisi ve kimyevi üretim sanayisi öncelikli olmak üzere ithalat yerine ülke içinde üretilmesi için girişimler planlanmıştır.
- 3. Kalkınma Planı (1972 - 1976 dönemi) doğrultusunda ihracat hedefli bir girişim hedeflenmiştir. Bu kapsamındaki sanayi sektörleri öncelikli olarak kimyevi üretim sanayi ve ağır sanayi olarak belirlenmiş, büyük araçlar, gemi inşaatı, demir-çelik, modern ev aletleri (elektrikli) ve petro-kimya endüstrileri meydana gelmiştir.
- 4. Kalkınma Planı (1977 - 1981 dönemi) doğrultusundaki endüstri kolları daha çok teknoloji gerektiren ve nitelikli eleman gözetiminde olması gereken kollardır. Bunlar: makine üretimi, elektronik, gemi inşaatı olarak sıralanabilmektedir. Bunun yanında kimyevi ve ağır sanayi kollarında da hatırı sayılır büyüme sağlanmıştır. Öte yandan yukarıda sıralanan endüstri sektörleri Kore ihracatının yaklaşık % 46'sını meydana getirmiştir.
- 5. Kalkınma Planı (1982-1986 dönemi) doğrultusunda teknoloji ağırlıklı (bilişim, elektronik, makine) sektörlerle yönelik çalışmalar planlanmıştır. Bunun yanında bu sektörlerin ihracatı da hedeflenmiştir.
- 6. Kalkınma Planı (1987-1991 dönemi) doğrultusunda V. Planındaki hedeflerin sürdürülmesi temel alınmıştır. Ayrıca Hükümet mevcut ithalat kısıtlamalarının kaldırılması planlamıştır.
- 7. Kalkınma Planı (1992-1996 dönemi) doğrultusunda ise; Kore'de milenyum çağına kadar ileri teknoloji gerektiren "ileri sanayi ekonomisi" meydana getirilmek istenmiştir. Amaçlar arasında biyo teknoloji, optik ve uzay teknolojisiyle elektronik gibi kollarda

ilerlemek vardır. Kore Hükümeti Ayrıca liberalleşmeyi de hedef almakta piyasaların işleyişinde şirket ve işletmelerin etkisini amaç olarak belirlemektedir. Böylelikle ekonomiye devlet otoritesi dışında etkiler gerçekleşecektir.

- 7. Planın tamamlanması üzerine, 1997’de Kore’de çıkan ekonomik kriz hükümetin beş yıllık plan programlamasına son vermesine neden olmuştur. Bundan sonraki programlar böylelikle beş yıldan az uygulanmaya başlanmıştır.’ (s.3,4)

1.6. Kore Yarımadasından Yabancı Birliklerin Çekilmesi

Birleşmiş milletlerin 14 kasım 1947 yılındaki kararına göre, Kore’de hükümetin kurulması ardından ABD ve SSCB birliklerinin Kore topraklarını terk etmesi gerekmektedir. SSCB 18 Eylül 1948’de kendi birliklerinin Aralık 1948’de Kore topraklarını terk edeceğini bildirmiştir. ABD de bu bildiri doğrultusunda Güney’i boşatması gerekmektedir. Yine de SSCB çekilmenin BM komisyonunca denetlenmesini sıcak bakmamıştır. BM Kore Geçici Komisyonu, ABD birliklerinin Kore’den çekildiğini 1949 tarihindeki raporla bildirmiştir. Güney Kore’de ülkenin istikbali için sadece 500 kişilik bir askeri danışmanlar kurulu bırakılmıştır ABD tarafından. SSCB’nin ise Kore topraklarından çıkıp çıkmadığı ya da Kuzey ordusuna ne gibi yardımlar yaptığı bilinmemektedir (Denizli, 2010, s. 25,26).

Üzmez’e göre ise (2006), 1948 yılından itibaren Kuzey Kore başkanı Kim Il Sung ülkesini savaşa hazırlamıştır. Bu sebeple askeri teçhizat ve eğitim başta olmak üzere Sovyet Rusya’dan büyük ölçüde yardım almıştır (s.4).

Fotoğraf 1.1. SSCB ve ABD etkisiyle dönemin Kuzey Kore ve Güney Kore sınırı (BBC News, 2013)

Fotoğraf 1.2. İlk Kuzey Kore başkanı Kim Il Sung

1.7. II. Dünya Savaşı ve Sonuçları Üzerine

II. Dünya Savaşı, tarihin en çetin ve yıkıcı savaşıdır demek, savaşın sonuçlarını göz önünde bulundurunca pek de yanlış bir ifade olmamaktadır. 20.yy bazı devletlere iyi bir hayat sunsa da bazılarına derin acılar tattırmıştır. İnsanlık daha I. Dünya Savaşı'nın yıkıcı etkilerini unutamamışken, II. Dünya Savaşı ile bu etkileri yeniden yaşamaya mahkum olmuştur. Almanya'nın Versay Antlaşması ile büyük sıkıntıya girmesi, ardından Dünya Ekonomik Buhranının etkisi II. Dünya Savaşı'nın ana gerekçeleridir. Almanya'nın yayılmacı politikası, Uzak Doğu'da Japonya'nın cüretkar tutumu dünyayı bu savaşın eşiğine götürmüştür (Yıldız, 2019, s. 63).

Almanya'nın Polonya'yı işgali fiili neden olsa da İtalya ve Japonya gibi devlerin I. Dünya Savaşı'nda durdurulmaması BM tarafından durdurulamaması da bu savaş kaçınılmaz kılmıştır (Sarıçoban, 2020, s.1756).

Nihayetinde II. Dünya Savaşı, Almanların 7 Mayıs 1945'te Fransa'daki Müttefikler Karargahı'nda teslim olması ile bitmiştir. Aynı yıl Japonya da, Tokyo kentinde 2 Eylül 1945'te müttefiki Almanya'nın yaptığı gibi kayıtsız şartsız teslimiyet belgesini imzalaması ile çekildiğini beyan etmiştir. İnsanlık tarihinin bu yıkıcı savaşı; 22 milyon kilometre askeri hareket alanı (I. Dünya Savaşında dört milyon kilometre), 32 milyon ölü ve 35 milyon yaralı sayısı gibi devasa rakamlarla tarihe geçmiştir (Üzmez, 2006, s.16).

1.7.1. II. Dünya Savaşı'ndan Sonra Amerika Birleşik Devletleri

Savaşın ilk aşamalarında ABD ithalatta adete çığır açtı demek yanlış olmayacaktır. ABD büyük ekonomisi ile bu ithalatı rahatlıkla karşılayabilmiş (Akın, 2017, s.120) adeta Savaştan sonra ekonomik yönden bir deve dönüşmüştür ve diğer ülkelerin aksine ekonomide görülmeyen bir güç elde etmiştir. Sanayide gelişme kaydetmiş, üretim arttırımı %50'leri bulmuştur. Altın rezervi Dünya'nın 2 /3'üne denk gelmekte adeta savaşla servet edinen tek devlet konumuna ulaşmıştır. Ayrıca Dünya'daki gemi kaynağının yarısını ABD' elinde tutmuştur. Düzinelerce uçak gemisi, savaş gemisi, 2.000 küsur ağır bombardıman uçağı ve jet güdümlü; güçlü bombardıman uçakları gibi Japon kentlerini adeta yıkıma uğratan teknoloji ve sanayiye sahip olmuştur (Üzmez, 2006, s.17,24) Bu devasa gücün ve zenginliğin en büyük nedeni ise ABD topraklarına kurşun düşmemesidir. Çünkü şehirleri yok olmamış, fabrikaları yıkılmamış ve üretim yok olmamış ve alt yapı yıkılmamıştır (Akın, 2017, s.120-121).

ABD savaştan sonra rutini olan yalnızlık politikasına dönmek istemiş ancak Başkan Roosevelt'in ölümü ile yeni bir döneme girmiştir. Yerine gelen Harry Truman ve kabinesi ABD'yi yalnızlık politikasından tamamen uzaklaştırıp artık olaylarda ilk kapısı çalınan konuma getirmiştir. ABD'nin bundan sonraki stratejilerini şöyle sıralayabiliriz:

Sovyetler Birliği'ne karşı soğuk savaşın temelini oluşturan askeri ve ekonomik kollarda politik-ideolojik savaş planını geliştirmek, Doğu Avrupa ve Çin'de ise kapitalizmi yeniden yeşertmeyi amaçlayan "kurtarma" hareketına geçmek ve (Üzmez, 2006, s.17,24) Bu şekilde SSCB'nin komünizmi yayma; istila politikasının önü kesilecektir (Akın, 2017, s.123).

Sömürgeci ülkelerin çökmesinde rol oynayarak dünya pazarında farklı bir sömürgecilik elde etmek, Batı Avrupa Devletleri'ni de ekonomik ve siyasi hegemonya altında tutmaktır (Üzmez, 2006, s.23).

1.7.2. II. Dünya Savaşı'ndan Sonra SSCB

Türkiye SSCB ile 1921'de Moskova Antlaşması; 1925'te Tarafsızlık ve Dostluk Antlaşması gibi ılıman antlaşmalar imzalamış olsa da II. Dünya Savaşının sonunda işler değişmeye başlamıştır. Rusya ve ABD arasındaki Soğuk Savaş döneminde Türkiye coğrafi konumu itibariyle önemli merkezlerden biri olmuştur. Türkiye ve Rusya 1945 yılında görüşmeler gerçekleştirmiştir. SSCB adına dışişleri bakanı Molotov, Türkiye adına Moskova Büyükelçisi Selim Sarper'in katıldığı görüşmede SSCB açıkça

boğazların, Türkiye- SSCB ortak himayesinde olmasını ve SSCB'ye boğazlarda üsler verilmesini talep etmiştir. Kısaca Boğalar üzerinde en az Türkiye kadar hak sahibi olmak isteyen Rusya'nın bu tutumunu doğru bulmamıştır. Bundan sonra 1945 haziranında tekrar görüşme gerçekleşmiş. SSCB isteklerini yinelemiş, Türkiye de ABD'nin bu konudaki fikrini merak etmiştir. ABD'de de Türk-Rus ilişkilerinde bir sorun ya da tehdidin olmadığını açıklayarak Rusya'nın istediğine sıcak bakmadığını göstermiştir (Dokuyan, 2013, s.121,122).

Aslında SSCB öncelikle kendine bir güvenlik hattı kurma arzusu gütmüş, sonraki iş olarak da nasıl kar elde edebileceğinin hesaplarını yapmış, savaş sonunda oluşan güç boşluklarında nüfuzu amaçlamıştır. Ancak herhangi bir direnişte ilerlemeyi durdurarak dünya kamuoyuna şirin gözükmeyi amaçlamıştır. Aynı Rusya Almanya'daki sanayi malzemelerini söküp Rusya'ya taşımak ve Avrupa'da arzuladığı ilerlemenin gerçekleşmemesi üzerine yönünü Uzak Doğu'ya çevirmek telaşında olmuştur. Öyle ki Japonya'ya atom bombası düştükten hemen bunu fırsat bilip savaş açmıştır (Üzmez, 2006, s.24-25).

1.7.3. II. Dünya Savaşı'ndan Sonra Fransa

6 Haziran 1944'de müttefikler Fransa'ya 150 bin kişilik askerle çıkarma yapmış, Fransa Ağustos'ta özgürlüğüne kavuşmuştur (Holokost ansiklopedisi, 2024). 4 yıl süresince Alman işgalinde olmanın utancını taşıyan Fransa, müttefiklerle birlikte galipler etiketiyle masaya oturacaktır. Avrupa'dan çekilecek ABD askerlerinin yerini SSCB'nin almasındansa Fransa ve hatta Almanya'nın almasını öngören söylemler, Fransa'ya kazananlarla barış masasına oturma imkanı sağlamıştır. Fransa Ayrıca BM'de veto yetkisi de elde etmiştir (Üzmez, 2006, s.25).

1.7.4. II. Dünya Savaşı'ndan Sonra Britanya İmparatorluğu

II. Dünya Savaşıyla İngiltere en çok zarar gören ülkeler arasında yerini almıştır. Askerlerinden çoğu ülkesine dönememiş, ağır bombardımana maruz kalmış, büyük kayıplar vermiş ve birçoğu psikolojik ve bedensel yaralarla dönmüştür. Savaştan önceki refahını kaybeden halk umut arayışında olmuş, işçi partisinin iktidarı alması ile birtakım önlemler alınmış, II. Dünya Savaşı'nın ardından batan ya da zarar gören sanayi kuruluşları kamulaştırılmıştır. Toplumun tamamının gereksinimlerini karşılamak üzere en önemli reform olan 'Refah Devlet' anlayışı 1946'da yürürlüğe girmiştir. Savaş'tan sonra evleri yıkılanlar için geçici çözüm olarak prefabrik evler, ordu kampları sunulmuş

ardından 1 milyon ev yapılarak mağdur halkın ev sahibi olması yönünde adımlar atılmıştır (Buhara Aydoğan ve Uygur, 2017, s.111,112). Birleşik Krallık her ne kadar kazanan safında yer almış olsa büyük oranda zorlanmış, altın ve dolar rezervlerini de kurutmuştur. Yıpranan makinelerle ABD'den gelen askeri mühimmata; temel gıda maddelerine ve yardım gelen birçok malzemeye bağımlı hale gelmişlerdir. Hal böyleyken ihracatın azalması da kaçınılmaz olmuştur. İngiltere'nin savaştan bu kadar etkilenmesinin en büyük nedenlerinden biri tüm II. Dünya Savaşı boyunca çarpışmış tek büyük devlet olmasıdır. Kuşku yok ki İngilizler savaşın üç büyüklerinden biridir (Üzmez, 2006, s.21).

Savaş birçok alanı olduğu gibi toplumsal yapıyı da değiştirmiş, askerler sadece savaşmamakta, kültür etkileşiminde de bulunmaktaydılar. ABD kültüründen etkilenen İngiliz askerleri de kendi ülkelerine döndüklerinde 'John patronu kadar iyi' fikri İngiltere'ye yerleşmiştir. Buna düşünceye göre yeteneği yatkın biri bir memur hatta bir yönetici bile olabilecektir. Bu durum İngiliz sınıf sisteminde bozulmalara neden olmuş, alt ve üst sınıf çatışmaları yaşanmıştır. Üst sınıf ayrıcalıklarını korumak isterken, sınıf atlayan işçi sınıfı ise üst sınıf tarafından dışlanmaktan şikayet etmiştir. Yani hiçbirisi tam anlamda memnun olamamıştır. İngiltere sınıf ayrımının en belirleyici unsuru hiç şüphesiz meslektir. İşçiler alt sınıftan, akademik eğitim sonrası doktorluk, akademisyenlik ve avukatlık gibi meslekler orta sınıf özelliğini taşımaktadır. Bireylerin kelime seçimleri, üslupları, jest ve mimikleri geldikleri sınıf hakkında bilgi barındırmaktaydı. Edebi ve bilimsel cümle kuranlar üst, sade, doğal bir dili konuşanlar ise alt sınıftan olmanın yansıması olarak kabul edilmektedir. Bunun yanında giyim tarzı, yaşadıkları ev, okudukları eserler, sinema ve tiyatro vb. şeyler de bu sınıf ayrımına dahildir. Hal böyleyken huzursuzluk kaçınılmaz olmuş, istikbal kaygısı, özünden uzaklaşmak, bireyselleşme büyük bir rekabeti doğurmuş, insanlar yalnızlığa sürüklenmiştir. Sonuç olarak İngilizler artık almak istediği eğitimi kendi belirleyen ve kendi sınıfını seçen bir halk dönüşmüşse değişen düzenle huzursuzlukları da beraberinde getirmiştir (Buhara Aydoğan ve Uygur, 2017, s.116-120)

1.7.5. II. Dünya Savaşı'ndan Sonra Almanya

Tarihin en yıkıcı savaşlarından biri olan II. Dünya Savaşı Avrupa'da başlayıp Hitler'in halefi Amiral Dönitz'in 5 Mayıs 1945'de Almanya'nın teslim olduğuna dair belgeyi imzalamasıyla sona ermiştir. Böylelikle savaş başladığı kıtada bitmiştir (Erhan, 1996, s.259).

Almanya hem Avrupa kıtasındaki hem de daha doğudaki kârlarını kaybetmiştir. Yıkımlarla meydana gelen konut yetersizliği, ulaşım kanalının yıpranması, ihracat kaybı, müttefik bloğunun sanayideki denetimleri, birçok hammaddeye ulaşamamasına, Rusların sanayi taşınmazlarına verdiği zarar da eklenince Almanya büyük bir ızdıraba sürüklenmiştir. Almanya'nın savaştan sonraki ulusal geliri (1946) 1938'deki gelirinden çok daha azalmıştır (Üzmez, 2006, s.20).

Bir tarafını ABD bir tarafını ise SSCB işgal etmiş iki bölgede de ayrı ayrı seçimler gerçekleştirilmiş, ileride gerçekleşecek bölünmenin sinyalleri verilmiştir. Müttefik devletlerin Almanya için en büyük çatışmaları Alman kömür-çelik varlığı kullanımı ve İngilizlerin işgali altındaki Ruhr'un kaynaklarından faydalanmaktır. Ancak İngilizler kendi işgal bölgesindeki bu olasılığa ABD desteğiyle karşı çıkmıştır (Erhan, 1996, s.266, 267).

1.7.6. II. Dünya Savaşı'ndan Sonra İtalya

İtalya taraf değiştirmesine (1943) rağmen Japonya ve Almanya ile aynı karanlık ekonomik kaderi paylaşmıştır. Müttefikler birliği, geçen iki yılda yarımada'yı bombalamış, stratejik hatalarıyla İtalya'yı yıkıma götüren Mussolini' nin zararlarına yenileri eklemiştir. İtalya'nın GSMH'si 1938'e oranla 1945 yılında yüzde 40 oranında azalma göstermiştir. Refah seviyesi çok fazla düşmüş, sömürgelerinden ülkeye geri dönenler nedeniyle tüm kayıplara rağmen nüfus artmıştır (Üzmez, 2006, s.21).

Hayat refahının oldukça düşük olduğu ülkede, Mussolini'ye ve faşistlere karşı oluşan nefrete yukarıda söz edilen olumsuzluklar da eklenince, komünistler 1946'dan itibaren büyük siyasi güç elde etmiş ancak komünistlerin gücü ABD'yi SSCB nüfuzuna karşı endişelendirmiştir. Amerikalılar her ne kadar Hristiyan Demokratları desteklemiş olsa da komünistler hükümete girebilmeyi başarmışlardır. Fakat komünistlerin iktidar ortaklığı Fransa'daki gibi kısa sürmüştür. Yeni kurulan hükümette ne komünist ne de sosyalist bulunmamaktaydı. Daha sonra iktidara gelen De Gasperi, ABD'den ekonomik yardım talep etmiştir. ABD ise zaten tüm Avrupa ülkelerine için ekonomik yardım paketi için hazırlıklar yapmaktaydı (Erhan, 1996, s.262,263).

1.7.7. II. Dünya Savaşı'ndan Sonra Japonya

Japonya'da, Almanya'ninki gibi bir ekonomik buhran doğmuş, 1946'da yılındaki ulusal gelir, yakın geçmiş yıllardakinin sadece yüzde 50'si kadar olmuştur. İmalat sektöründeki ücretler düşmüş, dış ticaret neredeyse diplere çökmüştür. Öyle ki 1948'deki

ihracat 1934–1936 yılının sadece %8'i, ithalat ise %18'i düzeyinde olmuştur. Japon savaş gemileri yok olmuş, makinelerinde büyük kayıplar meydana gelmiş, kömür verimini de yarıya düşmüştür (Üzmez, 2006, s.20). Üretim merkezleri, Fabrikalar, askeri mühimmatlar kullanılamaz duruma gelmiştir. Bu nedenlerden dolayı Japonya'da halk işsizlik, açlık gibi zor durumlar yaşamıştır. Ancak tüm bu sıkıntılar hızlı bir kalkınma süreci ile ilerde yerini güçlü ve üç büyük ekonomiden biri olan Japonya'ya bırakacaktır (Yaman, Özşen, s.204,206).

1.8. II. Dünya Savaşı'nda Türkiye ve Dış Politikası

II. Dünya Savaşı'nda Türk bürokratlar, Cumhurbaşkanı İsmet İnönü öncülüğünde Türkiye'yi savaştan uzak tutmak ve savaşın darbelerinden korumak adına büyük çabalar sarfetmiş ve bunda başarılı olmuştur. İsmet İnönü, mantığı ve soğukkanlılığı sayesinde siyaseti çok iyi değerlendirmekte ve öngörülleri sayesinde savaş planlarını iyi okuyabilmekteydi. Bu nedenle de, İnönü ve etrafındakiler Avrupa'daki bu savaşın, ne Türkiye'yi ferahlatacağını ne de sorunlarını çözülebileceğini bilmekteydi. Türkiye her ne kadar sadece mevcut konumunu savaş süresince korumak istemişse de jeopolitik konumu itibarıyla adeta sorunların içine sürüklenmiştir (Tuncer, 2012, s.46,47).

Türkiye savaş süresince kendisini doğrudan savaşa götürebilecek eylemlerden kaçınmış, ancak saldırmazlık ve güvenlik maddeleri olan antlaşmalar imzalamıştır. Avrupa'da gruplaşmalardan olabildiğince uzak durmuş kendi sınırlarını korumayı amaçlamıştır. Yalnızca Balkan Pakti Türkiye açısından bazı şartlarda savaşa katılma zorunluluğu barındırmaktaydı. Zaten bu pakt, hükümleri itibarıyla büyük devletlerle çatışmayı da kapsamamaktaydı (Oran, vd. 2001, s.399).

Aslında, bu kuvvetler dengesinin temeli Türk diplomasisinde III. Selim ile başlamıştır. O dönemde (1790) ilk kez Hristiyan bir devlet ile (Prusya) ittifak antlaşması imzalanmıştır (Sarıçoban, 2020, s.1757)

Türkiye aynı zamanda Alman karşıtı herhangi bir topluluğa dahil olmama fikrini de benimsemiştir. Dışişleri Genel Sekreteri olan Numan Menemencioğlu Türkiye'nin bilhassa Almanya ile dostluk kurmak istediğini aktarmıştır. Bunun üzerine Almanya'nın Dışişleri Bakanı ile Menemencioğlu ve Ribbentrop ile Temmuz 1938'de görüşmüştür. Almanya, Türkiye ile birlikte revizyonist bir politika izlemek istediğini belirtmiş, ancak Menemencioğlu Türkiye'nin tarafsızlık politikasını benimsediğini dile getirmiştir. Türkiye artık Osmanlı'daki emperyalist politikaya dönmek istememektedir. Almanya ile

dostluk ilişkisi politikası Türkiye için kısa sürmüştür. Nedeni ise Almanya'nın Çekoslovakya'yı 1939 yılında ilhak etmesidir (halkı Alman olmamasına rağmen). Almanların "hayat sahası" politikası doğrultusundaki bu ilk hareketi Türkiye'yi endişelendirmiş ve onu Batı'ya yakınlaşmaya itmiştir. Türkiye 1930'lardan sonra, batılılar dış ilişkilerinde bir endişe duymamaktaydı ancak İtalya ona hiçbir zaman güven vermemiş ve İtalya'nın Akdeniz'deki politikası, Türkiye'nin de dış politikasının ana unsurlarını belirlemiştir (Tuncer, 2012, s.47).

1.8.1. Balkanlar ve Türkiye

Türkiye Balkanlardaki Alman – Sovyet çıkar sinyallerini görünce Alman işgali dışındaki ülkeler ile birlikte bölgenin savunulması için bir birlik kurmak ve birliğe İngiltere ve SSCB'nin de katılmasını planlamıştır. (Gülbüz s.368).

ABD de 1941 yılı başlarında, İngiltere'nin Balkanlarda birlik kurma düşüncesine sıcak bakmıştır. Başkan Roosevelt, temsilci Albay Donovan'ı bu iş için görevlendirmiş ve onu Balkan ve Ortadoğu incelemesi için görevlendirmiştir. Ancak Donovan İngiltere'nin planladığı gibi bir "Balkan Birliği"ne Türkiye'nin sıcak bakmadığını görmüştür. Türkiye'nin, "Balkan Birliği" stratejisi içinde Bulgaristan ve SSCB'nin de olduğu bir strateji idi. Ancak, SSCB Almanya ile olan iş birliğine devam etmiş Bulgaristan da Almanya ile yakınlaşmıştır. Türk siyaset öncüleri, Balkanlarda İngiltere'nin istediği gibi bir birliğin Almanları kışkırtacağını bundan dolayı sıcak bakmadıklarını dile getirmiştir. 17 Şubat 1941 tarihinde, Türkiye ve Bulgaristan arasında imzalanan "Türk-Bulgar Saldırmazlık Paktı" gereğince Türkler ve Bulgarlar birbirlerine saldırmayacaktır. (Tuncer, 2012, s.90-91)

Almanya'nın Bulgaristan dahil Balkan istilasından sonra, İngiltere Türkiye'ye savaşa müttefiklerin safında girmesi için baskıda bulunmuştur. Alman birliklerinin, Balkanları istilasından sonra Hitler İnönü'ye mektup göndererek bir saldırmazlık antlaşması önermiştir. Hitler, Türkiye sınırına 85'den çok yaklaşmayacağını bildirmiştir. Türkiye'nin bu teklifi kabul etmesi Müttefiklerle ilişkilerini zedelemiştir. Rusya ile İngiltere Ağustos 1941'de, Türk hükümetine nota bildirmiş; Türkiye'nin bütünlüğüne saygılı duyulacağını ama Montrö Boğazlar sözleşmesi gereği Türkiye'nin, sözleşmenin 'savaş gemilerinin geçişine izin verilmemesi' maddesini uygulamasını iletmiştir (Gülbüz, 2007, s.372).

1.8.2. Ortadoğu ve Türkiye (1941)

Irak'ta Alman yanlısı bir darbe gerçekleştirmiş ve iktidarı Ali Geylani ele geçirmiştir (Nisan 1941). İngiltere bu tehlikeye karşı Ali Geylani'yi devirmek için Basra'ya asker çıkarmıştır. Bunun üzerine Geylani Alman yardımı istemek için savunma bakanını Ankara'ya göndermiştir. Almanya sonunda İran ve Irak petrollerini ele geçirmek için mükemmel bir fırsat yakalamış, fakat Irak'taki ayaklanmayı destekleyebilmek Süveyş'e ulaşabilmenin yolu Türkiye'den geçmektedir. Türkiye zorlu bir sınavla daha karşı karşıya kalmış, topraklarından, silah ve Almanların asker geçişine razı olması gerekmektedir. Bu izne karşılık Almanya Türkiye'ye hem toprak vaadinde bulunmuş hem de saldırmazlık sözü vermiştir. Ancak Türkiye toprak istemediğini ve üçlü İttifaka aykırı olmayacağını iletmiştir. Bunun yanında Almanya'nın saldırmazlık sözüne karşı tarafsızlık sözü de vermiştir (Tuncer, 2012, s.94,95).

18 Nisan 1941'de Türk-Alman Dostluk Antlaşması imzalanmış Almanya bu antlaşma ile Türkiye'yi savaşa içine çekmeyi amaçlamıştır. Müttefik Devletler ise Almanya'nın bu planına karşın Türkiye'nin tarafsızlığını korumasını istemiştir. Öyle anlaşıyor ki savaş siyaseti ülkeler için sürekli bir değişkenlik göstermiştir. Daha önce Türkiye'yi savaşa katılmaya zorlayan müttefikler şimdi ise tarafsızlık istemekteydi. He ne olursa olsun Türkiye'nin arzusu da bu savaş için her zaman tarafsızlık olmuştur (Akandere, 2023).

Almanya'nın hem Irak'daki kaosa yardım etmek hem de Fransızların Suriye'de bırakmış olduğu üsleri almak için Türkiye üstündeki baskıları artsa da Türkiye buna kayıtsız kalmıştır. Öte yandan 1941 yılında İngiliz ve SSCB birlikleri İran'ı işgal etmiştir. Böylelikle İngilizler hem SSCB ile rahat irtibat kurabilecek hem de İran'da olası bir Alman yanlısı iktidarını engelleyip Türkiye'nin tarafsızlığını koruyabilecektir. Bu işgalden anlaşılmıştır ki çıkarlar söz konusu olduğunda ABD ve İngiltere gibi devletler ilkelere ters düşebilecek atımlar yapabilecektir. İran işgalinden sonra İngilizler Irak'ta önemli noktalara askeri operasyon düzenlemiş, Alman planlarını bozmuştur. Böylelikle Türkiye'den geçit önerileri ortadan kalmış, Türkiye de rahat bir nefes almıştır. İngiltere bu durumda Türkiye'nin kedisıyla ittifakına sadık kalmasına övgüler etmiş, Türkiye sözünden dönmeyen ülke olarak görülmüştür (Tuncer,2012, s.95-97).

1.8.3. Savaş Konferanslarının Yapılması ve Türkiye

1.8.3.1. Casablanca Konferansı

ABD'nin 1941 yılından sonra savaşa katılmasıyla SSCB'nin ısrarcı olduğu konu; Almanya'nın kendi üstündeki baskısını azaltmak için İngiltere ve ABD'den Almanya'ya karşı koymak adına ikinci bir cephe açmak olmuştur. ABD'nin 1942'deki Kuzey Afrika üstünlüğü ile bundan sonraki yol haritası Casablanca Konferansı'nın temel konusunu olmuştur. ABD ve İngiltere arasında yapılan bu konferansta: (SSCB davet edilmesine rağmen katılmamıştır)

-SSCB'nin üstündeki baskıyı azaltmak, Almanya üzerindeki baskıyı arttırmak için Türkiye'nin savaşa katılımını sağlayıp Balkanlarda ikinci bir müttefik cephesi açmak gibi konular görüşülmüştür (Armaoğlu, 2020, s.549).

Churchill, Kazablanka Görüşmelerinin ardından Türkiye'yi yanlarında savaşa çekebilmek adına Türkiye'ye gelmiş, Adana'da bir trende kabul edilip İnönü ile bazı görüşmeler gerçekleştirmiştir (Yalçın, 2011, s.708-709).

1.8.3.2. Adana Konferansı

Türkiye'nin de görüşmeyi kabul etmesi üzerine Churchill 30 Ocak 1943'de gizli olarak Türkiye'ye gelmiştir. İngiltere, eğer savaşa katılırsa ABD ile ortak olarak Türkiye'ye 25 uçak filosu sağlayacağını dile getirmiştir. Konferanstaki başlıca konular: Balkanların içinde bulunduğu durum, Türkiye-SSCB ilişkileri, ve Türkiye'nin savaşabilmesi için askeri olarak güçlendirilmesidir. Ayrıca Başbakan Şükrü Saraçoğlu SSCB'nin tutumları hakkındaki endişelerini aktarmış, İngiltere de böyle bir durumda BM'nin gerekeni yerine getireceğinin garantisini vermiştir. Konferansın ikinci gün konusu ise yapılacak olan askeri yardım malzemeleri olmuştur. Nisan ayında tekrar Türkiye'yi ziyaret eden İngiltere şuan olmasa bile ileride savaşa girip Müttefikleri desteklemesini istemiştir. Konferanstan sonrası İngilizlerden üç adet vapur ve 5 adet gemi kiralanmıştır. Bu üç vapurun Türkiye'ye getirilmesi masrafı Maliye Bakanlığınca belirlenmiştir. Özetle Müttefikler Türkiye'yi savaşa dahil etme isteseler de Türkiye tarafsızlığını koruyacağını iletmış ve ordusunun hazırlıklı olmadığını belirtmiştir (Otaç, 2019, s.106-110)

Fotoğraf 1.3. Cumhurbaşkanı İsmet İnönü, Birleşik Krallık Başbakanı Winston Churchill ile trende (İnönü Vakfı, 1983)

1.8.3.3. Quebec Konferansı

Quebec Konferansı'na kadar Müttefikler arasında Türkiye'ye sağlanacak askeri yardımların istişaresi yapılmaktaydı. Bu Konferans ile mevcut yardımın çok olduğu ve azaltmak gerektiği fikri ortaya atılmıştır. Türkiye bu zamana kadar elde edilen askeri donanımı da özümseyememiştir. Bu zamandan sonra askeri teçhizat müttefiklerce “damla damla” yapılmalıdır. Churchill, artık verilen yardımların karşılığının ne olacağını Türkiye'ye sormanın vaktinin geldiği kanısındadır. Yalnızca ne istediklerini sormak, Türkleri zorlayacak bir soru değildi, bu soru yerine tarafsızlıktan vazgeçip savaşa girip girmeyecekleri konusu sorulmadır (Geçer, 2018, s.108).

İngilizlerin bu konudaki baskısının ana nedeni de Mussolini'nin aniden düşmesi ile meydana gelen durum karşısında, balkanlarda ikinci cephenin farklı bir açıdan gündeme alınmasıdır, Ağustos 1943' de İngiltere ve ABD ikinci cephenin Fransa' açılması yerine Türkiye'nin katılımıyla Balkanlarda açılması konusunu direktmiş ancak bunu Türkiye'ye kabul ettirememiştir. İkinci cephe böylelikle Fransa'nın Normandie açıklarında açılacak hazırlık sorumluluğunu da ABD alacaktır (Armaoğlu, 2020, s.551,552).

1.8.3.4. Moskova Konferansı

Ard arda yapılan Müttefik konferanslarının en Türkiye için de en önemlilerinden biri Moskova Konferansıdır. Özellikle Türkiye meselesi SSCB ile birlikte tartışmaya sunulmuş, ilk toplantıda Türkiye meselesi gündemde olmuştur (Geçer, 2018, s.109).

SSCB, İngiltere ve ABD güçlü bir iş birliği yapsa da Amerika' nın savaşa girmesine rağmen SSCB'yi rahatsız eden iki konu bulunmaktaydı. Birincisi, müttefiklerin ikinci cepheyi açma işini çok ağırdan alması, zira Rusya bunun kendisini yıprattığını ve yükünün ağırlaştırdığını düşünmektedir. İkincisi ise SSCB'nin kendisine yapılan yardımları yetersiz bulmasıdır çünkü ancak 1943'den sonra geniş yardım alabilmiştir. Japonya da uzak doğudaki sömürgelerini korumak adına SSCB ve Almanya'nın yaklaşmasını istemekteydi. SSCB'nin müttefikler ile ilgili şüpheleri de doğunca bu fikre artık soğuk bakmamıştır. Ancak bu şüpheyi sezen ABD ve İngiltere, dışişleri Bakanlarını Moskova'ya göndermiş 19-30 Ekim 1943 tarihleri arasında görüşmeler yapmıştır (Armaoğlu, 2020, s.552,553).

İlk toplantının gündeminde, halihazırda İngiltere'nin Türkiye'ye askeri teçhizat sevkiyatını gerçekleştirmekte olduğunu ve eğer Müttefik taleplerini geri çevirirse mevcut yardımların durdurulacağı konusu açılmıştır. Türkiye her ne kadar tarafsız bir ülke konumunda olsa da müttefiklere bazı ayrıcalıklar sunmuştur. Mesela Çanakkale Boğazı'ndan petrol geçişi için yardım etmiştir. Aslında bu tarafsız bir ülkenin yapacağı bir atılım değildir. Yeni bir cephe için SSCB de Türkiye'ye baskıdan yanaydı ve İngiltere ile baskıyı arttırmak arzusundaydı. Molotov'a göre Türkiye'nin savaşa girmesi önerisi, üç büyük gücün "emri" manasına gelecek buyruk niteliği taşınmalıydı. SSCB, Türkiye savaşa girmeyecekse mevcut mühimmat yardımlarının yapılmasının yersiz olduğunu da düşünmekteydi. Molotov'un bu düşüncesine karşın, Dışişleri Bakanı Hull net bir cevap vermekten kaçınmış ve bunu iki hükümetin de yetkililerine memnuniyetle ileteceğini belirtmiştir. Hull ve Molotov görüşmesini başkan Roosevelt yorumlamış ve İtalya'da yürütülen operasyon nedeniyle Türkiye'nin savaşa sürüklenmesini şu aşamada gerekli görmemiştir (Geçer, 2018, s.109-111).

1.8.3.5. Birinci Kahire Konferansı

Moskova protokolüne göre Türkiye'nin savaşa katılması beklenirken Menemencioğlu daha önce SSCB'nin Balkanlardaki Emperyalist planlarından söz etmiş, Polonya'nın Türkiye için bir gösterge olduğunu dile getirmiştir (Kurat, 1983, s. 295-338).

Yine Moskova görüşmelerinde bir toplantıya karar verilmiş ve üç devletin başkanları arasında yapılması konusu geçmiştir. Ne var ki bu toplantının yeri uzun süre kararlaştırılamamıştır. Yapılan müzakerelerde toplantının, Ankara, Bağdat ve ya Tahran'da yapılması konuşulmaktaydı. SSCB'nin (Stalin) ısrarı nedeniyle toplantının Tahran'da olacağı kararlaştırılmıştır. Ayrıca Uzak Doğu'daki durumun da tespiti için Çin'i temsilen Mareşal Chiang Kai-Shek'in de toplantıya davet edilmesi görüşülmüş ancak SSCB tarafından reddedilmiştir. Böylelikle Roosevelt ve Churchill, Kasım 1943 de Tahran Konferansı'ı önce Kahire'de içinde Chiang Kai-shek de olduğu bir toplantı gerçekleştirmiştir. (Armaoğlu, 2020, s.553,554).

Türkiye'nin ele alındığı toplantı ise birkaç toplantıdan sonra 24 Kasım'da tarihinde gerçekleşmiştir. İngiltere; Türkiye savaşa girerse, Türkiye'nin hava üslerini kullanılabilecek ve Mihver kuvvetleri Ege adalarını savunamayacaktır. Ayrıca Rusya'ya da Müttefiklerce yardım gönderilebilecektir. SSCB de bu durumu onaylasa da (Geçer, 2018, s.114), Roosevelt, her şeyden önce Uzak Doğu'daki mücadeleyi birinci planda tutmaktaydı. Yapılan görüşmeler bir neticeye bağlanamadı çünkü Türkiye'ye görüşlerini kabul ettirememişlerdir (Armaoğlu, 2020, s.554,555).

1.8.3.6. Tahran Konferansı

Tahran Konferansı 28 Kasım-1 Aralık 1943 tarihleri arasında ABD, İngiltere ile SSCB arasında yapılmıştır. İlk konu maddesi Türkiye'ye baskı uygulayıp onu savaşa koymak olmuşsa da ABD Başkanı'na göre Türkiye savaşa girerse yoğun askeri teçhizat sağlanması gerekmektedir. Fakat, ABD, "Normandiya çıkartması" için birtakım hazırlıklara girişmek istemekteydi. SSCB de, "gerekirse enselerinden yakalayarak" savaşa girmeleri sağlanmalı dediği Türkiye için artık direktme politikasından vazgeçmiştir. Çünkü SSCB kendisini Almanya'dan koruyacak cephenin Fransa'da açılacak olan ikinci cephe olduğunu anlamıştır. Ayrıca SSCB Türkiye'nin Batılıların desteğiyle güçlenmesini de istememektedir. (Tuncer, 2012, s.136,137)

Gerçekleşen Tahran Konferansı'nda ele alınan kararlara göre Avrupa'nın jeopolitik haritası ortaya çıkarılmıştır. Sonuç olarak konferans bitiminde beş madde ile karara varılmıştır. Bu maddelerin ilk dördü jeopolitik ile alakalı olmuştur. Maddeleri şöyle sıralamak mümkündür:

1. Madde'de: Yugoslavya'da Mihver güçlerine karşı direnişin desteklenmesi gerektiği belirtilmiştir.

2. Madde’de: Yıl bitmeden Türkiye’nin savaşa katılması gerektiği konusunda anlaşılmıştır.

3.Madde’de: Türkiye’ye karşı olası bir saldırı durumunda (Almanya-Bulgaristan tarafından) SSCB’nin Bulgaristan’a savaş açacağı konusunda hem fikir olunmuştur.

4. Madde’de: ise planlanan Normandiya çıkarması için Alman ordularının dikkatini dağıtıp, hem Güney Fransa’dan bir saldırı gerçekleştirilecek, hem de Doğu Avrupa kesiminde Almanların ilerlemesi durdurulacaktır (Köse, 2023, 285,287).

Şekil 1.1. Tahran Konferansı’nda ele alınan konuların bölgesel dağılımı (Köse, 2023, s.284)

1.8.3.7. İkinci Kahire Konferansı

İngiltere büyük elçisi kendi Dışişleri Bakanlığına; İnönü’nün savaşa katılmak istediğini ancak muhalefetin ve medyanın onu frenlediğini bildirmiştir. Aslında İnönü muhalefeti güçlü göstererek zaman kazanmak istemektedir. Tahran görüşmelerinden alınan karardan sonra ABD ve İngiltere İnönü’yü davet etmiştir. Konferansta ABD Türkiye’ye karşı daha anlayışlı taraf olmuş, Türkiye ordusunun yetersizliğini ve savaşa

uygun olmadığını dile getirdiğinde bu duruma hak vermiştir. 5 aralık 1943'teki oturumda İngiltere'nin yoğun baskılarına karşılık Türkiye; böyle devam edilirse durumun çıkmaza gireceğini bildirmiştir. Çünkü İngilizler Türklere savaşa girecekleri tarihi bile dikte etmiştir. "Operation Saturn" adıyla Türkiye'nin savaşa katılması planlanmıştır.

Konferans Türkiye'yi savaşa bir adım daha yaklaştırmıştır. Ancak Türkiye cevap hakkını saklı tutmuştur. Kahire Konferansı Türk diplomasisinde (savaş yıllarındaki) ikinci dönemi başlatmıştır çünkü artık SSCB ve Nazi tehdidini değil, SSCB'nin Doğu Avrupa planlarının engellenmesini düşünmektedir (Tuncer, s.140-144)

1.8.3.8. Yalta Konferansı

1945 yılının Şubat'ında Kırım'ın Yalta şehrinde toplanan müttefikler , Toplantıdan önce Türk Boğazlarını Müttefiklerine açmış, böylelikle Müttefiklerin gönlü alınmıştır. Bu konferansta Türkiye'yi ilgilendiren iki konu vardır:

1. Konferansın yedinci Oturumunda (10 Şubat 1945) Stalin, Montreaux sözleşmesinin artık eskidiğini, artık varlığı olmayan Milletler Cemiyeti tarafından düzenlendiğini, sözleşmenin; Türkiye'ye kendilerini savaş tehdidi altında hissettiği her zamanda Boğazları kapama yetkisi verdiğini bildirmiş ve sözleşmenin değişmesini talep etmiş, ABD ve İngiltere daha fazla hak elde etme konusunda SSCB'ye hak vermiş ancak Boğazlardaki statükonun değişmenden yana olmamıştır.
2. Konusu ise, BM Teşkilatı'nın kurulması ve Türkiye'nin de bu teşkilata üye olam konusudur. San Fransisko'da yapılması planlanan 'Birleşmiş Milletler Teşkilatı'nın kuruluş toplantısı'na, Türkiye'nin de katılması durumu konuşulmuştur. BM kuruluş toplantısına kadar Almanya'ya savaş ilan eden devletler San Fransisko'da toplantıya katılabilecektir. Yalta Konferansı'nda Türkiye eğer 1 Mart 1945 tarihine kadar Almanya ve Japonya'ya karşı savaş ilan ederse Konferansa katılabileceği görüşüne varılmıştır. Türkiye de bu karara milli çıkarlar adına Müttefik muamelesi görme koşuluyla uymuştur (Sarıçoban, 2020, s.1772).

Konferans esnasında ilgililer, özellikle Uzakdoğu'da SSCB'ye haddinden fazla ödün verildiğini dile getirmişlerdir. Sovyetler'e, Japonya'ya cephe alması halinde, Sahalin'nin güney kesimi ve Kuril adaları verilmiş, Moğolistan'ın dışı SSCB etkisine bırakılmış, ve Mançurya'daki demiryolu ayrıcalıkları da sağlanmıştır. Birleşik Devletler Dışişleri Bakanı Stettinus ise bunların ödün değil, Birleşik Devletler'in Yalta'daki

amacının herhangi bir şey vermek olduğu değil, aksine SSCB'den bir şeyler almak olduğunu iddia etmiştir (Sander, 2013, s.104).

1.8.3.9. San Francisco Konferansı

26 Nisan 1945 yılında toplanan konferansında Türkiye'den iki delege ve müşavirler Hasan Saka başkanlığında katılmıştır. Bu konferansın Türkiye açısından siyasi sonucu; İngiltere'nin tek başına savaş kazanacak güçte olmadığı ancak sanayisi güçlü olan devlerin olası savaşları kazanabileceği ve bu devletin de ABD olduğudur. Bu durumda Türkiye'nin ABD ile yakın ilişkiler kurması onu tehditlere karşı koruyacaktır. ABD, Rusya, Çin, Fransa, İngiltere veto hakkını 'Büyük Devlet' sıfatını elde ederek kazanmış ki bu hak günümüze değin devam eden bir durumdur. Türkiye de BM'nin kurucu üyeleri arasında yerini almıştır bu konferansla. Ayrıca SSCB endişesini tekrar dile getirmiş ve ileride yapılacak olan Postdam Konferansı için az da olsa destek kazanmıştır.

Truman kongredeki konuşmasında (12mart 1947), Truman Doktriniolarak adlandırılan politikasını açıklamış, bu politikaya göre Türkiye ve Yunanistan'a dört yüz milyon dolarlık yardım yapmıştır. Truman Doktrini ile Marshall çerçevesi göz önüne alındığında Türkiye SSCB tehdidine karşı ABD'ye dayanmıştır. Ayrıca ABD Avrupa'da SSCB yayılmacılığını engellemek için 1949 yılında 'Kuzey Atlantik Antlaşması Teşkilatını kurmuştur (Şatıroğlu, 2012, s.28,29,31).

1.8.3.10. Potsdam Konferansı

ABD, İngiltere ve Sovyet Rusya'nın devlet başkanları Potsdam Konferansı'ndaki ana katılımcılardır. SSCB'nin Yalta Konferansı'nda Polonya'ya yönelik sözlerini tutmaması nedeniyle Polonya'nın da konferansa dahil olması önem arz etmektedir. Başkan Truman'a göre; Polonya'da yapılması planlanan serbest seçimlere SSCB mani olmaktadır. Truman'ın hatıratındaki bilgilerden hareketle, aslında Yalta konferansı sonrası oluşturulan güven Almanya'nın Avrupa'da savaşı kaybetmesiyle SSCB ve Batı Bloğu arasında güvensiz bir ortam oluşturmuştur. Görüşmelerin 17 güne yayıldığı konferansta, üç büyükler 13 kez (resmiyette) bir araya gelmiştir. (Köse, 2015, s.244).

Konferansın Türkiye'yi ilgilendiren kısmı ise hiç kuşkusuz Boğazlardır. SSCB boğazlardan üs talebinde bulunmuş gerekçe olarak da, Türkiye'nin güçlü olmadığı için serbest geçiş garantisini oluşturamadığını bundan dolayı Boğazların SSCB ve Türkiye'nin ortak denetimi altına konulmasını talep etmişlerdir ve uygun olmayan bu talep

reddedilmiştir. ABD ve İngiltere ise SCCB için yalnızca Boğazlardan geçiş özgürlüğünü desteklemiştir. Bu konu ile ilgili karara varılmayıp, üç devletinde kendi fikrini ayrı olarak Türkiye'ye iletmesine karar verilmiştir (Armaoğlu, 2020, s.588,593).

1.8.4. Truman Doktrini ile Türkiye

II. Dünya Savaşı'nın ardından Türkiye ekonomisi eskisi gibi olmasa da normale dönmeye başlamış ancak Türkiye'nin ihracat geliri azalmıştır. Bununla birlikte SSCB tehdidine karşı ordusunu dağıtmamış ve büyük bir yük altına girmiştir. Türkiye, savaşın ardından toparlanabilmek için 1945 yılında ABD'den kredi talep etmiş (300 milyon dolarlık) ancak olumsuz yanıt almıştır. Sonraki yıl ABD Türkiye'ye 25-50 milyon dolarlık bir kredi açmış ancak bu Türkiye'yi feraha çıkaracak bir sayı olmamıştır. Daha sonra İngiltere, ABD ile görüşmesinde artık ne Türkiye'ye ne Yunanistan'a yardım yapamayacağını ancak bu iki devletin Batı güvenliği için önemli olduğunu artık ABD'nin sorumluluk alması gerektiğini iletmiştir. Bunlar üzerine ABD Başkan Truman, öncelikle Dışişlerinden sorumlu Bakan George Marshall, ve diğer bakanlarla görüşmüş ve artık yardımın bu iki ülkeye ABD tarafından yapılmasına karar verilmiştir. Truman kongreyi bu iki ülkeye yardım etmeye ikna edebilmek için Kongre'de tarihi konuşmasını yapmış bu konuşma Truman Doktrini olarak tarihe yazılmıştır (Ertem, 2009, s.386,387).

Truman, Türkiye ve Yunanistan'a toplamda 400 milyon \$ yardımda bulunacaktır. Bu yardım Askeri ve ekonomik yönden olacak ve büyük kısmı II. Dünya savaşında zarar gören ve iç savaşta olan Yunanistan'a yapılacaktır, böylelikle ABD Türkiye' ye askeri, Yunanistan'a ise hem askeri hem ekonomik yardım yapacaktır (Tuncer, 2012, s.178).

Başkan Truman Kongre'ye üç istek sunmuştur. Bunlar:

1. Türkiye ve Yunanistan'a ABD bütçesinden yardım maksadıyla 400 milyon \$ sağlanacak ve bu yardım 30 Haziran 1948'e değin sürecektir.
2. ABD Yunanistan ve Türkiye'ye devletlerine sivil ve askeri ABD personeli gönderecektir.
3. Türkiye'den ve Yunanistan'dan eğitilmek üzere personel seçilecek ve eğitim ABD'de gerçekleşecektir. Truman'ın Kongreye sunduğu istekler iki ay sonra kabul edilmiş ve Truman Kongreden söz konusu iki devlete askeri uzmanlar gönderme, ayrıca 300 Milyon doları Yunanistan'a, 100 Milyon doları ise Türkiye'ye olmak üzere toplamda 400 milyon dolar kullanabilme yetkisi almıştır (Ertem, 2009, s.388).

1.8.5. Marshall Planı

Truman Doktrini'nden sonra soğuk savaşın çanları çalmaya başlamış, Liberalizm ve Komünizm taraftarları birbirlerini dışlamışlardır. ABD açısından, savaş sonrasındaki yıkım Avrupa'da büyük kaos oluşturmuş ve bu sebeple komünistler ve haliyle SSCB güç kazanmıştır. SSCB'nin yayılmacı politikasına karşın, harekete geçilip Avrupa'ya maddi ve manevi destek sağlanarak güçlendirilmek istenmiştir. Avrupa, ekonomik olarak bağımsız olabilirse siyasi olarak da olabilir böylelikle SSCB'nin etkisinden kurtulabilir diye düşünmüştür ABD (Erhan, 1996, 275,276).

Marshall Planı öncelikle, yıkılmış olarak savaştan çıkan Avrupa'nın toparlanması ve kalkınmasına yönelik hazırlanmış bir plan olmuştur. Ancak Türkiye'de öyle bir yıkım bir yana dursun Avrupa'ya yardım bile edebilecek bir konumda olmuştur, yer altı ve yer üstü zenginlikleri ile. Yine de Türkiye ABD'ye yeniden başvurmuş, ABD, "Avrupa Ekonomik İş birliği Anlaşması" daha imzalanmadan, SSCB'nin yayılmacı tutumundan dolayı askeri açıdan güçlü Türkiye'yi istediği için onu 'Marshall Planı'na dahil etmeyi kararlaştırmıştır. 'Marshall Planı' ile Türkiye'ye sağlanacak ekonomik yardımın gayesi Türkiye'nin savunma gücünü arttırmak olmuştur. 12 Temmuz 1947'de 'Ekonomik İş birliği Konferansı', içinde Türkiye'nin de bulunduğu 16 Avrupalı devletin katılımıyla gerçekleşmiştir. Dışişleri Bakanı olan Hasan Saka Türkiye'yi temsil etmiştir. Saka Konferans'ta, 'Ekonomik Kalkınma Programı' için toplamda 615 milyon dolarlık yardıma ihtiyaç olduğunu belirtmiştir. 'Ekonomik İş birliği Konferansı' dahilinde 16 Avrupalı devlet, ABD'ye sunulması için 'Avrupa Ekonomik Kalkınma Programı'nı oluşturmuştur. Böylelikle ABD Kongresi, bunu finanse etmek için 'Ekonomik İşbirliği Kanunu'nu çıkarmıştır. İlk yılda ABD, yasaya dayanarak, 16 devlete 6 milyar dolar yardım yapmıştır. Türkiye de, 3 Nisan 1948 tarihli bu kanundan yararlanabilmek adına, ABD'yle 'Ekonomik İşbirliği Anlaşması'na yönelik imza atmıştır. Böylelikle 1948-1952 yılları arasında Türkiye, totalde 350 milyon dolar kadar bir gelir elde etmiştir (Tuncer,2012, s.181,183).

1.8.6. NATO'nun Kuruluşu

ABD, Truman Doktrini ve ardından Marshall Planı ile SSCB'nin ve Avrupa ve Ortadoğu'daki yayılmacı politikasına karşı ilk tedbirlerini almıştır. Ancak Berlin Buhranı ABD'ye dünyadaki barış revizyonu için SSCB'nin iş birliği yapamayacağını aksine tek gayesinin komünizmi yayıp kitleleri etki altına almak olduğunu göstermiştir. Tüm bu

sebepler ABD'yi, SSCB'ye karşı Durdurma politikası (containment) uygulamaya itmiştir. Kısaca ABD bundan böyle Sovyet yayılmasına engel olmak için birtakım tedbirler alacak bunların en güçlüsü ise 4 Nisan 1949'da kurulan ve açılımı Kuzey Atlantik Antlaşma Örgütü olan NATO (North Atlantic Treaty Organization) olacaktır (Armaoğlu, 2020, s.535).

ABD'nin başkenti Washington'da toplanan ve ABD ile birlikte, İngiltere, Fransa, Belçika İtalya, Kanada, Hollanda, İzlanda, Danimarka, Portekiz, Lüksemburg, ve Norveçli devlet yetkilileri Kuzey Atlantik sözleşmesini imzalamışlardır. NATO'nun kurulması ile SSCB'nin Avrupa'da yayılma çalışmalarının durdurulduğu görülmektedir. Bu da gösteriyor ki, NATO'nun bir savunma sistemi olarak kurulmasıyla SSCB'nin tehditleri ve yayılma politikaları karşısında bir set oluşturulmuş ve caydırıcı bir güç meydana getirilmiştir (Erkmen, 2020, s.1029).

1.8.6.1 Türkiye'nin NATO'ya Katılma Girişimleri

Türkiye NATO'ya katılmayı iki kez talep etmiştir. İlkinde ABD İngiltere ile bu güvenlik antlaşmasının yalnızca Kuzey Atlantik Bölgeleri ile yapılacağını söyleyip reddetmiştir. Türkiye siyasileri ikinci kez talepte bulunmak için dönemin Dışişleri Bakanı Necmettin Sadak'ı görevlendirmiş, Sadak Avrupa'da destek bulmak için ziyaretler gerçekleştirmiştir. Ancak Türkiye güvenlik paktına yine dahil olamamıştır (Efe, 2019, s.608).

Türkiye'nin NATO'ya katılmak istemesinin nedenleri şu şekilde sıralanabilir:

- 1) 1949 yılında oluşturulan 'Avrupa Konseyi'ne dahil olması hatta kurucu üyesi olması münasebetiyle Türkiye NATO'ya katılmanın hakkı olduğu kanaatindedir.
- 2) Türkiye'de, SSCB'nin 1945 yılındaki isteklerinin oluşturduğu negatif hava hala devam etmektedir. ABD sayesinde Truman Doktrini ardından Marshall Planı ile Türkiye'ye nefes aldırılmış ancak bu SSCB tehlikesini tam giderememiştir. Savaşta tarafsızlık politikasıyla da yalnız kalan Türkiye endişe içindedir. Türkiye, NATO gibi bir organizasyonun içinde yer alırsa TSK güçlenecek ve güvenliğini sağlayacaktır.
- 3) Türkiye Cumhuriyeti, NATO'ya üye olursa ABD ile oluşturulmak istenilen ilişkiyi kurumsal boyuta taşıyabilecektir (Erkmen, 2020, 1030).

NATO üyeliği için uğraşlar devam ederken 14 Mayıs 1950'de genel seçimler sonucunda Türkiye'de iktidar değişikliği yaşanmıştır. İktidara gelen Demokrat Parti,

girişimlere devam etmiş, CHP Hükümeti ile başlayan NATO'ya katılma çabasını hızlandırmıştır. Cumhurbaşkanı olarak seçilen Celal Bayar, bakanlar kurulu toplantısında NATO'ya katılmak için çalışmaların daha hızlı hale getirilmesi ve mümkün olan tüm yolların denenmesi kararını almıştır. DP Hükümeti'nin bu girişimlerinin olduğu günlerde, 1950 yılının haziran ayında Kore Savaşı patlak vermiştir. Bu savaş üyelik girişimleri için fırsat olarak nitelendirilmiş ve değerlendirilmiştir (Efe, 2019, s.610)

1.8.6.2. Türkiye'nin NATO'ya Katılması

Sovyet Rusya ile ABD, sonunda Japonya'nın yenilgisiyle Kore Yarımadasında karşılaşmıştır. Amerika, ve İngiltere Sovyet Rusya ve Çin Yarımadasındaki sorun için görüşmüş ancak bir karara varamamıştır. Böylelikle ABD konuyu BM'ye taşımıştır. Birleşmiş Milletler görüşmeler sonucu aldığı kararla bünyesindeki devletleri 27 Haziran 1950'de yardıma çağırmıştır. 25 Haziran 1950'de Kuzey Kore güçlerinin resmen Güney Kore'ye gerçekleştirdiği saldırı ile Birleşik Devlerler harekete geçmiştir. Kore Savaşı'nı DP, NATO üyeliği için bulunmaz bir fırsat olarak görmüştür. Çünkü DP, Batı'nın özgürlükçü düşüncelerine Kore'ye asker göndererek bağlılığını gösterecek böylelikle ABD kongresi bu tutumdan etkilenecek ve Türkiye'nin NATO' katılımı gerçekleşecektir. Tüm bu fikirler ışığında Bakanlar Kurulu toplanıp hızlı bir kararla 4500 kişide oluşan Türk tugayının Kore'ye gönderilmesine karar vermiştir. 1 Ağustos 1950'ye gelindiğinde NATO'ya ikinci başvuru gerçekleşmiş ancak reddedilmiştir. ABD, Türkiye ve Yunanistan için NATO üyeliğinden ziyade bir 'Akdeniz Paktı' planlamıştır ancak Türkiye bu pakta sıcak bakmamakla birlikte ret de etmemiştir. Bunu amaca ulaşmadaki bir yol olarak görmüştür (Erkmen, 2020, s.1033-1032).

Türkiye Kore Savaşı'nı NATO için fırsat bilmiş gibi görünse de Dönemin Cumhurbaşkanı olan Celal Bayar anılarında, salt NATO'ya üye olmak için değil BM'ye bağlılığı göstermek için Kore'ye asker gönderilmesi konusunda karara vardığını belirtmiştir. Üyelik girişimlerinin olumsuz sonuçlanmasından sonra ABD' tarafında fikir değişikliği doğmuştur. Nedeni ise, SSCB etkisindeki Balkan devletlerinin askeri teçhizat temini ve SSCB'nin Yugoslavya'ya yönelik baskıları olmuştur. Bu durumda NATO güneydoğu tarafını SSCB tehdidine karşı güçlendirmeyi amaçlamıştır. Kore Savaşı ile de Türkiye'nin NATO ittifakı yönünden önemini kavrayan ABD 1951'in 15 Mayıs'ında Yunanistan ile Türkiye'nin NATO'ya dahil edilmesi talebeni resmen diğer üye ülkelere sunmuştur. İskandinav ve Benelüks bölgesi ülkeleri bu isteğe itiraz etmiştir, çünkü onlara göre bu istek NATO üyelerini Akdeniz'de bir çatışmaya götürecektir. ABD'nin baskısı

sonucu 1951'in Temmuz'unda Ottawa'daki NATO Atlantik konseyi görüşmesinde Türkiye'nin pakta üyeliği gündemde olmuştur. Türkiye ile Yunanistan'ın daha sonra NATO'daki statüleri belirlenince, iki ülkenin de üyeliklerini kapsayan ek protokolün sunulmasıyla resmi açıklama 15 Ekim'de yapılmıştır (Efe, 2019, s.613)

Türkiye'nin NATO üyeliği, TBMM'de görüşüldükten sonra 1952 yılının 18 Şubat'ında kanunlaştırılmıştır. TBMM'deki oylama ile Türkiye'nin NATO'ya kabulü ilk gündem maddesi olmuştur (Erkmen, 2020, s.1035).

1.9. Türkiye ve Kore Savaşı

1.9.1. Türkiye Cumhuriyeti ve Kore ilişkilerinin Başlangıcı

Türkiye Cumhuriyeti ile Güney Kore arasındaki bağlar Türkiye'nin 1949 yılında Güney Kore'yi resmen bağımsız bir devlet statüsünde tanınması neticesinde başlamıştır. Kore Savaşı ile de iki ülke ilerleyen yıllarda stratejik ortaklık seviyesine yükseltelen özel bir dostluk bağı kurmuştur. (Yalçın, 2021, s.369).

1.9.2 Türkiye'nin Kore Savaşına Asker Göndermesi ve Muhalefetten Tepkiler

Kore'deki BM saflarına Türkiye'nin 4.500 kişiden oluşan tugay göndermesi ile ülke resmen savaşa katılmıştır. Kore Savaşı'nın ilk günlerinde ABD'den sonra Kore'ye, askerleri varan ilk ülke Türkiye olmuştur (Efe, 2019, s. 611).

Menderes Hükümetinin alışılmamış bir karar ile Kore'ye asker desteği sağlaması ülke içinde büyük ses getirmiştir. Her ne kadar kamuoyunun geneli bu kararı olumlu karşılamışsa da TBMM'nin onayına gitmeden alınan bu kararı Anayasa'nın ihlali olarak nitelendiren CHP mevcut duruma sıcak bakmamıştır. Söz konusu karara en büyük tepki Barışseverler Derneği'nden gelmiştir. Savaşa asker gönderme kararını bir bildiri yayınlayarak protesto eden dernek daha sonra askeri mahkemece tarafından kovuşturmaya uğramış ve sonunda kapatılmıştır. Barışsever Cemiyeti'nin tüm üyeleri de hapis cezasına mahkum edilmiştir. İstanbul, İzmir ve Ankara şehirlerindeki mizah dergileri eleştirel karikatürler ve yazılar hazırladıklarında dolayı komünist olarak görülmüş ve kapatılmıştır (Bulut, 2008s.40).

Muhalef yayın organı olarak bilinen ulus gazetesi de Kasım Gülek'in (dönemin CHP genel sekreteri) konuyla ilgili düşüncelerine yer vermiştir. Gülek, böyle önem arz eden bir kararın alınmadan önce muhalefete danışılması gerektiğini savunmuştur. 4.500

vatan evladının uzak bir cepheye gönderilmesinde muhalefetin danışıklılığının olmamasını siyasi açıdan doğru bulmamıştır (Tatar, 2004, s.33).

CHP'nin yanı sıra Millet Partisi'nin Kırşehir Milletvekili olan Osman Bölükbaşı (partinin tek milletvekili) ile Mardin'den Bağımsız Milletvekili olarak seçilen Kemal Türkoğlu'nun ortak önergesi mecliste tartışılmıştır. (Kore'ye gönderilen askeri destek ile ilgili Başbakan'a gensoru açılması) bu milletvekilleri kararın anayasaya aykırı olduğunu savunmuş ve mevcut hükümetin devam edemeyeceğini dile getirmiştir. Önerge'ye yönelik cevapları Adnan Menderes vermiştir (hükümet adına). İstanbul'dan Milletvekili olan Mükerrerem Sarol ile arkadaşlarının muhalif önergesi de Aralık'ta oyçokluğuyla kabul edilmiştir. Hükümete verilen bu güven oyu sonucunda Başbakan Menderes teşekkür konuşmasında, böyle bir kararın meşru olduğunu ve Türkiye'nin en yetkili makamında yani TBMM'de onaylanmasından hoşnut olduğunu dile getirmiştir. Ancak ülkenin yararına olmayan bu tür "zehirli propagandaların" son bulmasını umut etmiştir (Bulut, 2008, s.41).

1.9.3. Türk Tugayı'nın Harbe Girişinden Önce Kore'deki Durum

1950 yılının 25 Haziran'ında Kuzey Kore kuvvetleri, Güney Koreli askerlerin sınır ihlali (38. Paralel) yaptığını öne sürerek Güney Kore'ye resmen savaş ilan etmiştir. Kuzeyliler 5 bin SSCB tankı ve 150 bin askerle sınırı geçmiştir. BM Kore Komisyonu vakit kaybetmeden BM Güvenlik Konseyi'ne çağrıda bulunmuştur. ABD de konseyin vakit kaybetmeden toplanması için BM Genel Sekreteri'ne ricada bulunmuştur. Aynı gün yapılan ve SSCB'nin katılmadığı BM güvenlik konseyi toplantısında; Kuzey Kore eylemlerinin uluslararası barış ortamını bozmakta olduğunu, vakit kaybetmeden durdurulacağını ve Kuzeylilerin eski yerlerine çekilecekleri (Denizli, 2010, s.51,52) ve BM üyesi devletlerin Kuzey Kore'ye yardımda bulunmaktan kaçınmaları kararları alınmıştır (Güven, 2007, s.106).

1.9.3.1. Başkent Seoul'ün İşgali

BM'nin bu haksız savaşı durdurmak için olan çabasını umursamayan Kuzeyliler tüm Kore'yi ele geçirmeyi kolaylaştırmak için başkent Seul'e saldırmışlardır (Denizli,2010, s.52). Kuzeyli askerler daha savaşın başlarında Güney Kore'nin %90'nını işgal etmiş ve güneyine kadar inerek 1950'nin 29 Haziran'ında Seul'u ele geçirmişlerdir (Çaykiran, 2023, s.130).

1.9.3.2. ABD Kuvvetlerinin Kore'ye Giriş

Japonya'da bulunan ABD tümenleri Güneyli askerlerle birleşmiş ve daha fazla ABD askeri gelene kadar oyalama girişimlerine başlamışlardır. Amerikalıların gelişi Güney Kore'ye umut olmuştur. Güney Kore'nin Cumhurbaşkanı Rhee Güney Kore birliklerinin kontrolünü sekizinci ABD ordusuna devretmiştir. Pusan köprübaşında Kuzeyliler, Güneyin ana limanını kontrolü altına alıp ABD'li General Walker ve birliklerini denize dökme arzusu duymuştur. Ancak çok güçlü olan karşı taarruz ile istekleri gerçekleşmemiştir Kuzeylilerin (Denizli,2010, 53-56).

1.9.3.3. İnchon Çıkarması ve Sonrası

Org. MacArthur'un planı olan 15 Eylül 1950'de 261 savaş gemisine ek olarak bin tane kadar uçağın da katıldığı Incheon Çıkarması'nın amacı Kuzeylilere sürpriz bir darbe indirmek olmuştur. Kuzeylilerin teçhizat bağlantısını da kesen bu çıkarma (UNMCK, 2024) ile başkent Seoul kurtarıncaya kadar şiddetli mücadeleler verilmiştir. On gün süren başarılı çıkarma ile Seoul geri alınmıştır (Denizli, 2010, s.58).

38.Paralel'in de geçilmesiyle Çin, tüm bu gelişmeler üzerine "Komşusu istilaya maruz kalırken Çin Devleti kayıtsız kalamaz, daha önce Japonların yaptığı gibi şimdi de Amerikalılar Kore yoluyla tüm Çin'e ve Asya'ya kaos ve yıkıma başlamışlardır." Propagandası yapıp Mançurya'daki birliklerini artırmış daha sonra 1950'nin 14-16 Ekim'inde kuvvetleri Yalu Nehri'ni aşıp Kuzey Kore topraklarına intikal etmiştir. Çin birliklerinin güçlü taarruzu karşısında BM ordusu başarısızlığa olmuş geri çekilmeye başlamıştır. Tam da bu günlerde Türk Tugayı Kore'ye intikal edecektir (Ünalp, 2013, s.44).

1.9.4. Türk Tugayının Kore'ye İntikali

Türkiye'nin DP Hükümeti, BM çağrısı ile harekete geçerek 1950'nin 25 Haziran'ında 4500 askerden meydana gelen bir tugay gönderme kararı vermiştir. Bu karar doğrultusunda Genel Kurmay Başkanlığı, Tahsin Yazıcı'yı bu tugaya komutan olarak atamıştır. Kurmay Başkanı Yarbay Selahattin Tokay'ı bir hafta sonra 241. Piyade Alay Komutanlığına getirilen Celal Dora izlemiştir (17 Ağustos 1950). Komuta heyetinin de tamamlanması üzerine tugay, ihtiyaçlarını temin edebilmek üzere 18 Eylül 1950 yılının Eylül 18'ine kadar Etimesgut'taki garnizonda konuşlandırılmıştır (Kağıtçı, 2021, s.83,84).

Tugay kurulduktan sonra beş kişiden oluşan bir ABD askeri danışma grubu onlarla Tugay ile eğitimlere başlamış ve daha sonra onlarla Kore'ye gidecektir. Kore'de ABD silahları kullanılacağından askerlere eğitim için Almanya'daki ABD silahları getirilmiş ve eğitimlere başlanmıştır. Tarih 18 Eylül 1950'yi gösterdiğinde artık büyük ve meşakkatli bir hazırlık sonrası İskenderun'a doğru trenle yol almışlardır. Bu yolculukta Tugayda 5090 kişi mevcuttur. Geçtikleri yerlerde halk askerleri bağrına basmış Kurtuluş Savaşından sonraki ilk birlik coşkuyla uğurlanmıştır. İskenderun'da 23 eylül sonrası 3 katile şeklinde ABD gemileriyle yolculuk başlamıştır. Teçhizat ise başka bir Amerikan gemisiyle yola çıkmıştır. Tugay'ın Kızıldeniz'de yolculuğu devam ederken 30 Eylül'de radyoda BM ordusunun 38. Enlem sınırına yettiği, İnchon ve Pusan taarruzları sayesinde Mac Arthur'un komuta etti ordunun başarılı bir gidişat sergilediği haberleri yayınlanmıştır (Artuç, 1990, s.113,114-117).

Nihayet 21 günlük gemi yolculuğunun ardında Türklerin ilk kafilesi Pusan Limanından Kore karasına 18 Ekim'de ayak basmıştır. Diğer birlikler ise hemen hemen bir gün ara ile Pusan'a ulaşmıştır. Tugay komutanı olan General Tahsin Yazıcı'yı ve askerlerini, Pusan valisi karşılamış ve Uzak diyardan yardıma gelen Türk askerlerine Kore Hükümeti adına teşekkürlerini ve iyi niyetlerini sunmuştur. Buna karşılık General Yazıcı Korelilerin yaşadığı bu facianın hüznünü hissedebildiklerini ve kendi ülkeleri için savaşır gibi savaşacaklarını dile getirmiştir (Küçük,2011, s.63).

Kore'de bulunun tüm birlikler gibi Türk Tugayı da bir isim almıştır: 'North Star' Türkçe Kutup Yıldızı manasına gelen bu isim Mac Arthur tarafından verilmiştir. Türk Tugay'ı 1950'nin 8 Kasım günü Kuzeye doğru, Seoul'ün 45 km Kuzeybatısında bulunan Munson bölgesine yol alacak ve oradaki 25. Amerikan Tümeni'ne katılacaktır. Türk askerinin görevi oradaki düşmanları bulma ve o bölgenin emniyetini sağlamaktır sonunda BM Ordusunun taarruzu, tüm cephede 1950'nin 24 Kasım'ında gerçekleşmiştir. Dondurucu Kasım'da 250 bin askerden oluşan BM ordusu son olması ümit edilen ileri hareketi 250 km'lik cephede gerçekleştirmiştir. Yalu Nehri'ne kadar ilerlenecek, Kuzey Kore'nin tamamı işgal edilip bu Kore tartışmasına son verilmesi amaçlanacaktır (Artuç, 1990, s. 133,154,155).

1.9.5. Kunuri Muharebeleri

Türk Tugayı, 26–30 Kasım muharebelerini "Kunuri Muharebesi" olarak adlandırmıştır. Çin birliklerinin kasım gecesi sınırı aşp Tugaynı kuşatması ve Türk

Tugayının kuşatmayı yarıp ve kurtulmayı başarmasıyla takdir edilmiştir (Yıldız, Ö., ve Doğramacı, s.555,556).

1.9.5.1 Wawon Muharebesi (28 Kasım 1950)

1950'nin 28 Kasım sabahında 3. Bölük'ün silah takımını komuta eden Teğmen Hasan ve Keşif Takımını komuta Kamil Doğan Choyang-myon'daki Tugay karargahına gelmiş ve baskına uğradıklarını düşmanın keşif birliğine saldırdığını sadece 4 er ile gelebildiklerini ve ABD'li yüzbaşı Lorenzo'nun aracılığıyla düşman tarafında kaldığını bildirmiştir. Tepelerden atılan bombalar kamyonların içinde patlamış ve Mehmetçikler yaşamını yitirmiştir. Düşman tarafı ucuza elde ettiği zaferin heyecanı ile cesaretlenmiş ancak Türk Tugayı şiddetle karşılarında durmuştur. Türk Tugayı, on katı kadar düşman askeriyle çevrilmiştir. General Arthur Türk Tugayının bulunduğu haritaya çarpı atmış artık kurtulmalarını mümkün görmemiştir. Haksız sayılmazdı çünkü tarihte bu denli kuşatılıp yok olmaktan kurtulan bir birlik yoktur. Öncelikle Tugay mevzilerine çekilmiş olan düşmanın bir bölümünü bertaraf etmiş, Ölen Çinlilerden alınan mühimmat ile de saldırmıştır. (Işık, 2009, s.74-76).

Yoğun saldırı altındaki Türkler'e üstten geri çekilme emri verilmişse de Türkler Pyongyang güzergahında 50 mil kadar yürümüş ve savaşmıştır. Ancak istemeyerek de olsa emirlere uymuş ve geri çekilmiştir (Denizli, 2010, s.96,97).

Güney Kore Devleti'nin Savaş Tarihi dokümanı, Türk askerlerinin Wawon'daki yolu cesurca savunduğunu yazmıştır: 'General Tahsin Yazıcı bütün sorunu her şeyiyle görmekte, Güney Kore ordusunun tahrip edilmesinden ötürü Çinli birlikler Türk Tugayı'na saldırmakta bu sayede BM kuvvetlerinin yönünü çevirip onları batıya doğru Sarı Deniz'e kadar sıkıştırmayı amaçlamaktadır. Türk Tugayı bu tuzağa yakalansa da tehdidi durdurmuştur. Türkler olmasa komünist birlikler batıdan zorlanmadan ilerleyip Sarı Deniz'e kadar ilerleyecek ve Sinanju Hava Alanı'na kadar uzanan bölgeyi ele geçireceklerdir.' diye yazmaktadır. Binbaşı Fehranbach Türkler için 'Kara yüzlü ve uzun süngülü Türklerin çekilmeyi kabul etmediğini, üstelik Türk subayların, başlarından şapkalarını çıkararak yere vurduğunu' yazmıştır (Işık, 2009, s.76).

1.9.5.2. Simninni ve Kaecheon Muharebesi (29 Kasım 1950)

28 Kasım saat 22.00 sularında Tugay yorgun ve yıpranmış, ama Wawon'daki başarılı muharebesi sayesinde motivasyonu yüksektir olarak Simninni'de bulunmaktadır. Birkaç saatte düzen yeniden oluşturulmuş, Türk birlikleri toparlanmış, o soğuk gecede

tüm askerler yeni mevziine kurulmaya başlamıştır. Bu arada epey kayıp veren Çinliler de ateşi bırakmış, saldırıya bulunmamaktadırlar (Artuç, 1990, s.203).

28-29 Kasım'da sessiz geçen geceden ateş sesleri duyulmaya başlanmıştır. Mevziinin dört bir yanını ağır silah sesleri sarmış, haberleşme kısıtlanmıştır. Topçu taburu komutanı ve batarya komutanı Tugay Muharebe İdare merkezine gelmiş, taburun ateş baskınına uğradığını bataryanın da yandığını iletmışlerdir (Yazıcı, 1963, s. 175).

II. Tabur Simninni' de sol yanı kuşatılmış olarak düşmanla çarpışmaktadır. Taburun I. ile III. Bölükleri gece vakitlerinde Kaechon'a varmışlarsa da de Simninni'deki II. Bölük düşmanlarca kuşatılmış ve çatışma devam etmiştir. 29 Kasım saat sabah 10'da II. ABD Tümenine bağlı 38. Piyade Alayı Kaechon'a Tugaya yardıma gelmiştir. Mevcut hal, Tugay tarafından alay komutanına iletilmiştir. Simninni'deki KB ve güney ve kuvvetlerinin kurtarılması için taarruz yapılması teklifinde bulunulmuş, ancak alay komutanı görevi olmaması sebebiyle bunu gerçekleştiremeyeceğini, görevinin yalnızca II. Tümenin sağ tarafını muhafaza etmek olduğunu iletmıştır. Türk Tugayı 38. Alay Kumandanının yapması gereken görevi yapmaktadır. Yardım alamamasından dolayı Tugay Komutanı, elindeki imkanlarla ileri kuvvetleri kurtarmak için taarruzu yapmayı amaçlamıştır. Bu arada ABD Taburu Kaechon'un kuzeyindeki yerleri tutmuş, önceden bu yerlerde güvenliği sağlayan III. Tabur ise Kaechon'un batı kısmında toplanmıştır. Akşam saat 5'de ABD Piyade Taburu geri çekilmeye başlamış ve bu habersiz çekilişle, Tugayın Kuzey tarafı açılmış, düşman saldırısına uğrayacak halde kalmıştır. Tugay 1950'nin 28-29 Kasım'ında gerçekleştirdiği, Wawon, Sinnim-ni; Kaechon çatışmalarıyla komünist birliklerini iki gün oyalamıştır. Bu üç gün içinde 9. Kolordu ve haliyle 8. Ordu çekilmeyi başarmıştır. Türk Tugayının aldığı vazife de zaten tam olarak bu olmuştur (Işık, 2009, s. 77,78).

1.9.5.3. Sunchon Boğazı Muharebesi

30 Kasım sabah saatlerinde Kunuri'den yola çıkan I ve III. Sunchon güzergahından Pyongyang'a gitmek için yol almıştır. Ancak önceden giden tabur kadar kolay yol alamamışlardır. Kunuri-Sunchon yolu yaklaşık 50 km, tam ortasında da kuvvetli Sunchon boğazı yer almaktadır. Coğrafi şartların zorluğunun yanın Çin birlikleri de bu bölgede mevcuttur. Ancak ne bunu ne önde safta yürüyen ABD Tümeni ne de onu takip eden Türk Tugayı bilmemekteydi. Sivil görünümlü Kuzey Koreli düşmanlar ve askeri kuvvetlerinin saldırıları ve bazı yerleri kapamaları yüzünden geçmek pek mümkün görünmemektedir.

ABD tanklarla yolları açmaya çalışsa da başarısız olmuştur. Tugayın Kunuri’de geçen gece yaşadıkları burda da tekrerrüt etmekte, Sunchon’nın güney kısmındaki 38. İngiliz Tugayı ile I. ABD Süvari Tümeninin, boğazdakileri kurtarmak için kuzeye yönüne gerçekleştirdikleri taarruzlar da bir netice vermemektedir (Artuç, 1990, s.261,262).

Gece saat üçte 4 ABD uçağının düşman birliklerine yaptığı bombardıman, Tümen tanklarının ilerleyerek boğazı zorlaması ve Türk askerlerinin de süngü çatışmalarıyla bu boğazdan çıkılabilmektedir. Ve nihayet güney yönüne doğru çekilip 1950’nin 1 Aralığında Tugay Pyongyang’da toplanmıştır. Tugay, toparlanmak ve ağır kayıplarının yaralarını sarmak maksadıyla intikalini 3 Aralık’ta tren ve karayolu ile başlatmış ve nihayet 5 Aralık tarihinde Kaesong’ta bir araya gelerek noktalamıştır. Bu arada Kore’de ilk kar yağmaya başlamıştır. Fakat Kaesong uzun zaman kalmak için uygun bir yer gibi görünmemekte Çin birlikleri 25 Kasım’da başlayan ve şiddetli olan taarruzlarına hız kesmeden devam etmiştir. Bu arada sekizinci Birleşmiş Milletler Ordusu da Imjin Irmağını savunmayı planlıyor, işler yolunda gitmezse Soeul’ü de bırakarak, daha güneye, Han Nehri’nin de güney kesimine çekilmeyi planlamaktadır. Bu gerekçeyle Tugaya, işleri tamamlamayı daha hızlı yapabilmek adına Soeul –Inchon Yolu üstündeki Sosari’ye gitme emri verilmiştir. Türk tugayı 7 Aralık’ta Sosari’ye intikal etmiştir. Burada önce kaldırılmış olan Piyade Alayı yeniden oluşturulmuştur. Emir bizzat Genel Kurmay Başkanlığı’ndan alınmıştır (Üzmez, 2006, 105,106).

1.9.5.4. Kunuri Savaşları’nın Yankıları

Türkiye’den katılan Tugaya çatışmadaki üstün cesaretlerinden ötürü övgü ve takdirler yağmıştır:

- Türklerin Kunuri’de sergilediği cesareti ABD’li General Marshall kaleme aldığı The River And Gauntlet isimli eserinde "Türk Tugayı 8. Orduya üç altın gün kazandırmıştır’. Bu üç gün paha biçilemezdir (Artuç, 1990, s. 271).
- 8. Ordu komutanı olan General Walker ise Türk askerlerinin dört gün süren geciktirme çatışmaları sayesinde ordunun kuşatılmaktan ve parçalanmaktan kurtulduğunu dile getirmiştir
- ABD Kara Kuvvetleri Komutanı; ‘Türk Tugayının Kore’deki çatışmalarının, beklentinin üstünde bir başarıyla sonuçlandığını ve övünülebileceğini aktarmıştır
- Kutup Yıldızı Gazetesi ise, hareket ve çatışmalarla Türk ordusunun 8.Orduyu korumasının dünya nezdinde ün kazandığını yazmıştır

- Time Gazetesi de Kore çatışmalarının sürprizinin Çinliler olmadığını, asıl sürprizin Türkler olduğunu yazmıştır (Denizli, 2010, s.120-122).
- İsviçre cumhurbaşkanı da daha sonra resmi bir kabulde, Tugayın güçlü karakteri ve kahramanlığından söz etmiştir (Artuç,1990, s.274).

1.9.5.5. Kunuri Savaşları'nın Sonuçları ve Sonrası

25 Kasım'dan başlayıp 1 Aralık'a kadar devam eden II. Tümen'in Chongeon, Türklerin ise Kunuri diye adlandırdığı muharebeler Kore savaş tarihinin en çetin ve en yıkıcı savaşları olmuştur. BM'nin sağ tarafını koruyan II. Güney Kore Kolordu'sunun yarılmasından dolayı Türk Tugayı bu boşluğu doldurmaya gönderilmiş ve bir Türk askerine karşı on Çinlinin yer aldığı muharebelerde başarı yaratmıştır. Çünkü dokuzuncu kolordunun bu düğümü çözme vazifesini Türklerin üstüne bırakmıştır. Bu emirle tüm dünyada en fazla anımsanan Kunuri Muhaberesi olmuştur (Denizli, 2010, s.122).

1951'in 25/26 Kasım'ında başlayan Komünist güçlerin taarruzu BM ordusunu maddi ve manevi yıpratmıştır. Askerlerin hevesini iyice kayıp ettiği zamanlarda söylentilere göre ABD Generali Arthur, Türk Tugayının bir kez daha denenmesini ve Tugaydan gelecek havadislere kadar beklenip, hemen karar verilmemesi gerektiğini ifade etmiştir. Böylece Tugay 1951 yılının 25 ocağında iki yandan düşman hatlarına doğru ilerlemiş ve onuncu bölük düşman tarafının savunma mevziine kadar girmeyi başarabilmiştir. Şiddetli çatışmalar yaşanmış ve düşman mevziileri sabaha kadar ele geçirilmiştir. Talih tugaya gülmüş ve art arda zaferler kazanılmıştır. Tugayın bu başarısından sonra Büyük Komuta Karargahları artık Kore'ye yönelik tahliye planlarından vazgeçerek bütün Kolordu taarruza geçmiştir. Dünyanın dört bir yanından Türklerin Kore'de kahramanlıklarından söz edilmiştir. Düşman birlikleri ise 1951 yılının 17/18 Mayıs gecesi tekrar taarruza geçmiş, ancak başarıyla geri püskürtülmüş ve 38.Paralel'e kadar çekilmiştir. Tugayın bu başarısından sonra da dost olan askerler 'Birinciler Dönüyor' diye nidalar atmış ve Tugay'ın 17-18 Mayıs çatışmasının yaşandığı yere de 'Türk Kalesi' ismi takılmıştır (Elçi, s.21-27).

1.9.5.6. 28-29 Mayıs 1953 Vegas Savaşları

1953'ün 3 Mayıs'ında III. Türk Tugayı, 25. Tümenin emrinde ve Seoul'un kuzey kesiminde savunma mevziinde görevdedir. Düşman gece taarruzlarına yine başlamış, 15 Mayıs'da ise taarruz şiddetini arttırmıştır. Bunlar püskürtülmüş ve küçük muharebeler olsa da kanlı ve yıkıcı olmuştur.

Türk Tugayının söz konusu gecede kullandığı cephane:

300 bin küsür piyade mermisi,
 9.400 civarında havan ve 280 top mermisi,
 4.300' e yakın el bombası,
 Yaklaşık 155 tüfek bombası,
 2.000 kadar ağır havan mermisi

Ayrıca, sadece Tugay Topçu Taburunun kullandığı 5.730 kadar top mermisi de küçük 1-2 tepe civarında yapılan tek gecelik savaşın boyutunu göstermektedir. Düşman da tahminen 10.500 kadar top ve havan mermisi kullanmıştır (Artuç, 1990, s. 339, 340).

Kısaca ABD tarafından, Elko, Karsan, Küçük Vegas ve Büyük Vegas ayrıca Doğu-Batı Berlin olarak anılan tepelere, Çin ordusu saldırmasına rağmen tek günde birkaç kez alınıp kaybedilse de buralar Çine teslim edilmemiştir. Nihayetinde, ateşkes görüşmelerinde istediği çıkarları elde edemeyen Çin hayal kırıklığı yaşamıştır. Bu savaş, ateşkes anlaşmasının taraflar arasında imzalanmasına ve savaşın bitmesine büyük katkı sunmuştur. Bu savaşlarda 151 Türk askeri şehit olmuştur. Bu zafer ile, III. Türk Tugayı'na Birleşik Devletler Cumhurbaşkanlığı Liyakat Nişanı vermiştir (Kore Savaş İzleri, 2019).

1.9.6. Silahların Susması ve Barış Görüşmeleri

Gerçek manada ateşkes görüşmeleri için 1951'in 10 Temmuzunda masaya oturulmuştur. Görüşmeler zor geçecek ve masadaki devletler saygınlıklarını korumak adına temkinli davranacaktır. Antlaşmanın en düğüm noktası şüphesiz ki esir değişimi olmuş ve sonuca varılmasını ertelemiştir. 1951'in 25 Ağustosuna dek uzayan görüşmelerde iki taraf da aynı güvensizlik hissini yaşamıştır. Çin Hükümeti, Birleşmiş Milletler'in, toplantı bölgesinde atağa geçip Kaesong'u bombalayacağı fikri masadan kalkmasına neden olmuş ve görüşmeler tıkanmıştır (Kağıtçı, 2021, s.109).

Daha sonra Panmunjon'da uzayıp giden görüşmeler 25 Ekim'de tekrar başlamış ama görüşmelerin devamlı kesilmesiyle çatışma ihtimaline karşı her iki taraf da savunma hatlarını güçlendirmeye özen göstermiştir. Sonunda Komünistler şanslarını bir daha denemek için taarruza geçmiştir. Türk Tugayının bulunduğu cepheye yapılan taarruzla komünistler ya görüşmelerde isteklerini onaylatmayı ya da savaşın galibi olmayı amaçlamıştır. Bunlar Vegas Savaşlarıdır. Sonunda ateşkesten başka çare kalmadığı Komünistler de anlamıştır (Elçi, s.27,28,29,32).

Savaş, Panmunjon Antlaşmasıyla 1953 yılının 27 Temmuz günü son bulmuştur. Kore Savaşı'na I., II., III. ve IV'üncü Türk Tugayları dahil olmuştur (Kore Savaş İzleri, 2019).

Resmi kaynaklara göre Kore'deki savaşta Türk ordusu da dahil olmak üzere BM ordusunun kaybı 500 bin kişi olup, 94 bin kişisi ölüdür. Ayrıca deyim yerindeyse yanıp yıkılan Kore yarımadasında ölen yaklaşık 1,5 milyon sivil Koreliyi de buna eklemek gerekmektedir (Artuç, 1990, s. 352).

229 Türk askeri Çinliler tarafından esir alınmışsa bile, üç senenin ardından tüm esirler geri dönmüştür. Kore Savaşı'nda Dünya, Türk Tugayının özellikle, Kunuri, Kumyangjangni ile Vegas başarılarını takdir etmiş ve böylelikle Türkiye itibar kazanmıştır (Kore Savaş İzleri, 2019).

Bugün Türkiye, Kore Cumhuriyeti tarafından kardeş ülke olarak nitelendirilmektedir. Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı'nın Resmi sitesinde bu durum şöyle aktarılmıştır:

‘Güney Kore kaynaklarına göre, Kore Savaşı’na katılan 16 ülke içinde asker sayısı bakımından dördüncü sırada yer alan ülkemiz (21.212), savaşta en çok şehit veren üçüncü (966), yaralı ve savaş esirleri dahil en fazla zayıat veren dördüncü (2.365) ülkedir. Savaşta şehit olan 462 askerimiz Kore’nin Busan kentinde bulunan BM Kore Anıtsal Mezarlığı’nda (UNMCK) yatmaktadır. Güney Kore halkı Türk halkını “kan kardeşi” olarak nitelendirmektedir. Kore Savaşı’na katılan Türk Tugayı, savaşa katılan askeri birlikler içinde öksüz ve yetim kalan Koreli çocuklar için okul inşa eden tek birliktir. Bu durum Kore halkı tarafından günümüzde dahi hatırlanmaktadır’.

2. DİYARBAKIRLI KORE GAZİLERİ VE AİLELERİYLE RÖPORTAJ

Savaşın soğuk yüzü Kore Yarımadası'nda kendini göstermişken, birçok devletten katılan askerler benzer zorluklar yaşamışsa da her biri ayrı anılar edinmiştir dimağlarında. Milyonlarca insanın yaşamını yitirdiği savaşa Türkiye de binlerce askerini göndermiş, yüzlerce askerini kaybetmiştir. Gazi unvanıyla dönen askerlerin çoğu ne yazık ki günümüzde yaşamını yitirmiştir. Diyarbakırlı gazilerimizden ikisi hayattadır ancak geri kalan gazilerimiz Türkiye'de yaşamını çeşitli sebeplerle yitirmiştir. 9 yıldır yatağa bağımlı yaşayan gazimiz Aziz Gönülalan ile röportaj gerçekleştirilmiştir.

Diyarbakır Yenişehir İlçesi Sosyal Hizmet Merkezi, Şehit Gazi Birimi'ne kayıtlı olan 44 Kore Gazimizden 22'sine ulaşp, alınan bilgilere göre kayıtlı gazilerimizin birinci dereceden yakınları başta olmak üzere, hatıraları bizzat gazilerimizden dinleyen akrabaları aracılığı ile de onların kıymetli anılarını aktarıp, her daim hatırlanmaları gayesiyle röportajlar gerçekleştirilmiştir.

Çizelge 1.1. Diyarbakır Yenişehir İlçesi Sosyal Hizmet Merkezi, Şehit Gazi Birimi'ne kayıtlı olan 44 Kore Gazisi

1	ADI	SOYADI	HAK SAHİPLİK NEDENİ	UNVANI	İKAMET İLÇESİ
2	ABDULKERİM	DEMİR	MUHARİP (KIBRIS,KORE,İSTİKLAL)	GAZİ	SUR
3	ABDULHAMİT	ÇİÇEK	MUHARİPKEN (KIBRIS,KORE,İSTİKLAL) HAYATINI KAYBEDEN	GAZİ	KAYAPINAR
4	ABDULLAH	GÜNER	MUHARİP (KIBRIS,KORE,İSTİKLAL)	GAZİ	SUR
5	AHMET	KURTOĞLU	MUHARİP (KIBRIS,KORE,İSTİKLAL)	GAZİ	KAYAPINAR
6	AHMET	AMADOĞLU	MUHARİP (KIBRIS,KORE,İSTİKLAL)	GAZİ	YENİŞEHİR
7	AHMET	ÜÇGÜL(VEFAT)	MUHARİPKEN (KIBRIS,KORE,İSTİKLAL) HAYATINI KAYBEDEN	GAZİ	KOCAKÖY
8	ALİ RIZA	BAYKAL	MUHARİP (KIBRIS,KORE,İSTİKLAL)	GAZİ	KAYAPINAR
9	EYYÜP	KAÇAR	MUHARİPKEN (KIBRIS,KORE,İSTİKLAL) HAYATINI KAYBEDEN	GAZİ	ERGANI
10	FELEMEZ	BAYTAR (VEFAT)	MUHARİP (KIBRIS,KORE,İSTİKLAL)	GAZİ	SUR

11	HAMZA	ULUS	MUHARİP (KIBRIS,KORE,İSTİKLAL)	GAZİ	ÇINAR
12	HASAN	YANIK	MUHARİPKEN (KIBRIS,KORE,İSTİKLAL) HAYATINI KAYBEDEN	GAZİ	BİSMİL
13	HİKMET	MERGEN	MUHARİPKEN (KIBRIS,KORE,İSTİKLAL) HAYATINI KAYBEDEN	GAZİ	BAĞLAR
14	HÜSEYİN	KARAKUŞ	MUHARİP (KIBRIS,KORE,İSTİKLAL) HAYATINI KAYBEDEN	GAZİ	ERGANİ
15	HÜSEYİN	GÖKDEMİR	MUHARİPKEN (KIBRIS,KORE,İSTİKLAL) HAYATINI KAYBEDEN	GAZİ	YENİŞEHİR
16	MEHMET	ÇAKMAK	MUHARİP (KIBRIS,KORE,İSTİKLAL)	GAZİ	ERGANİ
17	MEHMET	ÇOLAK	MUHARİP (KIBRIS,KORE,İSTİKLAL)	GAZİ	BAĞLAR
18	MEHMET ALİ	MEŞTEK	MUHARİP (KIBRIS,KORE,İSTİKLAL)	GAZİ	SİLVAN
19	MÜNİR	ERTEKİN	MUHARİPKEN (KIBRIS,KORE,İSTİKLAL) HAYATINI KAYBEDEN	GAZİ	BİSMİL
20	ÖMER	ÇİÇEK	MUHARİP (KIBRIS,KORE,İSTİKLAL)	GAZİ	BAĞLAR

21	RESUL	BURAK	MUHARİPKEN (KIBRIS,KORE,İSTİKLAL) HAYATINI KAYBEDEN	GAZİ	ERGANİ
22	SALİH	KAN	MUHARİPKEN (KIBRIS,KORE,İSTİKLAL) HAYATINI KAYBEDEN	GAZİ	BİSMİL
23	SEYFULLAH	SELÇUK (VEFAT)	MUHARİP (KIBRIS,KORE,İSTİKLAL)	GAZİ	YENİŞEHİR
24	ŞEHMUS	ERDEM	MUHARİP (KIBRIS,KORE,İSTİKLAL)	GAZİ	YENİŞEHİR
25	ŞEYHMUS	İNAN	MUHARİP (KIBRIS,KORE,İSTİKLAL)	GAZİ	YENİŞEHİR
26	VEYİS	AKGÜN	MUHARİPKEN (KIBRIS,KORE,İSTİKLAL) HAYATINI KAYBEDEN	GAZİ	ÇERMİK
27	VEYSİ	DOH	MUHARİPKEN (KIBRIS,KORE,İSTİKLAL) HAYATINI KAYBEDEN	GAZİ	BAĞLAR
28	YÜSÜF	TURHAN	MUHARİPKEN (KIBRIS,KORE,İSTİKLAL) HAYATINI KAYBEDEN	GAZİ	DİCLE
29	ZİYA	DEMİR	MUHARİP (KIBRIS,KORE,İSTİKLAL) VEFAT	GAZİ	BAĞLAR
30	HASAN	DİCLELİ	MUHARİP (KIBRIS,KORE,İSTİKLAL)	GAZİ	BAĞLAR

31	ZÜLFÜKAR	YEŞİL	MUHARİPKEN (KIBRIS,KORE,İSTİKLAL) HAYATINI KAYBEDEN	GAZİ	ERGANİ
32	AZİZ	GÖNÜLALAN	MUHARİP (KIBRIS,KORE,İSTİKLAL)	GAZİ	YENİŞEHİR
33	MEHMET	TUĞRUL	MUHARİPKEN KORE,İSTİKLAL) HAYATINI KAYBEDEN	GAZİ	SUR
34	ZÜLFÜKAR	ÖZDEMİR	MUHARİP (KIBRIS,KORE,İSTİKLAL) VEFAT	GAZİ	EĞİL
35	ZÜLFUKAR	KILIÇ	MUHARİP (KIBRIS,KORE,İSTİKLAL) VEFAT	GAZİ	KAYAPINAR
36	AHMET	SEVİNÇBEK	MUHARİP (KIBRIS,KORE,İSTİKLAL)	GAZİ	YENİŞEHİR
37	HACİ	KAYA	MUHARİP (KIBRIS,KORE,İSTİKLAL)	GAZİ	LİCE
38	MEHMET ŞAKİR	VARLIK	MUHARİP (KIBRIS,KORE,İSTİKLAL) VEFAT	GAZİ	SİLVAN
39	MEHMET	BAKAR	MUHARİP (KIBRIS,KORE,İSTİKLAL)	GAZİ	BAĞLAR

40	TELHA	UÇAR	MUHARİP (KIBRIS,KORE,İSTİKLAL)	GAZİ	SUR
41	SALİH	ŞERAN	KORE	GAZİ	KAYAPINAR
42	HÜSEYİN	KOLAY	MUHARİP (KIBRIS,KORE,İSTİKLAL)	GAZİ	KAYAPINAR
43	HASAN	ÇELİK	MUHARİP (KIBRIS,KORE,İSTİKLAL)	GAZİ	KAYAPINAR
44	CEMİL	ÇAVLI	MUHARİP (KIBRIS,KORE,İSTİKLAL)	GAZİ	YENİŞEHİR

2.1. Diyarbakırlı Kore Gazileri ve Anıları

2.1.1. Gazi Aziz Gönülalan

Fotoğraf 2.1. Gazi Aziz Gönülalan

-Efendim Kore Savaşı'na katılmadan önce neredeydiniz? Ne iş yapıyordunuz?

Savaşa katılmadan önce evli miydiniz?

Evli değildim

- Kore'ye ne ile gittiniz? Yolculuk nasıldı?

Gemiyle gittim. Bir ay sürdü.

- Kore'ye dair unutamadığınız bir anınız var mı?

Şimdi ilk günler İstanbul'da toplandık orda eğitim gördük. Ondan sonra Seferihisar İzmir'de iki ay eğitim gördük. Ondan sonra bir ay gemiyle gittik. Çok gemi vardı. Çorpan tepesine gittik. Çok arkadaşım vardı. Biz orda tabi 5 bin kişiydik. Kurşun bize isabet etmedi. Maarif gücü içine girdik. Cepheye gittiğimizde mevzi yoktu. Mevzi yaptık.

Altı ay kaldık Çorpan Tepesinde. Oruçluyduk. Düşman askeriyle karşılaştık. Yanaşmadık tabi ama gördük. Güney Kore insanlarını gördük tabi savaş zamanı herkes zor durumdaydı. Bir gecede bin kişi şehit oldu (Gazimiz göz yaşlarını tutamadı burada ara verdik). Onlar cennete gitti (bu noktada biraz sorular sorarak anıları canlandırmaya çalıştım).

-Yemek sıkıntısı var mıydı?

Yemek sıkıntısı yoktu. Zaten Amerika bizi götürdü. Onlar ihtiyaçları karşılıyordu.

- Oğlu Âdem Bey’e soru yönelttik babanız nasıl biridir?

Benim babam farklı bir insan cesaretli bir insan. Ben hep onun cesaretinden feyz alarak büyüdüm, büyüdük. Hep doğruydı bizlere doğru yolu gösterdi. Yıllar boyunca bu şekildeydi ve bu yaşa kadar geldik. Babamızın katkısı çok üzerimizde.

-Babanızla unutamadığınız bir anınız var mı?

Bizi hep koruyan oldu... Bizi hiçbir şekilde incitmedi. Hep fedakârlık yaptı. Kendinden geçerek çocukları için hanımı için yaşadı. Gücünün yettiğince olanaklar dahilinde bize baktı

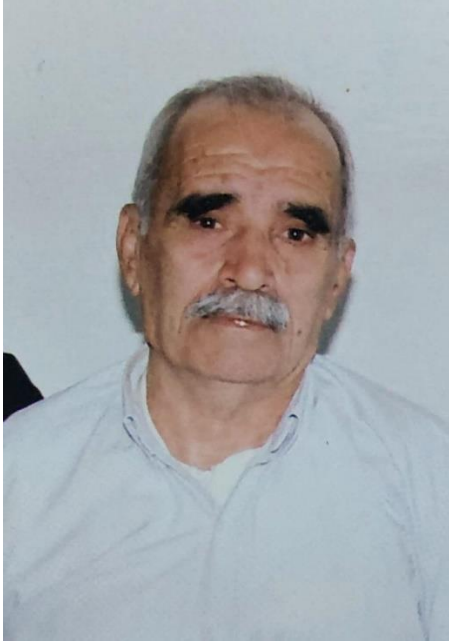
(Bu esnada kıymetli gazimiz bir şiir okuyor).

‘Her karışta bir şehit yatar, Hasretin sinemde sevgili vatan...’

Fotoğraf 2.2. Gazi Aziz Gönülalan'a ait başka bir fotoğraf

2.1.2. Gazi Hasan Çelik

Fotoğraf 2.3. Gazi Hasan Çelik

Gazimiz yaşamakta ancak 90 küsur yaşında olduğu için yatalak ve konuşamamaktadır. Bu nedenden dolayı kızı Suzan hanımefendi ile röportaj yapılmıştır.

- Efendim babanız Kore Savaşı'na katılmadan önce neredeymiş? Ne iş yapıyormuş?

Kasaplık yapıyordu babam. Diyarbakır-İstanbul arası gidip geliyormuş ama sanırım o aralar Diyarbakır'daymış. Ayrıca savaşa gönüllü gitti çünkü askerliğini bitirmiş o zamanlar.

- Savaşa katılmadan önce evli miymiş?

Hayır evli değildi bildiğim kadarıyla.

- Kore'ye ne ile gitmiş? Yolculuk nasıl olmuş?

Emin değilim ama gemi sanırım. Anlattığı zaman da gemiden bahsediyordu.

- Kore'ye dair unutamadığı bir anısı var mıydı?

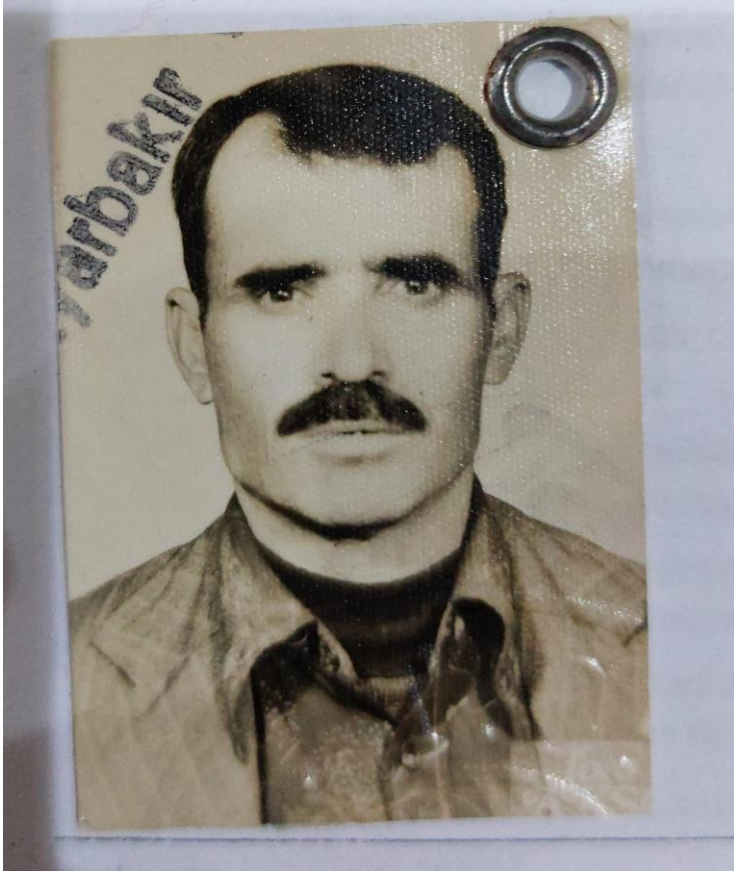
Cephede savaşırken Koreli bir asker ile yan yana savaşmışlar. Vefat eden çok yakın bir Türk arkadaşının yemeğini ona vermiş... böyle bir anı...

- Kendisi nasıl biriydi?

Benim babam yine savaş olsa kalkar gider yani o düşüncede bir adam. Askerliği ve bu ülke için savaşmayı seviyor. Ona iyi geliyor diyebilirim.

- Sizin kendisiyle unutamadığınız bir anınız var mı?

Babam, babasını şereflelendirmek için gazi madalyasını gidip kendi babasının mezarına gömdü. Ne zaman dışarı çıksa beni kendisiyle götürürdü. Arkadaşları vs. onun Kore Gazisi olduğunu bilenler gayet saygı ve hürmet duyardı babama. Hangi ortama girse, büyüğü küçüğü ya da statüsü ne olursa olsun insanlar saygıyla yaklaşırdı. Çünkü arkadaşları da ‘hem askerliği bitirmiş hem de gönüllü olarak Kore’ye gitmiş’ derlerdi.

Fotoğraf 2.4. Gazi Hasan Çelik’e ait bir başka fotoğraf

2.1.3. Gazi Felemez Beytar

Fotoğraf 2.5. Gazi Felemez Beytar

Oğlu Sıraç Beytar beyefendi ile görüşme gerçekleşmiştir.

-Efendim babanız Kore Savaşı'na katılmadan önce neredeymiş? Ne iş yapıyormuş?

Diyarbakır'daydı o dönemler işsizmiş. Kore Savaşı sırasında askerdeydi.

- Savaşa katılmadan önce evli miymiş?

-Bekardı askerden sonra evlendi babam.

-Kore'ye ne ile gitmiş ve yolculuk nasılmış?

Deniz yoluyla Afrika üzeri gitmişler. Afrika'ya da uğramışlar. Bir aydan fazla sürmüş yolculuk. Çok zorluklarla girmişler.

-Kore'ye dair unutamadığı bir anısı var mıymış?

Hiç unutmam babamın bu anısını. Elinde bıçak varmış savaştayken. Ağaçtan birden Kuzey Koreli bir asker önüme atladı. İki adım geri gittim bir adım ileri bir kez vurdum ona yere düştü (Babam o zamanlar çok güçlüydü üç dört kişi onunla baş edemezdi diye ekliyor). Yere düşmesiyle kep kafasından düşmüş saçı açılmış Kızmış meğer düşman askeri. Ama erkek gibiymiş. Sonra yiyecek yemek bulamadıklarında ağaçtaki maymunlara taş atıyorlarmış maymunlar da onlara Hindistan cevizi atıyormuş. Askerde bir arkadaşı varmış çok başına buyruk yaramazmış. Babam onun ceza almaması için çok çabalamış. Aklımda bunlar kaldı. Bizi on bin asker çembere almıştı. Kafasından darbe almıştı ama Allah bize yardım etti. Bilirsiniz belki Sultan Şeyhmus hazretleri var. Eğer

türbesini ziyaret ettiyseniz onun da Kore savaşına katıldığıının yazısı var. Manevi katılmış. Biz de Seyyid Bilal hazretlerinin soyundanız. Türbesi Batmandadır.

- Kendisi nasıl biriydi?

Çok iyi bir insandı. Devletine de insanlara da çok saygılıydı gerçekten. Savaşta Eşleri vefat eden ablalar vardı. Onlara yardım parası için kurumlara giderdi. O bizden incinmiştir ama biz ondan incinmedik. Çok severdi o gazi üniformasını. Giyince çok mutlu olurdu. Ayrıca babam Evlad-ı Resul idi yani Seyidlerden geliyordu.

- Ne zaman vefat etti?

-2007'de 80 yaşında vefat etti.

- Sizin kendisiyle unutamadığınız bir anınız var mı?

Babamla unutamadığım şey gece uyurken, ben en küçük oğlu olduğum için tabi ona soru sorardım o da anılarını anlatırdı bana. Mesela savaşa gittiği günleri merak ederdim o da anlatırdı. Çok şey var aslında ama aklım gelmiyor.

2.1.4. Gazi Hasan Dicleli

Fotoğraf 2.6. Gazi Hasan Dicleli

Oğlu Ramazan Dicleli beyefendi ile röportaj sağlanmıştır.

-Efendim babanız Kore Savaşı'na katılmadan önce neredeydi ne iş yapıyordu?

Köydeydi babam o dönem, askerdeyken onu Kore'ye göndermişler. Bitlis'te askerlik yapıyordu yanlış hatırlamıyorsam. Tezkere almadan gitmişti yani.

-Savaşa katılmadan önce evli miymiş?

Evliydi babam. Sadece büyük ablam vardı onun savaşa gittiği dönemde.

- Kore'ye ne ile gitmiş ve yolculuk nasılmış

Gemiyle gitmişler. Anlattığına göre uzun sürmüş. Sanıyorum 20 günden fazlaymiş 1 ay yanlış olmazsam.

-Kore'de unutamadığı bir anısı var mıydı?

Pirinç tarlaları varmış oralarda çok sulu bataklık gibi bir alanmış. NATO gittiği zaman en güçlü asker Türk askeriymiş. Zaten yaralanmıştı babam. Top patladığı zaman bir parça çenesine değmişti. Amerikan revirinde yaralı diye not düşmemişler ama savaşa devam etmişler. Ağır silahlardan. Bizim askerlerin güçlü olduğunu söylerdi. NATO tüm imkanları sunmuş. Banyoları varmış.

-Kendisi nasıl biriydi?

Kimsenin kalbini kırmazdı. Kendi inancındaydı, dürüsttü.

-Ne zaman vefat etti?

2011'in son aylarında vefat etti.

-Sizin kendisiyle unutmadığınız anınız var mı?

Babam biz çocuklarına çok düşküdü. Bizim için mücadele ederdi. İşe girmek için. Devlet işine. İşe girdiğimiz zaman da kendi emeğimizle girdik kazandık çok şükür. Babam askeriyei çok severdi. Çünkü her zaman derdi ki “askeriye dürüştür”.

Fakültenin (Dicle üniversitesi yerleşkesi) arkasından Kürtçe Aslanoğlu Türkçe Gürpınar köyü derler. Ben orda 2-3 yaşındayken annemi kaybettim. Babam da bizi alıp (2 kardeşlerdi zaten) Hançepek Sur (Diyarbakır'ın ilçesi) içine götürdü. Silvan'la Bismil arası (Diyarbakır'ın ilçeleri) bizim Çakalı Köyü var. İki taraftan da gidince 10-11 kilometredir. Biz altı kardeşiz. Bir kız kardeşim beş de erkek kardeşim var. Şunu da söylemek istiyorum. Babamdan önce gidenlerin çoğu şehit olmuş. Çembere alınmışlar babam bunu anlatırdı.

2.1.5. Gazi Şeyhmus Erdem

Fotoğraf 2.7. Gazi Şeyhmus Erdem

Oğlu Ramazan Erdem beyefendi ile röportaj gerçekleşmiştir.

-Efendim babanız Kore Savaşı'na katılmadan önce neredeymiş ne iş yapıyormuş?

Köydeydi çiftçilik yapıyordu babam, karaçalı köyünde.

- Savaşa katılmadan önce evli miymiş?

Evet evet o Kore'ye giderken ben dünyaya gelmişim zaten. 2 abim de vardı. 53 doğumluyum ben. 9 çocuğu var babamın. Biri vefat etti.

Kore' ye ne ile gitmiş? Yolculuk nasılmış?

Gemiyle bir ay sürmüş. Suudi Arabistan civarından gitmişler sonra okyanustan geçmişler anlatıyordu bize.

-Kore'ye dair unutmadığı anısı var mıydı?

İki taraf varmış malum. Karşı (Kuzey Kore) tarafın çocukları yetim kalmış köylerde memleketleri ele geçirilince. 'Biz onlara devamlı yemek verirdik aç kalmasın çocuklar diye' derdi. Türk tarafı tek onları yemeğe çağırıyormuş. Amerika onlara yemek vermeyin ölsünler diyorlarmış. Amerikalılar öldürüyormuş o çocukları da. "Biz çocuklara yemek verdiğimiz için çocuklar bizi takip ederdi hep O şekilde devamlı beslerdik onları. Birgün ramazan orucunda iftar vakti bize ateş açtılar. 24 saat havan vardı. Biz diğer 24 saatte

ancak yemek yiyebildik. Çatırda nöbetçi idim. Tam çadırdan çıkarken. Havan topu çadıra düştü o şekilde kurtuldum”. Bu şekil olayları anlatıyordu babam.

-Kendisi nasıl biriydi?

Çok çalışkandı benim babam ve çok temiz bir Müslümandı. Kapıcılık yapardı o zamanlar. Maaşını alıp anneme verirdi. Alışveriş de bilmezdi çok saf bir insandı. Sonra emekli ettim onu kapıcılıktan 45 bin TL ile borcuna yatırdım ve emekli oldu. Bir ara camide hizmet etti. Benim dükkanım vardı ofis kasaplarda (Diyarbakır’da bir ilçe ve caddesi) benim yanıma gelirdi sürekli. O şekilde hayatına devam etti.

-Ne zaman vefat etti

2010’da vefat etti

-Sizin kendisiyle unutamadığınız bir anınız var mı?

(Sesi canlanıyor) yani babamla bir arkadaş gibi devam ediyorduk. Baba değil de arkadaş gibiydik. Hayatımız bu şekildeydi. Kardeş gibiydik babacım ile devamlı onlaydık. Zaten 8 yıl benim evimde yaşadı. Bu şekilde iyi bir ilişkimiz vardı. Biz babamızı çok severdik.

2.1.6. Gazi Resul Burak

Fotoğraf 2.8. Gazi Resul Burak

Oğlu Bekir Burak beyefendi ile röportaj gerçekleşmiştir.

-Efendim babanız Kore Savaşı'na katılmadan önce neredeymiş? Ne iş yapıyormuş?

Askere gitmeden önce köyde yaşıyordu. Babamlar 5 erkek 2 de kız toplamda 7 kardeşler. Tüm kardeşler babaları vefat ettikten sonra dayılarının yanında büyümüşler. Dayıları onlara babalık yapmış, beslemiş büyütmüş. Askerlik çağına gelince de askere gitti anlayacağınız. Köyde tarımla uğraşıyordu. Hatta annemden büyüklerimizden duyduğum kadarıyla şöyle bir dramatik olay da yaşanmış: babamla amcam aynı dönemde askere gitmişler. Tabi o zamanın şartları nasıldı öyle bir şey oluyor muydu? niye ikisi beraber gitti onu da bilemem yalnız daha dramatik olayı söylesem bilmem mahsuru olur mu?

-Estağfurullah efendim.

Babaanneme haber vermişler. Diyorlar ki senin oğlun Kore'ye gidiyor. O an babaannemin tansiyonu yükselmiş ve vefat etmiş. Yani askere gittiklerinden bir süre sonra geliyor asker haberi. Biliyorsunuz o zamanlar da ulaşım, telefon vs.... çok yok. İşte bu şekilde söylüyorlar bir süre sonra senin oğlun Kore'ye gitmiş diye. O dönem tabi savaş biliniyor. Kore'ye giden de dönmüyordu. Bu haber kendisine söylenir söylenmez o an vefat etmiş. Böyle bir dramatik olay işte...

- Savaşa katılmadan önce evli miymiş?

Yok evli değildi.

- Kore'ye ne ile gitmiş? Yolculuk nasıl olmuş?

Hatırladığım kadarıyla yani babama merak edip sorduğum kadarıyla pek bir şey anlatmıyordu. Belki orda da dramatik olaylar yaşanmıştı ama babam anlatmıyordu pek bize. Bazılarını anlatmam belki hoş olmaz ama. Yolculuk kısmı için 33 gün gemiyle gitti diyordu. Biz karayı dağı taşı unuttuk. Artık dünyanın su olduğunu düşündük diyordu.

-Kore’de unutamadığı bir anısı var mıydı?

Orda sanırım sadece Türk askerleri yokmuş. Mesela diyordu ki oradaki mağdurlara diğer askerlerden ise biz daha şefkatli yaklaşıyorduk. Özellikle bizim yaklaşımımız çok farklıydı. Orda geride kalan ailelere bayanlara genç kızlara veya maddi olarak evin içinde bulunan maddi birikimlere birçok insan çeşitli şekilde el koydu (ortak müdafaa gücü askerleri yani) mesela yani NATO destekçi olan diğer ülkelerden askerler zulüm denilecek şekilde muamele etmişler oradaki insanlara. Savaşta mağdurlar canlarının derdine düşmüşken... Biz zaman zaman bunlara karşı geliyorduk. Oradan bir şey getirmişti babam keşke kaybetmeseydim. Bir çuval gibi bir şey getirmişti. Brandadan yapılmış kulpları vardı. Çok severdim anneme “onu kaybetmeyelim” derdim. Sonra ne oldu bilmiyorum kaybettik. Onun anısı bir tek çuval vardı. Onu da eşyasını koymuştu. Bugün ki valiz diyebiliriz.

-Kendisi nasıl biriydi?

Babam boş konuşmayan bir insandı toplumda nasıl oturulur nasıl hareket edilir. Nerde ne konuşacağını çok iyi bilen bir insandı. Bir anısını daha anlatayım. Ben madende (Elazığ’ın ilçesi) çalışırken Ergani Devlet Hastanesi biraz daha donanımlıydı sözüm ona. Çocuğumu oraya götürdüm. Babam dedi orda doktor arkadaşım var o ilgilenir dedi. Neyse gittim babam oturuyor. Beni götürdü doktorun yanına. Doktor Balıkesirli genç bir adam. Neyse çocuğumu muayene etti. Dedim hocam ya babamla ilişkiniz ne yani babamla nerden tanışıyorsunuz. Dedi “baban Birgün bana muayene olmaya geldi, o gün bugündür ben ona dedim ki amca bak “Sen Ergani’ye geldiğin zaman yani köyden şehre geldiğin zaman beni görmeden asla gitmeyeceksin. Ve diyor o gün bugündür baban hep benim yanımdadır. Yani öyle sevilen bir simamı diyeyim ne diyeyim. Babam böyleydi...

-Ne zaman vefat etti?

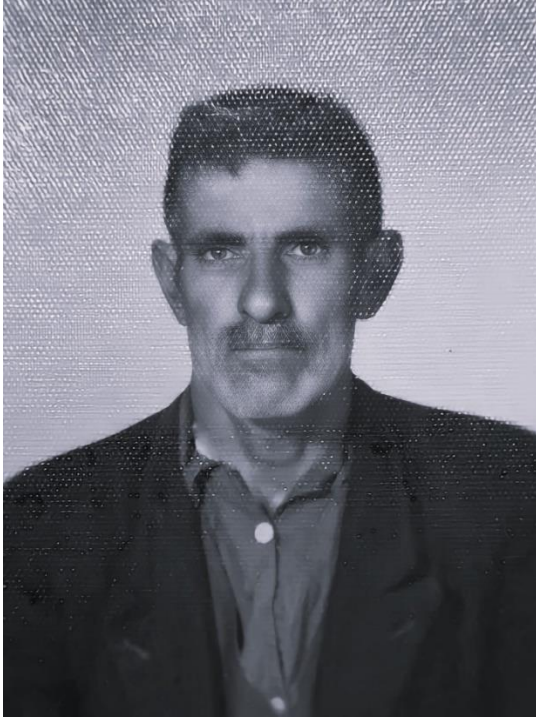
Babam 1995'te vefat etti. Sosyal bir insandı toplumun içinde bire birdi. Pek eğitimli değildi ama sosyaldi yani. Maalesef vahim bir trafik kazası sonucu hayatını kaybetti.

-Sizin kendisiyle unutamadığınız bir anısı var mıydı?

Vallahi babam taşeronluk yapıyordu. Onun çok çok sevdiği bir arkadaşı vardı aynı zamanda akrabamızdı Ramazan Aksoy adında. Babam bazen ona “ya onu niye böyle yaptın, bunu niye böyle yaptın” diye sesini yükseltiyordu. Ben bunları görünce arkaya gidip ağlıyordum. İnsan bu kadar sevdiği birine nasıl bağırır. Arkadaşı da çıt karşılık vermiyordu. O da rahmet eyledi. O arkadaşısı gelir bana derdi ki “Oğlum sana ne ya? Benim arkadaşım bana kızılırsa sana ne?”

(Mekanları cennet olsun İnşallah iki güzel dostun ve bütün ölmüşlerimizin).

2.1.7. Gazi Yusuf Turhan

Fotoğraf 2.9. Gazi Yusuf Turhan

Oğlu Mahmut Turhan beyefendi ile röportaj yapılmıştır.

-Efendim babanız Kore Savaşı'na katılmadan önce neredeymiş ne iş yapıyormuş?

Köyde çobanlık yapıyordu. Kore Savaşı'na askerdeyken katılmış zaten.

-Savaşa katılmadan önce evli miymiş?

Yok evli değildi.

- Kore' ye ne ile gitmiş ve yolculuk nasıl?

Araçla gitmiş önce sonrasından bir ay gemiyle gitmiş ve 9 ay savaşta kalmış.

-Kore'de unutmadığı anısı var mıymış?

9 ay Kore'de kalmış. Bir ay gemi yolculuğuyla ulaşmışlar Kore'ye. Çok zorluk çekmiş sürekli anlatırdı. Bir ay gidiş bir ay da dönüş sürmüş deniz üstü. Savaştan bildiğimiz yemek sıkıntıları olmamıştı ama 3-4 sefer zor duruma düşmüş ateş esnasında ama kurtulmuş. Arkadaşlarını kaybetmiş bu ona kötü hissettirmiş.

-Kendisi nasıl biriydi?

Çok iyi bir insandır. Namazında niyazında. Çok yardım sever dürüst bir insandı. Fakirlere çok bakmıştır.

- Ne zaman vefat etti?

Babam 83 yaşında vefat etti. 9 sene önce...

-Sizin kendisiyle unutamadığınız bir anınız var mı?

Yani babam genel olarak iyi bir insandı zaten. Biz ondan şikayetçi değiliz. Bize çok iyi baktı. Elbiseler alırdı elinden geldiğince ilgilenirdi.

2.1.8. Gazi Mehmet Ali Meşteek

Fotoğraf 2.10. Gazi Mehmet Ali Meşteek

Oğlu Metin Meşteek beyefendi ile röportaj sağlanmıştır.

-Efendim babanız Kore savaşına katılmadan önce neredeymiş ne iş yapıyormuş?

Köydeydi babam vefat edinceye kadar hep köydeydi. İzmir Bergama'da askerdeydi. Oradan savaşı katılmış.

- Savaşı katılmadan önce evli miymiş?

Bekardı askerlik zamanlarında.

- Kore'ye ne ile gitmiş ve yolculuk nasılmış?

İlk gidişlerinde 22 günde gitmişler. Gemiyle. Dönerken ne kadar sürede döndüler bilemiyorum. Onları Bergama'dan izne göndermişler. İzinden sonra sizi savaşı göndereceğiz demişler. Bu şekilde.

- Kore'de unutmadığı anısı var mıymiş?

Anısı... Üzüntülerle doluydu. Savaşı ne kadar iyi olunabilir zaten. Dile getirilemeyecek acılardır savaşlar. Zorluklar yaşamışlar, Sol gözünden yaralanmış, 22 gün hastanede yatmış. Ama Kore'de değil başka bir ülkede Japonya mıydı emin değilim. Bir gece Yunan askeri irtibatı iletişimi kesmiş. O gece de baskın olmuş. O Yunan onlara çalışmış karşı tarafa kaçmış. O zaman çok kişi şehit olmuş bu ihanetle.

- Kendisi nasıl biriymiş?

Çok dürüst bir insandı. “İnsanın yüzünde ne gerçek varsa ben doğruyu söylerim. Allah kızmasın kim başını hangi taşa vurursa” diyordu. Kimsenin arkasından konuşmazdı her şeyi herkesin yüzüne söylerdi babam.

- Ne zaman vefat etti?

Bu pandemi başlangıcında vefat etti babam

- Sizin kendisiyle unutamadığınız bir anınız var mı?

Baba unutulur mu? Zaten ömrümüz birlikte geçti. Her anı özeldir unutulmuyor ki... vefat ettiği zaman elime sımsıkı sarılmıştı. Onu içime dokundu... Allah'ın takdiri. Babam hayatında gerçekler neyse onu konuşan bir adamdı. Kim neyse onu söyler.

2.1.9. Gazi Ömer Çiçek

Fotoğraf 2.11. Gazi Ömer Çiçek

Oğlu Yaşar Çiçek beyefendi ile görüşme gerçekleşmiştir.

-Efendim babanız Kore Savaşı'na katılmadan önce neredeymiş ne iş yapıyormuş?

Dicle'de (Diyarbakır'ın ilçesi) çiftçiydi. Babam da köyden katılmış savaşa. Savaşın son demlerine katılmışlar.

-Savaşa katılmadan önce evli miymiş?

Babamın o zaman evli olup olmadığını bilmiyorum.

-Kore'ye ne ile gitmiş ve yolculuk nasıl olmuş?

Gemiyle 40 günlük bir yolculukla.

-Kore'de unutamadığı anısı var mıydı?

Pirinç tarlaları çokmuş dikkatini o çekmiş. Oradaki insanların çaresizliğine çok üzölmüş. Komutanı Tahsin beyden bahsedirdi. Bölük komutanını anlatırdı tam hatırlamıyorum. Yaralılardan ve zorluklarından bahsetmişti.

- Kendisi nasıl biriydi?

Babam mülayim kendi halinde namazında niyazında kimsenin etlisine sütlüsüne karışmayan bir insandı. Son 5 sene anemi hastalığı çıktı.

-Ne zaman vefat etti?

2021 kasım ayında vefat etti. Normal gazi yakınlarını işe alırlar bizde öyle bir şey olmadı. Pek kıymet verilmedi...

- Sizin kendisiyle unutamadığınız bir anınız var mı?

2009'da Hatay'a hastaneye gittik. Diyarbakır'da kanser teşhisi konmuştu. Hatay'da askeri personel çok ilgilendi. Çok büyük bir kampüstü bir işim vardı babama burada dur kaybolma dedi. Döndüğümde yanında üç dört tane hemşire vardı elini öpmüşler meyve falan bırakmışlar. Saygı değer bir insandı. Biz Direkhane'de kalıyorduk (Diyarbakır'da bir mahalle) toplumsal olaylarda polisler gelip elini öpüyordu. Biz hep birlikteydik zaten.

2.1.10. Gazi Hasan Yanık

Fotoğraf 2.12. Gazi Hasan Yanık

Fotoğraf 2.13. Gazi Hasan Yanık'a ait madalya

Oğlu Mehmet Yanık beyefendi röportaj gerçekleştirmiştir.

-Efendim babanız Kore Savaşı'na katılmadan önce neredeymiş? Ne iş yapıyormuş?

Bismil ilçesine bağlı serçeler köyünde çiftçilik yapıyordu.

- Savaşa katılmadan önce evli miymiş?

O zamanlar bekarmış babam.

-Kore'ye ne ile gitmiş yolculuk kaç gün sürmüş?

Gemiyle gitmişler deniz yoluyla. Ne kadar sürdüğünden emin değilim. Bilgilendirmişler mevcut durumu.

-Kore'de unutamadığı anısı var mıydı?

Kore'de yaralanmıştı. Arkadaşıyla yemek yiyorlarmış o an saldırı olmuş. Arkadaşı vurularak şehit olmuş. Babam da yaralanmış. Bu babamı çok etkilemiş psikolojisi kötü etkilenmiş.

-Kendisi nasıl biriydi?

Dürüst bir insandı kimseye zararı olmazdı.

Ne zaman vefat etti?

1999'un ikinci aylarındaydı.

2.1.11. Gazi Şeyhmus İnan

Fotoğraf 2.14. Gazi Şeyhmus İnan

Oğlu Kemal İnan beyefendi ile röportaj sağlanmıştır.

-Efendim babanız Kore Savaşı'na katılmadan önce neredeymiş ne iş yapıyormuş?

Babam askere gitmeden önce esnaftı.

- Savaşa katılmadan önce evli miymiş?

Bekardı o dönem babam

-Kore'ye ne ile gitmiş? Yolculuk nasıl olmuş?

3 ay geceli gündüzlü diyordu babam. Yani o zamanki şartlar yoldaki uzatmalar, deniz yolculuğuyla 3 ay sürmüştü.

-Kore'ye dair unutamadığı bir anısı var mıydı?

Kore'deki Savaş'ın zulmünü o insanların perişanlığını, çadırda kalışını, yani havanın biliyorsunuz muson yağmurları meşhurmuş. İnsanların o yağmurlar altında perişan olduklarını. Hep anlatırdı. Yani Türk ordusu oranın insanı için çok faydalı bir harekât yapmış açıkçası. Yani devamlı anlatırdı oradaki mağduriyeti savaşın çok kötü olduğunu anlatırdı.

-Kendisi nasıl biriydi?

Kim babasına kötü der ki? Olağanüstü bir insandı çok zekiydi. 1942 lise mezunuydu. Kültürlüydü. Diyarbakır'a gelen amirlerle, emniyet müdürleriyle, hava kuvvetleri komutanıyla yani devletin menfaatine olan tüm etkinliklere katılan biriydi. Çok zeki biriydi. Çok da memnunduk ondan. Allah yattığı yerde utandırmasın.

-Ne zaman vefat etti?

2015 yılında kaybettik.

-Sizin kendisiyle unutamadığınız anınız var mı?

Çok konuşkandı babam. Evde sürekli muhabbet ederdik. Yani böyle baba oğul ilişkisi değil de bir kardeş ilişkisi gibiydi bizimki. Yani balkonda böyle bir çay demleyip saatlerce sohbet ederdik. Bir de kültür seviyesi çok yüksek olduğu için her konuda konuşabiliyorduk. Çok rahattık onunla. Şu an nasıl sizle ya da dışarda biriyle konuşabiliyorsam o şekildeydi. Baba oğul ilişkisi değil kardeş ilişkisiydi bizimki.

2.1.12. Gazi Salih Kan

Fotoğraf 2.15. Gazi Salih Kan

Oğlu Ramazan Kan beyefendi ile röportaj yapılmıştır.

-Efendim babanız Kore Savaşı'na katılmadan önce neredeymiş? Ne iş yapıyormuş?

Babam Kore savaşına gitmeden önce çalışmıyordu. Askerden sonra bir iki ay evde kaldı. Sonra yine çağırmışlar onları “savaş var diye savaşa gittik” demişti. Bize böyle anlatıyordu. Yani tezkereden sonra savaş var diye almışlar.

- Savaşa katılmadan önce evli miymiş?

Bekardı o zamanlar.

-Kore'ye ne ile gitmiş? Yolculuk nasılmış?

Kore'ye yolculuk kaç gün sürmüş bilmiyorum ama önce “uçakla gittik, uçaktan sonra gemiye bindik gemiyle gittik Kore'ye” dedi.

-Kore'ye dair unutamadığı anısı var mıydı?

Yani pek bir şey demezdi ama sadece şunu biliyorum “bize uçakla yemek atıyorlardı savaşta, yemeğimizi yer savaşa başlardık” Derdi. Ve babam topçuymuş orda.

-Kendisi nasıl biriydi?

Babam çok iyiydi. Yani ne diyebilirim ki çocuklarını severdi. Çok iyi bir insandı.

-Ne zaman vefat etti

1930 doğumlu, 10,11 sene oldu vefat edeli. Ve bir şey daha babam bana oğlun olunca benim ismini koy dedi. Ben de babamın onun ismini verdim oğluma.

-Sizin kendisiyle unutamadığınız bir anınız var mı?

Biz küçükken babamla bir ilçeye gitmiştik babamla bir işimiz vardı. Binbaşı karakoldaydı. Bir kardeşimiz sabıkalıydı yeşil kart için onun da imzası gerekiyordu. İstanbul'daydı abimiz. Binbaşı da “git oğlunu getir yeşil kartını size vereceğim” dedi. Babam da dedi ki “oğlum İstanbul'dadır gidin onu bulun getirin ne yapıyorsanız yapın”. Ama o gün gözümün önünde... Binbaşı da “ben gitmiyorum sen getireceksin” dedi.

Ondan sonra babam da dışarı çıktı. Dedi “ben şu an Diyarbakır 7. Kolorduya gidiyorum seni sürgün edeceğim buradan. Ondan sonra dışarı çıktık bir asker geldi dedi “amca amca binbaşı seni çağırıyor” dedi. Gittik binbaşı dedi “amca ben bir yanlışlık yaptım beni affet” dedi ve elini öptü. Ondan sonra yeşil kartları babamın eline verdi. Orda binbaşının Kore Gazisi babamın elini öpmesi beni çok etkiledi.

Fotoğraf 2.16. Gazi Salih Kan'a ait başka bir fotoğraf

Fotoğraf 2.17. Gazi Salih Kan'a ait madalya

2.1.13. Gazi Veysi Doh

Fotoğraf 2.18. Gazi Veysi Doh

Oğlu Şahbettin Doh beyefendi ile röportaj gerçekleşmiştir.

Gazimizin oğlu zorlu çalışma koşulları nedeniyle anıları hatırlamakta güçlük çektiğini aktarmıştır.

-Efendim babanız Kore Savaşı'na katılmadan önce neredeymiş? Ne iş yapıyormuş?

Tam hatırlayamıyorum onu.

- Savaşa katılmadan önce evli miymiş?

...

-Kore' ye ne ile gitmiş ve yolculuk nasılmış?

...

-Kore'de unutmadığı bir anısı var mıymış?

Yani gemiyle gittiğini söylemişti, savaşta susuz kalmışlar bir zaman. Biraz zorluk çekmişler. Yaralılar varmış. Karşı tarafın yaralılarından söz etmişti. Ateş altında kalmışlardı. Şu an artık hatırlayamıyorum pek ama savaşta olan zorlukları o da yaşamıştı.

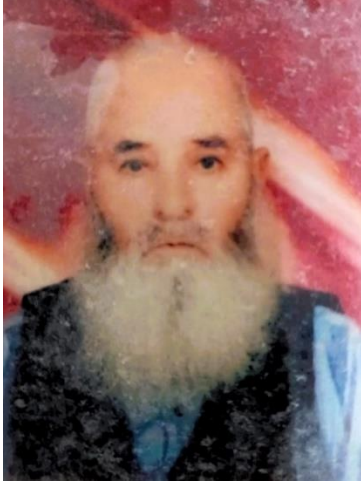
- Kendisi nasıl biriydi?

İyi, mert, delikanlı bir insandı babam,

- Sizin kendisiyle unutmadığınız bir anınız var mı?

Özellikle bir anı var diyemem ama çok İyi bir insandı benim babam.

2.1.14. Gazi Abdullah Güneri

Fotoğraf 2.19. Gazi Abdullah Güneri

Torunu Aynur Güneri hanımefendiyle röportaj yapılmıştır.

-Efendim dedeniz Kore Savaşı'na katılmadan önce neredeymiş? Ne iş yapıyormuş?

Diyarbakır'da Kayapınar Peyas Mahallesinde yaşıyordu. Çiftçilikle uğraşıyordu.

- Savaşa katılmadan önce evli miymiş?

Askere gitmeden önce evliydi ama çocukları yoktu. Silvanda ağanın yanında kahyalık da yapıyordu. Savaş zamanı izmirde askerdeydi izmirden onu çağırmışlar.

- Kore' ye ne ile gitmiş? Yolculuk nasılmış?

İzmir'de askerlikteyken zaten onu kurayla seçmişler. Oradan da Seferihisar'a gitmişler oradan da gemiyle gitmişler. 28 gün Amerikan gemisiyle deniz yoluyla gitmişler. Orda da zaten altı ay cephede kalmış.

- Kore'ye dair unutamadığı bir anısı var mıydı?

Babamın söylediği kadarıyla altı ay boyunca botunu hiç çıkarmamış. Botunu çıkarınca ayak bilekleri çoraplarıyla beraber gelmiş. Ve duş sorunu varmış. Dışardan buz getirip çadırın içinde ısıtıp onunla banyo yapıyorlarmış. Bunlar benim babama anlattığı anılarıydı. Biz de çocuktuk tam hatırlamıyoruz. Dedem harika bir insandı.

- Kendisi nasıl biriydi?

Çok dindardı. Vatanını milletini seven bir insandı.

- Ne zaman vefat etti?

19.03.2011 tarihinde.

- Sizin kendisiyle unutamadığınız bir anınız var mı?

Bir gün oraya gittiğimde bana hele hele bir gel hele bir gel duydum ki sen çok güzel gözleme açıyor musun Bir de duydum ki çok güzel kebab yapıyormuşsun seni övdüler öyle güzel gözlerini açıyorsun ki sarımsak yaprağı gibi hiç unutmam bunu ama

2.1.15. Gazi Abdulhamit Çiçek

Oğlu Hasan Çiçek beyefendi ile röportaj yapılmıştır.

-Efendim babanız Kore Savaşı'na katılmadan önce neredeymiş? Ne iş yapıyormuş?

Köyde işçiydi.

- Savaşa katılmadan önce evli miymiş?

Evliydi çocuğu yoktu

- Kore' ye ne ile gitmiş? Yolculuk nasılmış?

Gemiyle gitti 45 günde varmıştı.

- Kore'ye dair unutamadığı bir anısı var mıydı?

Kuzey Kore ve Güney Kore ye gittiler Amerika'yı denize döktüler NATO ya bağlı olduğu için 12 devletten 6'sı asker verdi 6'sı da sağlıkla ilgili cihaz verdi. 'Etrafımızı sarmışlardı kurtulmanın tek yolu vardı oda tomruk arabasının üzerine yüz üstü odun gibi atlayıp kurtulmaktı' (böyle anlatmıştı).

- Kendisi nasıl biriydi?

İnsanları çok mükemmel ağırlayan bir adamdı. Hele ki bir kan davası falan olunca hemen cebinden öderdi ki o dava bitsin.

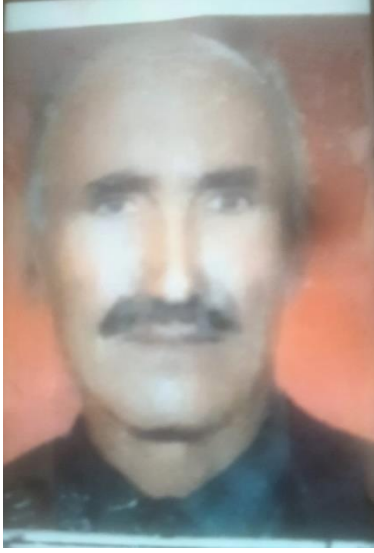
- Ne zaman vefat etti?

2014 yılında vefat etti.

- Sizin kendisiyle unutamadığınız bir anınız var mı?

Babam savaştan döndükten sonra hem ailede hem de köyde baya bilgi ve şöhret sahibi olmuştu millet sözüne itibar edip saygı sevgi gösteriyordu. Köy ağası gibi bir şey olmuştu unutamadığım an buydu bana da hep gazi oğlu dediklerinde böbürleniyordum gurur duyuyordum.

2.1.16. Gazi Ahmet Üçgöl

Fotoğraf 2.20. Gazi Ahmet Üçgöl

Yeğeni Zübeyir Üçgöl beyefendi ile röportaj gerçekleşmiştir.

- Efendim amcanız Kore Savaşı'na katılmadan önce neredeymiş? Ne iş yapıyormuş?

İstanbul Hadımköy'de askerdi. Oradan çağırdılar kendisini. Çiftçilikle uğraşıyordu yani tabi dağdayız. Hasat kesiminde öyle çocuklarını besleyebilecek kadar çiftçilik yapıyordu.

- Savaşa katılmadan önce evli miymiş?

Evliydi amcam 3 çocuk babasıydı 2 erkek 1 kız. Bir erkek çocuğu vefat etti.

- Kore' ye ne ile gitmiş? Yolculuk nasılmış?

Deniz üstü ile gitmişler. Gemiyle bir ay beş gün sürmüş yolculuk.

- Kore'ye dair unutamadığı bir anısı var mıydı?

Bizi götürdüler bir ay beş gün yolculuk sürdü. Yanımdaki arkadaşlarım gidiyordu bu beni çok üzüyordu” dedi. Özellikle bir çavuşu vardı onu çok seviyordu. O da diğer arkadaşları gibi vefat edince derin üzüntü duymuş. Kızıyla da görüştüm. Savaşın zorluklarından söz ediyormuş. Emir altı savaş koşulları çok zorluk çekmişler. Zaten telefon pek yaygın değildi. O zorlu zamanları da pek konuşmamıştı amcam. Kendisiyle beraber dört kardeştiler amcam. Askere giden o oldu zorlu bir yaşamı vardı.

- Kendisi nasıl biriydi?

Tarafsız bir insandı. Haddindeydi, iyilikseverdi. Diyebilirim ki köyde 300 hane var bir gün Allah'ın kulunun kalbini kırmamıştır.

- Ne zaman vefat etti?

2014'de vefat etti.

- Sizin kendisiyle unutamadığınız bir anınız var mı?

Burada eskiden çift sürerlerdi. Ben de bir zaman onla çalıştım. Babamla ortaklaşa iş yapıyordu. Sürekli görüşürdük. Güzel anılarımız vardı tabi o yaşlandıktan sonra biraz hafızası gitti. O gittikten sonra çocukları da bir fayda görmedi, herhangi bir şey vermediler sonra oğlu da vefat etti zaten.

2.1.17. Gazi Zülfükar Yeşil

Fotoğraf 2.21. Gazi Zülfükar Yeşil

Oğlu Baran Yeşil beyefendi ile röportaj gerçekleşmiştir.

- Efendim babanız Kore Savaşı'na katılmadan önce neredeymiş? Ne iş yapıyormuş?

Askerden gitmiş babam

- Savaşa katılmadan önce evli miymiş?

Evli değildi o dönem bekardı.

- Kore' ye ne ile gitmiş? Yolculuk nasılmış?

28 gün sürmüş yolculuk anlattığına göre.

- Kore'ye dair unutamadığı bir anısı var mıydı?

Çok var. Onun “ilk taarruzdayken 700 kişi bizden yok oldu. Esir düşenler vardı. Bir ben bir yüzbaşı vardı. Biz kurtulduk. Sonra ikinci taarruzda yaralandım. Akşam üstüydü biraz da kar vardı. Yaralandığım zaman 24 saat kar üstünde kaldım. Çatışma vardı çünkü. Akşam çatışma, sabah 9-10'da yardım geldi bize. Bir gözümü açtım Tokyo'dayım. Japonya'da hastanedeyim. Artık kaç gün geçmişti bilmiyorum. İyileşince beni direk Türkiye'ye gönderdiler”. Kalbinin üstünde bir yere isabet etmiş. Kalbine gelmemiş.

- Kendisi nasıl biriydi?

İyi bir insandı 74 yaşına gelmişti artık. Çevresini rahatsız etmezdi hiç. Duyarlı biriydi. Köyde kime sorsan benim dediklerimi söyler size. İyilik yapar millete yardım ederdi.

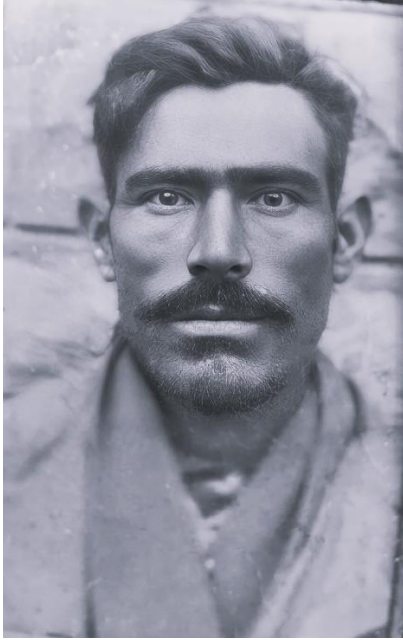
- Ne zaman vefat etti?

2001’de vefat etti.

- Sizin kendisiyle unutamadığınız bir anınız var mı?

Biz 9 kardeşiz. Hiçbir gün babama karşı gelmedik. Anılarımız çok elbette. Ama şunu söyleyebilirim. O çocuklarını çocukları onu çok severdi.

2.1.18. Mehmet Tuğrul

Fotoğraf 2.22. Gazi Mehmet Tuğrul

Oğlu Necat Tuğrul beyefendi ile röportaj yapılmıştır.

- Efendim babanız Kore Savaşı'na katılmadan önce neredeymiş? Ne iş yapıyormuş?

Köyde yaşıyordu. Bağları vardı ama pek bir şeyi yoktu.

- Savaşa katılmadan önce evli miymiş?

Evet evliydi ve çocuğu da vardı. Şu an 3 çocuğu var.

- Kore'ye ne ile gitmiş? Yolculuk nasılmış?

Onu bilemeyeceğim.

- Kore'ye dair unutamadığı bir anısı var mıydı?

Mutlaka olmuştur ama bize anlatmadığı için bilmiyorum. O konuda benle sohbet etmedi. Ama eşime anlatmış (eşi sözü alıyor). 'Geminin üstündeymiş, geminin üzerindeyken karşıdakilerle çarpışmış, ağır makine üzerindeymiş, bu şekilde zor zamanlar yaşamış yaralanmış orda hastanede de kalmış'.

- Kendisi nasıl biriydi?

İyi biriydi, bize karşı çocuklarına karşı iyiydi, sevgi doluydu.

- Ne zaman vefat etti?

1993 yılında vefat etti.

- Sizin kendisiyle unutamadığınız bir anınız var mı?

Yani öyle bir anım yok normal aile ortamı bizimkisi.

2.1.19. Gazi Zülfükar Özdemir

Fotoğraf 2.23. Gazi Zülfükar Özdemir

Kızı Birgül Özdemir hanımefendi ile röportaj gerçekleşmiştir.

- Efendim babanız Kore Savaşı'na katılmadan önce neredeymiş? Ne iş yapıyormuş?

Çiftçilikle uğraşıyormuş babam. Askerdeydi savaşa gitmeden önce eve hiç dönmeden direk savaşa gitmiş gönüllü olarak.

- Savaşa katılmadan önce evli miymiş?

Evet evliydi. İki çocuğu varmış ama vefat etmişler. Askerdeyken bir kızı doğdu babamın ilk eşinden.

- Kore' ye ne ile gitmiş? Yolculuk nasılmış?

Gemiyle gittiğini söylemişlerdi. Sanırım bir ay kadar sürmüş.

- Kore'ye dair unutamadığı bir anısı var mıydı?

Yanında bir arkadaşı yaralanmış babam da o esnada yaralı olmasına rağmen arkadaşını sırtında karargaha taşımaya çalışmış. Başından yaralanmıştı. Top parçası miğferini delip başını yaralamış babamın. Açlık susuzluk çekmişler. Şunu da eklemek istiyorum savaştıkları zaman ramazan ayıydı üç gün boyunca yemek ulaşamamıştı onlara üç gün sonunda orucunu bozmak için bir çubuk parçası kemirdiğini o şekilde orucunu açtığını söylemişti...

- Kendisi nasıl biriydi?

Baba gibi babaydı, hem çocuklarına karşı hem dışardakilerine karşı merhametliydi ama çok sert görünürdü. Hiçbir zaman kimseye kötülüğü dokunmazdı sürekli iyilikler yapardı. Kötülüğe karşılık da vermezdi.

- Ne zaman vefat etti?

2010 yılında vefat etti.

- Sizin kendisiyle unutamadığınız bir anınız var mı?

Babamla bütün anılarımız unutulmaz ama özellikle bastıra bastıra söyleyebileceğim bir anım yok. Biz babamdan çekinirdik aslında tepkisini pek göstermeyen biriydi. Öyle büyüdükları için biz de öyle aktarıyorlardı. O yüzden çekinirdik ama sevgisini hissederdik tabi ki. İlk eşi ve ikinci eşinden toplamda 14 çocuğı vardı babamın. 14 kardeşiz babam hepimizi ayrı ayrı severdi. O zamanlar şimdiki gibi değildi. Kimse çocuklarına bu kadar sevgilerini belli etmezdi. Onlar anne babalarından böyle gördükleri için böyle davranırdı.

2.1.20. Gazi Mehmet Şakir Varlık

Fotoğraf 2.24. Gazi Mehmet Şakir Varlık

Oğlu Mehmet Beşir Varlık beyefendi ile röportaj sağlanmıştır.

- Efendim babanız Kore Savaşı'na katılmadan önce neredeymiş? Ne iş yapıyormuş?

Silvan'da (Diyarbakır'ın ilçesi) köydeydi. Çiftçilikle uğraşıyordu. Askerdeyken savaşa katılmış.

- Savaşa katılmadan önce evli miymiş?

Sanıyorum evliymiş

- Kore' ye ne ile gitmiş? Yolculuk nasıl olmuş?

Herhalde gemiyle gitmişler

- Kore'ye dair unutamadığı bir anısı var mıydı?

Askerdeyken madalya vermişler ona dört ay boyunca Kore'de kalmış, orda yaralanmış. Madalyaları evde vardı babamın. Bir kartı vardı evde. Cephede yaralanmış arkadaşlarıyla. Zor zamanlar geçirmiş hastanede kalmış sonra oradakilerle dönmüş

- Kendisi nasıl biriydi?

Vallahi nasıl diyeyim çok iyi bir insandı. Hayır sever. Zaten köyde aile reisiydi. Köyde söz sahibi biriydi.

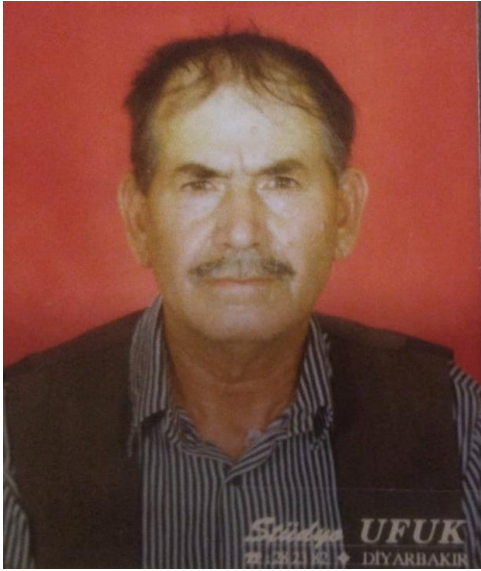
- Ne zaman vefat etti?

1989 yılında vefat etti babam. Annem de geçen yıl vefat etti.

- Sizin kendisiyle unutamadığınız bir anınız var mı?

Ben çok küçüktüm o vefat edince 10-11 yaşlarındaydım. Köy içinde bazen beni gezdirdiğini hatırlıyorum ya da Silvan'a gittiği zaman.

2.1.21. Gazi Hüseyin Kolay

Fotoğraf 2.25. Gazi Hüseyin Kolay

Oğlu Ejder Kolay beyefendi ile röportaj tamamlanmıştır.

- Efendim babanız Kore Savaşı'na katılmadan önce neredeymiş? Ne iş yapıyormuş?

Köyde çiftçilik yapıyordu. Askerdeyken gönüllü olarak gitmiş.

- Savaşa katılmadan önce evli miymiş?

Asker sonrası evlenmiş.

- Kore' ye ne ile gitmiş? Yolculuk nasıl olmuş?

Sanırım İstanbul'dan gemiyle bir ay gibi bir sürede gitmişler.

- Kore'ye dair unutamadığı bir anısı var mıydı?

Oradaki bir asker yaralanıp zihin sağlığını kaybetmiş. Buradaki çocuklarını anıyormuş ve onlara elbise ayırıyormuş. Yani oradaki savaşla buradaki ortam bir olamaz tabi. O birinci tertip olarak gitmiş oraya, ilk etapta yani. Oradaki savaşın görüldüğü gibi olmadığını zor olduğunu, cesaret işi olduğunu anlatıyordu. Cepheye gitmekle geride durmak arasında çok fark olduğunu söylemişti. Sadece elinden yaralanmış. Karşı taraf kısa boyluymuş. Daha atik ve çevikmiş. 'Bizim silahımız vardı ama onların da atikliği vardı' derdi.

- Kendisi nasıl biriydi?

İyi huyluydu sert biri değildi. Burada mesela bir diş doktoru ve bir öğretmen okuttu yardım olarak.

- Ne zaman vefat etti?

2001 Mart 2012.

- Sizin kendisiyle unutamadığınız bir anınız var mı?

Eğitime önem veren biriydi o okumamıştı ama çocukları okudu. Onun için okuma önemliydi. Babam köydeyken başkasının marabalığını yapıyordu. Köyde ekinler ekerdi. O zaman o kadar oluyordu. Okutma o kadar popüler değil yine de bizi okuttu liseye kadar.

2.1.22. Gazi Cemil Çavli

Kızı Suzan hanımefendi ile röportaj gerçekleştirilmiştir. Suzan hanım beş buçuk yaşındayken babası Gazi Cemil Çavli beyefendi kanserden vefat etmiştir.

- Efendim babanız Kore Savaşı'na katılmadan önce neredeymiş? Ne iş yapıyormuş?

Sigara fabrikasında çalışıyordu. Annemin anlattıklarına göre gönüllü gitmiş kendisi. Mardin/Derik'ten gitmiş savaşa.

- Savaşa katılmadan önce evli miymiş?

Bekarmış.

- Kore' ye ne ile gitmiş? Yolculuk nasıl?

Annemin anlattığına göre bir hafta on gün yolculuk yapmışlar.

- Kore'ye dair unutamadığı bir anısı var mıydı?

Savaş anını çok sorunlar yaşadığını ve savaşta kasıklarından yaralandığını anlatmış. Bundan dolayı eve gönderilmiş. Şarapnel parçası kalmıştı bir parça, babam onun yüzünden vefat etti. Sağ bacağına saplanan şarapnel parçasına o an müdahale ediliyor ama pek önemsenmiyor. Babam askerliğini bitirip geldikten sonra ağrıya dönüşüyor sonra Ankara'ya götürdüler ayağının kesileceğini söylediler babam da karşı çıktı. Kansere çevirdi sonra hastalığı. Ben arada bir hatırlanmak istemiyorum. Benim babam oraya kurban gitti...

- Kendisi nasıl biriydi?

...

- Ne zaman vefat etti?

1975'te vefat etti.

- Sizin kendisiyle unutamadığınız bir anınız var mı?

....

SONUÇ

II. Dünya Savaşı'nın Avrupalı devletlerde derin yaralara yol açması dünya siyasetinde dengelerin değişmesine yol açmıştır. Dünya siyaseti karşıt ideolojilere sahip iki büyük devlet olan ABD ve SSCB etrafında şekillenmeye başlayarak Soğuk Savaş sürecine girmiştir. Soğuk Savaş döneminin fiili çatışması, II. Dünya Savaşı sonunda Japon egemenliğinden çıkan Kore Yarımadasının, savaş sonunda Kuzey bölgenin SSCB, Güney Bölgenin ise ABD işgaline uğraması üzerine Soğuk Savaş döneminde iki bölge arasında sınır kabul edilen 38. Paralelin aşılması ile 25 Haziran 1950 tarihi itibarıyla başlayan Kore Savaşı olmuştur. Birleşmiş Milletlerin ABD ile, SSCB'nin ise Çin ile ortak hareket etmesi savaşın şiddetini arttırarak uluslararası güç savaşına dönüşmüştür.

II. Dünya Savaşı'nda savaş dışı politika sürdüren Türkiye savaş sonrası SSCB'nin yayılmacı politika çerçevesinde sert tutum takınması üzerine ekonomik sıkıntılarla mücadele ettiği bir süreçte dış politikada kendini güvence altına almak adına NATO ittifakına dahil olmayı amaçlamıştır. Bu amaç doğrultusunda Kuzey Kore bölgesinden Güney Kore'ye gerçekleşen saldırı nedeniyle Birleşmiş Milletler tarafından yapılan yardım çağrısına Türkiye'den olumlu yanıt verilmiş ve bu kapsamda 4500 kişilik bir Tugay oluşturulması yönünde karar alınmıştır. Fakat gönüllüler ile birlikte 5090 kişilik katılım sağlandığı kayda geçse de bu sayının üzerinde katılım gerçekleştiği düşünülmektedir.

Her ne kadar kavgalı kardeşlerin amacı Kore Yarımadasının tamamında hakimiyet kurmak veyahut bu gerçekleşmezse de daha fazla toprak elde etmek olsa da iki kardeş de bunu başaramamış ve aslında kimin galip olduğu muamma olan ancak milyonlarca insanın öldüğü bir savaşta güç mücadelesine girişmişlerdir. Savaş'ın seyrini cesaret, kararlılık ve büyük bir özveriyle değiştiren Türk askerlerinin özellikle Kunuri Muharebelerinde ve akabinde bir gecede büyük zaiyatların verildiği, Vegas Savaşlarındaki çarpışmaları hem ülkelerinde hem de dünyada takdire şayan olmuştur. Asıl görevi her ne kadar orduyu korumak da olsa yapabileceklerini esirgememiş, verilen emirler dışında da büyük fedakarlıklarda bulunmuşlardır. Türk Tugayının 1950'de Kore halkı için başlayan mücadelesi bugüne dek süren dostluk bağlarını oluşturmuş ve bugün Koreliler için Türkiye 'kardeş ülke' sıfatını almıştır. Bugün tarihini unutmayan bir Koreliye 'Türkiyeliyim' dersiniz yüzünde samimi bir gülüşle size tarihi ve dostluk bağlarını anlatacaktır. Peki ama bunca BM üyesi devlet bu savaşa dahil olmuşken neden

sadece Türkiye’den katılanlar için bu yakınlığı duymuşlardır? Cevabı, Diyarbakırlı gazi ve aileleriyle gerçekleştirilen görüşmelerden alınan bu soru Türk-Kore ilişkilerini net olarak anlamlandırmak üzere sorulmuştur.

Vefat eden Türk arkadaşının yemeğini Koreli askere veren Gazi Hasan çelik, Kuzey Koreli çocuklara da ABD’nin olumsuz ikazlarına rağmen, tüm merhametiyle yemek veren ve sadece Türk tarafının onlara yardım ettiğini söyleyen Gazi Şeyhmus Erdem ve nice Kore gazilerimizin liyakat ve şefkati bu dostluk bağının meydana gelmesine hiç kuşkusuz vesile olmuştur. Sadece Kore halkına yardım etmekle kalmayıp, kendi silah arkadaşlarına da büyük vefa ile bağlı olan gazilerimizden Aziz gönül alan 90 yaşında ve yatağa bağımlı olmasına rağmen bugün bile, bir gecede kaybettiği bin arkadaşı için gözyaşı dökmetedir. Bazı Gazilerimizin aileleri hak edilen değerin kendilerine verilmediğini dile getirse de Gazi yakını olmanın gururunu taşıdıklarını göstermişlerdir.

Neticede Türkiye’nin cesareti ve kahramanlığı bu savaş ile uluslararası platformlarda bile konuşulmuş ve ülkeyi NATO’ya taşıyan sebeplerden biri olmuştur. Böylelikle Rusya eskisi gibi büyük bir tehdit unsuru olmaktan çıkmıştır.

KAYNAKÇA

- Arşivler

BCA Fon No: 30.1.0.0 Yer No: 17.98.34.

BCA Fon No: 490-1-0-0 Yer No: 204-812-1

BCA Fon No: 547 Yer No: 44689-215905-30

BCA Fon No: 547 Yer No: 44853-2 16582-44

BCA Fon No: 547 Yer No: 44853-216582-38

BCA Fon No: 547 Yer No: 44874-216232-109

BCA Fon No: 547 Yer No: 44874-216233-108

Kitap, Makale ve Lisansüstü Tez Çalışmaları

Akandere, O. (2023). II. Dünya Savaşı Yıllarında Almanya'nın Türkiye'ye Baskısı ve Savaşın İçerisine Çekme Çabaları. *Türkiye Siyaset Bilimi Dergisi*, 6 (1), 13-21.

Akın, F. (2017). II. Dünya Savaşı Sonrası Yeni Dünya Düzeni ve Türkiye. *İş Ve Hayat*, 3(5), 119-135.

Akyüz, D. (2022). Birinci Dünya Savaşı'nda Japonya ve Japon-Amerikan Savaşı'nın Temellerinin Atılması. *Doğu Asya Araştırmaları Dergisi*, 5(9), 90-114.

Armaoğlu, F. (1989). 20. Yüzyıl Siyasi Tarihi (1914-1980), Cilt:1/2, *İş Bankası Kültür Yayınları*, Ankara.

Aydoğan Buhara, O., & Ege, U. U. (2017). II. Dünya Savaşı Sonrası İngiltere'de Toplumsal Hayat, Sınıf Sistemi ve Yabancılaşma. *Antropoloji* (33), 109-121.

https://doi.org/10.1501/antro_0000000343

Baskın, O., Akdevelioğlu, A., Erhan, Ç., vd. (2019). Türk Dış Politikası 'Kurtuluş Savaşı'ndan Bugüne Olgular, Belgeler, Yorumlar, C/1, Ed. Baskın Oran, *İletişim Yayınları*, İstanbul.

- Bulut, S. (2008). Sovyet Tehdidine Karşı Güvenlik Arayışları: I. Ve II. Menderes Hükümetlerinin (1950-1954) NATO Üyeliği ve Balkan Politikası, *Atatürk Yolu Dergisi* 11, sy. 41, 35-61. https://doi.org/10.1501/Tite_0000000258
- Bulut, S. (2018). 38. Enlemde Güç Mücadelesi: Kore Savaşı ve Türkiye'deki Tezahürleri. *Mavi Atlas*, 6(1), 185-204. <https://doi.org/10.18795/gumusmaviatlas.413245>
- Cartwright, M. (2016). Kore'de Üç Krallık Dönemi [Three Kingdoms Period in Korea (online)]. (H. İlkan, Çevirmen). World History Encyclopedia. Alınmıştır, <https://www.worldhistory.org/trans/tr/1-15203/korede-uc-krallk-donemi/> (Erişim Tarihi: 10 Şubat 2024).
- Çağrı, E. (1996). "Avrupa'nın İntiharı" ve II. Dünya Savaşı Sonrasında Temel Sorunlar, *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 51(01). Ankara. https://doi.org/10.1501/SBFder_0000001889
- Çağrı, E. (1996). Ortaya çıkışı ve uygulanışıyla Marshall Planı, *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 51(01). https://doi.org/10.1501/SBFder_0000001907
- Çaykırın, G. (2023). Kutup Yıldızı Gazetesine Göre Kore Savaşı'nda Türk Tugayının Sosyal Faaliyetleri, *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* (55), 129-145. <https://doi.org/10.30794/pausbed.1100880>
- Denizli, A. (2010). Kore Savaşı 'Uzaklardaki Kahramanlar ve Zaferleri' *Başlık Yayın Grubu*, İstanbul.
- Dokuyan, S. (2013). II. Dünya Savaşı Sonrasında Sovyetler Birliği'nin Türkiye'den İstekleri, *Cumhuriyet Tarihi Araştırmaları Dergisi*, Yıl 9 Sayı 18., Düzce.
- Efe, İ. (2019). NATO'ya Üyelik Sürecinde Türkiye-ABD İlişkileri ve Türk Kamuoyundaki Akisleri, *History Studies*, 11(2), s. 601-619.
- Elçi, H. (2019). Kore'de Türk Ordusu Tarafından Yapılan Muharebelerin Dünya Ulusları Üzerindeki Tesirine Dair Muhtıra ve Türk Ulusuna İhsan Edilen Gurur (online), *Kore Savaşı İzleri*, https://www.koresavasiveizleri.com/dosya/kore_savasi_1950_1953_Hilmi_Elci.pdf
- Erkmen, A. (2020). Türkiye'nin NATO Üyeliği ve Üyeliğin TBMM'de Kabulü, *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(2), 1024-1049. <https://doi.org/10.33437/ksusbd.653737>
- Ertem, B. (2009). Türkiye-ABD İlişkilerinde Truman Doktrini ve Marshall Planı, *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(21), 377-397.

- Geçer, A. (2018). II. Dünya Savaşı'nın dönüm noktasında Türk Dış Politikası, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Medeniyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Gergin, E. D. (2024). İklim Değişikliğine Dirençli Kentler: Dünya'da ve Türkiye'de İyi Yerel Yönetim Uygulama Örnekleri. *Erzurum Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (18), 94-111. <https://doi.org/10.29157/etusbed.1264447>
- Gürbüz, K. (2007). II. Dünya Savaşı'nda Balkanlardaki Gelişmeler ve Türkiye'nin Tutumu, *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(13), 363-373. Bursa.
- Güven, C. (2007). Sebep ve Sonuçlarıyla Kore Savaşı ve Türkiye, Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli
- Işık, A. (2009). Kore Savaşı'nda Türk Ordusunun Lojistik Desteği, Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, İzmir.
- Kağıtçı, K. (2021). Ağrı İstiklal Madalya Sahipleri İle Kore Savaşı ve Ağrı Kore Gazileri, Yüksek Lisans Tezi, Iğdır Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Iğdır.
- Keskin, M. (2020). Kore Cumhuriyeti'nin (Güney Kore) Tarihsel Akış Kapsamında Endüstri İlişkileri ve Mevcut Durum Çalışma Hayatı Politikaları, *Ekonomi İşletme Ve Maliye Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 1-16. <https://doi.org/10.38009/ekimad.856583>
- Kılıçdaroğlu, K., & Arslantaş, D. (2021). Güney Kore'de Siyasi Partiler ve Kurumsallaşma, *Mülkiye Dergisi*, 45(3), 617-639.
- KOCİS, (2015). Kore Gerçeği: Kore'nin Dünü ve Bugünü, Kore Kültür, Spor ve Turizm Bakanlığı Kore Kültür ve Enformasyon Servisi, Kore Cumhuriyeti.
- Kore Savaşı İzleri, (2019). Kore Savaşı, 1950 – 1953 “Türk Tugaylarının Muharebeleri” | Türkiye Muharip Gaziler Derneği Broşür Metni (online), Kore Savaşı İzleri, <https://koresavasiveizleri.com/kore-savasi-1950-1953-turk-tugaylarinin-muharebeleri-turkiye-muharip-gaziler-dernegi-brosur-metni/> (Erişim Tarihi: 23 Mart 2024).
- Korean Cultural Center, 1 Mart Kore Bağımsızlık Hareketi 100. Yıldönümü Kapsamında Anma Günü Proje Teşvik Komitesi Etkinliği (online), <https://tr.korean-culture.org/tr/362/board/215/read/95503> (Erişim Tarihi: 15 Şubat 2024).
- Köroğlu Türközü, H. (2017). Japon Sömürgeciliği Döneminde Kore Romanı Üzerine. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 31(43), 7-23.

- Köse, İ. (2015). Yalta ve Potsdam Konferansları: Sovyetler Birliği'nin Türk Boğazlarında Egemenlik Paylaşım Talepleri, *Karadeniz İncelemeleri Dergisi*, 10(19), 241-276. <https://doi.org/10.18220/kid.40067>
- Köse, O. (2023). Dış Politikada Ölçülebilirlik: 1943 Tahran Konferansı'na Göre Avrupa'nın Jeopolitik Ağırlığı. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 23(1), 279-290. <https://doi.org/10.18037/ausbd.1272605>
- Kurat, Y., T., (1983). Kahire Konferansı Tutanakları (4-7 Aralık 1943) ve Türkiye'yi Savaşa Sokma Girişimleri. *Belleten*, 47, 295-338. doi:10.37879/belleten.1983.295
- Küçük, N. (2011). Kore Savaşı ve Gaziantep Kore Gazileri, Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.
- Otaç, T. (2019). "II. Dünya Savaşı'nda Müttefik Konferansları ve Türkiye için Önemi ", *Genel Türk Tarihi Araştırmaları Dergisi 1*, sy. 1: 97-126.
- Sander, O. (2013). Siyasi Tarih 1918-1994, 23. Baskı, *İmge kitabevi*, Ankara.
- Sarıçoban, G. (2020). II. Dünya Savaşı Döneminde (1939-1945) Türk Dış Politikası, *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 24(4), 1755-1777.
- Sütçü, K. (2020). Muson Yağmurları Nasıl Oluşur?. Haber Vakti, <https://www.habervakti.com/muson-yagmurlari-nasil-olusur>
- Süvari, K. (2018). Stratejik Kültür Bağlamında Güvenlik Politikaları, *Güvenlik Bilimleri Dergisi*, 7(2), 237-261. <https://doi.org/10.28956/gbd.482062>
- Şatıroğlu, A. (2012). San Francisco Konferansı Sonrası Dünyada Türkiye'nin Yer Arayışı. *İstanbul University Journal of Sociology*, 3(12), 23-40.
- Tatar, İ. (2004). Kore Savaşı ve Dönem Siyasetinin Ulusal Basına Yansımaları, Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- Türkiye Dış İşleri Bakanlığı Resmi Web sitesi. Türkiye - Güney Kore Siyasi İlişkileri (online), (Erişim Tarihi: 22 nisan 2024).
- United States, World War II in Europe Abridged-Article, Holocaust Memorial Museum (online), <https://encyclopedia.ushmm.org/c> (Erişim Tarihi: 21 şubat 2024).
- UNMCK, Kore Savaşı'nın Tarihçesi (1950-1953) (online), UNMCK - BM Kore Anıtsal Mezarlığı, https://www.unmck.or.kr/tur/03_war/?mcode=0603010200#:~:text=15%20Eyl%C3%BCl%201950%20%3A%20261%20sava%C5%9F,hem%20de%20sava%C5%9F%C4%B

- [1n%20kaderini%20de%C4%9Fi%C5%9Firmi%C5%9Ftir](#). (Erişim Tarihi: 3 Mart 2024).
- Ünalp, F., R. (2013). Sabah Sessizliği Ülkesi Kore Cumhuriyeti Kore Savaşı ve Kore Cumhuriyeti Ziyaretinden İzlenimler, *Silahlı Kuvvetler Dergisi*, 415.
- Üzmez, A. (2006). II. Dünya Savaşı'ndan Sonra Gelişen Olayların Işığında Kore Savaşı ve Türkiye, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Atatürk ilkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, İstanbul.
- Yalçın, M., O. (2022). Türk Dış Politikası Yıllığı, Ed. Duran, B., İnat, K., Caner, M., *SETA Yayınları*, İstanbul, 357-375.
- Yalçın, O., (2011). II. Dünya Savaşı'nda İsmet İnönü Ve Churchill Arasında Yapılan Adana Görüşmesi, *Atatürk Yolu Dergisi* 12, sy. 47 701-31.
https://doi.org/10.1501/Tite_0000000342.
- Yaman, Y., & Özşen, T. (2022). II. Dünya Savaşı Sonrası Japonya'sında Eğitim Sistemi Üzerine İlköğretim Müfredatı Özelinde Bir Değerlendirme, *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* (53), 203-219.
<https://doi.org/10.30794/pausbed.1173526>
- Yazıcı, T. (1963). Birinci Türk Tugayında Kore Hatıralarım, *Ülkü Basımevi*, s.384. İstanbul.
- Yıldırım, K. (2018). İlk Çin Kaynaklarına Göre Kore Tarihine ve Kültürüne Genel Bir Bakış, *Türk Dünyası Araştırmaları*, 120, sy. 237: 115-38.
- Yıldız, Ö. (2019). II. Dünya Savaşı'na Genel Bir Bakış, *Journal of International Management and Social Researches (Uluslararası Yönetim ve Sosyal Araştırmalar Dergisi)* ISSN:2148-1415/ e-ISSN:2651-3072 Cilt 6, Sayı 12, Yıl 2019
- Yıldız, Ö., & Doğramacı, H. (2013). Muğla-Milas Kore Gazilerinin Anıları Işığında Kore Savaşı Üzerine Bir Değerlendirme, *Tarih Okulu Dergisi*, 2014(XVII).
<https://doi.org/10.14225/Joh422>

EKLER

EK-1 Hükümetin Kore Savaşları ile İlgili Kararlarını Tasvip Eder Telgraflar
(BCA, 30.1.0.0/17.98.34).

T. C.
P. T. T. İ. G. M.

TELGRAFLAR

(Örnek: B. 1)
Yol
Servis işaretleri

Devlet telgraf muhaberatından
bölümü mesuliyet kabul etmez

SAYIN ADNAN MENDERES

BASBAKAN ANKARA +

DEVLET ARŞİVLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
CUMHURİYET ARŞİVİ

Sıra	İlk Merkez	No	KELEME	VERİLDİĞİ	RESMİ	ORTA MERKEZ	ALINDIĞI	İMZA
++++++	158	URFA	169	30 4 8 16	+	USUSİ	Tarih	Saat

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER KARARI GEREĞİNCE KORE HARBİNE TÜRKİYE
HÜKÜMETİNİN BİRİNCİ OLARAK YARDIMI BİZLERDE GURUR VE NESE
YARATMIŞTIR SAYGILARIMLA URFA DP KURTULUŞ OCAK BSK MEMET OKUDAN

(D. D. Ba
— 4103 - 1917)

15

030 01 17 38 34

EK-2 Hükümetin Kore Savaşları ile ilgili kararlarını tasvip eder telgraflar (BCA, 30.1.0.0/17.98.34).

DEVLET ARŞİVLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
CUMHURİYET ARŞİVİ
T. C.
P. T. T. İ. G. M.

Devlet telgraf muhaberatından
delayı mesuliyet kabul etmez

TELGRAF

(Örnek: E. 1)

Yol
Servis karetle

Adres : 2044

SAYIN ADNAN MENDERES BAŞ
BAKAN ANKARA =

Sıra No.	İlk Merkez	No	KELİME	VERİLDİĞİ	RESMİ	ORTA MERKEZ	ALINDIĞI	İMZA
+332	ANTAKYA	208	110	5/8	2/20	HUSUSİ	Tarih 5	Saat 1800

BİZ HATAY DEMOKRATLARI KORE SAVAŞLARI İLE KORKUNC BİR ŞEKİLDE
İHLAL EDİLMEK İSTENEN İNSAN HAK VE HURRIYETLERİNİN MUDAFİLİĞİNİ
BİRLEŞMİŞ MİLLETLER TEŞKİLATININ KARARLARINA VE
TEAHÜTLERİMİZİN İCABATINA SADIK KALMAK MAKSADILE HÜKÜMETİMİZİN
ALMIŞ OLDUGU YARDIM KARARINI İTTİFAKLA TASFİP ETMEKTEDİR
MENSEİ HARİCDE BULUNAN BAZI PROPAGANDACILARIN BU HUSUSDAKİ

036 01 17 98 34 27

034 - 1946)

EK-3 Kore'deki Türk Askeri Birliği'nin Kumyangjang-ni şehrini ele geçirmesine dair (BCA, 547/44874-216233-108)

Kore Kl. I A(1-a)

Şifre:Tahrirat.....(Uçakla)

Dışışleri Bakanlığı Daire 1, Şube 4 Müdürlüğü

Evrakın Genel Sayısı	Müstenit olduğu evrakın numarası	Şubenin kayıt numarası	Mübeyyiz	Müsevvit	Şube Müdürü	Daire Muavini	Reis
253	Washington B. Elç.	35					
Evrakın Özel Sayısı							
77		258-33					
Evrakın Tarihi							
2 Şubat 1951							

Uçakla

KAPATILDI

2 Şubat 1951

Şifre K. M. NR

Büyük Elçilik ve Elçiliklere, Bonn Misyonuna
Türkuno'ya Tamim

489 sayılı şifre tamime ektir: 30 Ocak tarihli
Resmî çevrelere atfen son olarak alınan malûmata nazaran, Kore'deki birliğimiz ev ev muharebe etmek suretile Kumyangjang şehrini ele geçirmiş ve cereyan eden savaşlarda düşmana 825 kişi zayıat verdirmiştir. Halen cephenin en batı bölgesine nakledilmiş bulunan birliğimizin başarılarını tavsif için, düşmanın Türkler karşısında bozularak firar ettiğini söylemenin kâfi geldiği, zira düşman harekâtına ait resmî raporlarda, "firarî" tabirinin ilk defa olarak kullanılmış olduğu, ilgililer tarafından belirtilmiştir.

Bilgileri için arz olunur.

Dışışleri

2.2 951

2.

26.07.2021 tarih ve 33073425 sayılı Karar ile gizliliği kaldırılmıştır.

EK-4 Kore Savaşı ateşkes görüşmeleri ve giriş kapıları meselesi (BCA, 547/44689-215905-30).

Washington B. Elçiliğinden

T. C.
Dışişleri Bakanlığı
Şifre Müdürlüğü

№ **846/95**

[Bu yazının mahrem tutulmasına itina edilecektir]

Kore

Tarih: 28. Mart 1952

Yazıldığı tarih **27/3/1952**
Geldiği tarih **27/3/1952**
Numarası **95**
Ağsa **H. Çubukçu**

ŞİFRE TEL
Tahrirat

DİŞİŞLERİ BAKANLIĞINA

89 numaralı şifre tahrirata seyildir .

1- Birleşmiş Milletler giriş kapılarının beşer adede inhisar etmesine razı olmağ ise de bunların mahallerinin tesbiti üzerinde henüz mutabakata varılamamıştır. Bundan başka , komünistler, giriş kapılarının şehir hudutları dışına taşıl olmasına ve dolayısıyla şehirlere müevvir hava meydanları ve limanlardan bu bakımdan faydalanılmasına itiraz etmekte olduklarından giriş kapılarının umum sahası da ayrı bir ihtilâf mevzuu olmuştur .

2- Tarafsız kontrol heyetlerine dahil olacak devletlerin seçilmesi meselesinde anlaşma sağlanamamıştır .

3- Komünistler, Çankayşek ajanlarının esir kamplarında gayri meşru faaliyetlerde bulunduklarına dair iddialarını ve bu hususta evvelki tehditlerini tekrarlamışlardır .

Saygılarımla arz ederim .

Feriðun Erkin

HB: 28.3.52

D. U. Müdürlüğüne
Malûmaten D. II U. Müdürlüğüne

26.07.2021 tarih ve 33073425 sayılı Karar ile gizliliği kaldırılmıştır.

EK-5 Kore harekatı ve ateşkes görüşmeleri konusunda Türkiye'nin tutumu (BCA, 547/44874-216232-109).

T. C.
Dışışleri Bakanlığı

DAİRE I U. Müdürlüğü
Şube 4

Ş İ F R E : TAHRİRAT

U. Numara : 1679	Müstenit olduğu evrakın numarası	Şubenin kayıt numarası	Mümeyyiz	Müsevvit	Sube Müdürü	Daire Muavini	Reis Umum Müdür
H. Numara : 193							
Tarihi : 3.8.1952							72.8

Vaşington Büyük Elçiliğine

C. 283

Kore müzakerelerinin idare tarzı hakkında
Amerikalılarla tamamen mutabıkız. Bu hususta şimdi-
lik herhangi bir teklifimiz olmadığına Hariciye
Nezaretine iblağın saygı ile rica ederim.

Dışışleri

Kore müzakereleri müzakerelerinin müsbet
sonuçta tahakkukunu sağlayıcı
imkan vaktelarıyla fak imitör olumuna
ve bunları bu müzakereleri bilhassa tahli
propagandaları için bir şek olarak
kullanıldığını formelle bawlar bu müzakereler
leni

KAPATILDI
3/8/1952

Şifre 2/10/52 de
vuruldu

26.07.2021 tarih ve 33073425 sayılı Karar ile gizliliği kaldırılmıştır.

EK-6 Kore'de savaş esirlerinin mübadelesi (BCA, 547/44853-2 16582-44).

Ş İ F R E		<u>Malûmaten</u>		
<u>Geldiği yer</u>	<u>Tarihi</u>	<u>Numarası</u>	<u>Alındığı tarih</u>	<u>Saat</u>
2- Birleşik Milletler Komutanlığına yapılan son teahhütlere göre, Kuzey Kore'deki komünist kuvvetlerinin kuvvet sayısı (ekmek) milyon 149 bindir. Tugayın 5 Mayıs'tan beri 25. ci Amerikan Tugayına bağlı olarak Pusan'ın mevkiinin dört ilâ on iki mil doğusundaki mevzileri tutmaktadır. Saygılarımla arz ederim. Feridun Erkin				
8.3 14 10/VI				

26.07.2021 tarih ve 33073425 sayılı Karar ile gizliliği kaldırılmıştır.

EK-7 Serbest bırakılan Kore Savaşı esirleri meselesi (BCA, 547/44853-216582-38).

Kore - Mülakat görüşmeleri

S U R E T

5/8.

S İ F R E -----

M a l ũ m a t e n -----

2003

Geldiği yer	Tarihi	Numarası	Alındığı Tarih	Saat
Ottawa Büyükelçiliği	26/6/53	26	27/6/53	7.40

12 Haziran tarihli ve 223/140 sayılı tahrirata zeyildir.

Serbest bırakılan esirler meselesinde Kore Reisicumhuru ile bir anlaşma varılmadığı takdirde muhtelif devletlerin münferit hareketlerine mahal kalmamak üzere Birleşmiş Milletler Assemblée'sinin içtimaı çağırılması fikrine Kanada Hükümet mahfillerince temayül edilmektedir .

Bugün buraya gelecek olan Birleşmiş Milletler Umumi Kâtibi ile bu hususta da konuşulacaktır .

Ustün

Daire I.

Kayıt No. 826/67
Tarihi 27/6/1953

Not : Aslı 2.nci şubededir .

III
II
I

26.07.2021 tarih ve 33073425 sayılı Karar ile gizliliği kaldırılmıştır.

**EK-9 Gazi Abdullah Güneri'ye Kore Cumhuriyeti tarafından takdim edilmiş
Barış Büyükelçisi Resmi Bildirisi**

존경하는 ABDULLAH GÜNER

6·25전쟁이 발발한지 반세기를 맞아 세계의 자유 민주주의와 대한민국을 수호하는데 기여한 귀하에게 진심으로 감사드립니다. 아울러 고귀한 생명을 바치신 영령앞에 무한한 경의와 추모의 뜻을 표합니다.

대한민국이 오늘날의 자유 민주주의 국가를 유지할 수 있도록 귀하께서 보여주셨던 불굴의 신념과 진정한 용기, 그리고 거룩한 희생정신을 우리는 가슴속 깊이 간직하고 있습니다.

특히 귀하께서 50년전에 몸으로 실천했던 자유민주주의 이념은 이제 새로운 세기, 새 천년을 맞아 세계 인류의 보편적 가치가 되었습니다.

이에 6·25전쟁 50주년을 맞이하여 귀하의 명예를 드높임과 동시에 과거 혈맹으로 맺어졌던 귀하와의 우의를 재다짐하고자 합니다. 아울러 인류의 발전과 평화를 위해 세계 우방들과 함께 노력해 나갈 것입니다.

다시 한번 귀하의 숭고한 헌신에 깊이 감사드리며 행운과 건승을 기원합니다.

감사합니다.

2000년 6월 25일

대한민국 대통령

김대중

EK-10 Gazi Felemez Beytar'a ait resim (oğlu Siraç Beytar)

Canım babam keşke sağ olsaydın
babaların kiralı paşası babalargunun
kutluolsun.

EK-11 Güney Kore Ankara Büyükelçisi Lee Won-ık Diyarbakır'lı Kore Şehitleri, Gazileri ve aileleri adına verdiği onur yemeğinde Gazi Şükrü Güzelses ile (Mücadele Gazetesi 28.11.2023)

EK-12 Güney Kore Ankara Büyükelçisi Lee Won-ık'ın Kore Gazisi Aziz Gönülalan'ı ziyareti (Diyarbakır Valiliği Resmi Web Sitesi 28.11.2023)

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : Kadriye Alen SUBAŞI

Uyruğu : T.C

Doğum Yeri: Diyarbakır

e-mail : kadriye.subai@yahoo.com

EĞİTİM

Lisans: Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Tarih Öğretmenliği
Bölümü 2017

YABANCI DİLLER: İngilizce